C/2024/6481

8.11.2024

KOMISJONI TEATIS

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/625 (ametliku kontrolli määrus) rakendamise kohta

(C/2024/6481)

Käesoleva komisjoni teatise eesmärk on abistada liikmesriikide ametiasutusi määruse (EL) 2017/625 kohaldamisel. Liidu õigusaktide siduva tõlgendamise pädevus on ainult Euroopa Liidu Kohtul.

SISUKORD

Lehekülg

LÜHENDID 4

SISSEJUHATUS 5

1. I JAOTIS „REGULEERIMISESE, KOHALDAMISALA JA MÕISTED“ 5

1.1. Ametlik kontroll ja muud ametlikud toimingud (ametliku kontrolli määruse artikkel 2) 5

1.2. Veterinaarjärelevalve ametnik (ametliku kontrolli määruse artikkel 3) 13

2. II JAOTIS „AMETLIK KONTROLL JA MUUD AMETLIKUD TOIMINGUD LIIKMESRIIKIDES“ 15

2.1. II PEATÜKK – Ametlik kontroll 15

2.1.1. E-kaubanduse ametlik kontroll 15

2.1.1.1. E-kaubanduse ettevõtjate registreerimine 16

2.1.1.2. Internetis müüdavatest loomadest ja kaupadest proovide võtmine ja nende analüüsimine 16

2.1.1.3. Nõuetele mittevastavuse ja riski korral võetavad meetmed 16

2.1.1.4. Digitaalse teenuse osutajad 17

2.1.1.5. E-kaubanduse kontrollistrateegiad – parimad tavad 18

2.1.2. Ettevõtjate nimekirja kandmine (ametliku kontrolli määruse artikli 10 lõiked 2 ja 3) 18

2.1.3. Ametlike kontrollide meetodid ja võtted: ülevaatused ja auditid (ametliku kontrolli määruse artikkel 14) 19

2.1.3.1. Ülevaatused 19

2.1.3.2. Auditid 20

2.1.4. Inimtoiduks ettenähtud loomsete saaduste tootmise ametlik kontroll 21

2.2. III PEATÜKK – Pädevate asutuste teatavate ülesannete delegeerimine (ametliku kontrolli määruse artiklid 28–33) 31

2.2.1. Teatavate ametliku kontrolliga seotud ülesannete delegeerimise tingimused 31

2.3. IV PEATÜKK – Proovide võtmine, analüüsid, uuringud ja diagnoosimine (ametliku kontrolli määruse artiklid 34–42) 33

2.3.1. Proovide võtmise, analüüsi-, uuringu- ja diagnoosimeetodid (ametliku kontrolli määruse artikkel 34) 33

2.3.2. Teine eksperdiarvamus (ametliku kontrolli määruse artikkel 35) 37

2.3.2.1. Teise eksperdiarvamuse ja mõnes muus ametlikus laboris tehtava teise analüüsi jaoks proovide võtmise tingimused 39

2.3.2.2. Teine analüüs mõnes muus ametlikus laboris 40

2.3.3 Ametlikud laborid (ametliku kontrolli määruse artiklid 37–42) 40

2.3.3.1 Määramine 40

2.3.3.2 Akrediteerimine 41

2.3.3.3 Piiriülene määramine 42

2.3.3.4 Alltöövõtt 43

2.3.3.5 Auditid 44

2.4 V PEATÜKK – Liitu sisenevate loomade ja kaupade ametlik kontroll 44

2.4.1 Liitu sisenevate saadetiste ametliku kontrolli eeskirjad 44

2.4.1.1 Saadetised ja saatedokumendid 44

2.4.1.2 Loomade, loomsete saaduste, liitsaaduste ja loomse paljundusmaterjali sertifitseerimisnõuded 45

2.4.1.3 Taimede, taimsete saaduste ja muude objektide sertifitseerimise eeskirjad 46

2.4.1.4 Elektrooniline sertifitseerimine 47

2.4.1.5 Liitu toodavad loomad ja kaubad, kelle/mille suhtes kohaldatakse ametlikku kontrolli 47

2.4.1.6 Kontrollide tegemine 49

2.4.1.7 Ühtse sisseveodokumendi kasutamine 51

2.4.1.8 Saadetiste otstarbe muutmine ja erikohtlemine 52

2.4.1.9 Fütosanitaarsertifikaadiga seotud ühtne sisseveodokument taimede ja taimsete saaduste jaoks (CHED-PP) 52

2.4.2 Saadetiste ebaseaduslik sisenemine liitu 52

2.4.2.1 Teatamine 53

2.4.2.2 Meetmed 53

2.4.2.3 Valed CNi koodid 54

2.4.3 Nõuetele mittevastavate saadetiste käitlemine 55

2.4.3.1 Enne vabasse ringlusse lubamist avastatud mittevastavus 55

2.4.3.2 Pärast vabasse ringlusse lubamist avastatud mittevastavus 57

2.4.4 Kommertsladude kasutamine (ametliku kontrolli määruse artikkel 64) 57

2.4.4.1 Kommertsladude kasutamine mitteloomsete toodete identsus- ja füüsiliseks kontrolliks 58

2.4.4.2 Kommertsladude kasutamise kord piiripunkti pädevate asutuste jaoks 59

2.4.4.3 Kommertsladude loetellu kandmine ja registreerimine süsteemis TRACES-NT 59

2.5 VI PEATÜKK – Ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute rahastamine (ametliku kontrolli määruse artiklid 78–85) 62

2.5.1 Rahastamine – üldsätted 62

2.5.2 Kohustuslikud lõivud ja tasud 62

2.5.3 Muud lõivud või tasud (mittekohustuslikud) 62

2.5.4. Kulude suurus ja kohustuslike lõivude või tasude arvutamise meetodid 63

2.5.5. Läbipaistvus 65

2.6. VII PEATÜKK – Ametlik sertifitseerimine (ametliku kontrolli määruse artiklid 86–91) 66
2.6.1 Ametlik sertifitseerimine 66
2.6.2 Ametlik sertifikaat 68
2.6.3. Ametlik kinnitus 69
2.6.4. Sertifikaati välja andev ametnik 70
3 III JAOTIS „REFERENTLABORID JA -KESKUSED“ 70
3.1 Määramine ja tegevuse ulatus 71
3.1.1 ELi referentlaborid ja ELi referentkeskused (ametliku kontrolli määruse artiklid 92–99) 71
3.1.2 Riiklikud referentlaborid (ametliku kontrolli määruse artiklid 100–101) 71
3.2 Akrediteerimine 72
3.2.1 ELi referentlaborid (ametliku kontrolli määruse artikkel 93) ja riiklikud referentlaborid (ametliku kontrolli määruse artikkel 100) 72
3.2.2 ELi referentkeskused (ametliku kontrolli määruse artiklid 95–98) 72
3.3 Avaldamis- ja teavitamiskohustused 73
3.3.1 Riiklike referentlaborite loetelu 73
3.3.2 ELi referentlaborite ja ELi referentkeskuste loetelud 73
3.3.3 Andmekaitse 73
3.4 Aruandlus ja komisjoni kontrollid 73
3.4.1 ELi referentlaborid ja ELi referentkeskused 73
3.4.2 Riiklikud referentlaborid 73
3.4.2.1 Riiklikud referentlaborid: laboritevahelised võrdlevad uuringud ja pädevuskontrollid 74
4 VII JAOTIS – SUNNIMEETMED 74
4.1 I PEATÜKK – Pädevate asutuste meetmed ja sanktsioonid 74
4.1.1 Rikkumistest teatamine (ametliku kontrolli määruse artikkel 140) 74
4.1.1.1 Sisuline kohaldamisala: rikkumiste liik, millest võib teavitada 75
4.1.1.2 Teavitamismehhanismid 76
4.1.1.3 Kirjalikud menetlused 77
4.1.1.4 Kontaktisikud, teadete vastuvõtmine ja menetlemine 77
4.1.1.5 Isikuandmete kaitse 77
4.1.1.6 Anonüümne teavitamine 78
4.1.1.7 Kaitse survemeetmete vastu 79

LÜHENDID

CHED	Ühtne sisseveodokument (*Common health entry document*) – nagu on osutatud määruse (EL) 2017/625 artiklis 56
CN	Kombineeritud nomenklatuur
EU CSW-CERTEX	Euroopa Liidu tollivaldkonna ühtse teeninduskeskkonna sertifikaate käsitleva teabe vahetamise elektrooniline süsteem – nagu on määratletud määruse (EL) 2022/2399 ([1])artiklis 4
HACCP	Ohuanalüüs ja kriitilised kontrollpunktid (*Hazard analysis and critical control points*) – nagu on osutatud määruse (EL) 852/2004 ([2])artiklis 5
IMSOC	Ametliku kontrolli teabehaldussüsteem (*Information Management System for Official Control*) – määruse (EL) 2017/625 artikkel 131 ([2])
iRASFF	RASFFi süsteemi rakendav elektrooniline süsteem – nagu on määratletud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2019/1715 ([3])(IMSOCi määrus) artikli 2 lõikes 7
AK	Ametlik(ud) kontroll(id)
OIE	Maailma Loomatervise Organisatsioon (*Office international des epizooties*)
MAT	Muu ametlik toiming
RASFF	Toidu- ja söödaalane kiirhoiatussüsteem – nagu on määratletud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2019/1715 artikli 2 lõikes 9
TRACES TRACES-NT	TRACESi (kaubanduse kontrolli- ja ekspertsüsteem) uus tehnoloogia – määruse (EL) 2017/625 artikli 133 lõikes 4 osutatud elektrooniline süsteem andmete, teabe ja dokumentide vahetamiseks

([1]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. novembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2399, millega luuakse Euroopa Liidu tollivaldkonna ühtne teeninduskeskkond ja muudetakse määrust (EL) nr 952/2013 (ELT L 317, 9.12.2022, lk 1).

([2]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 852/2004 toiduainete hügieeni kohta (ELT L 139, 30.4.2004, lk 1).

([3]) Komisjoni 30. septembri 2019. aasta rakendusmäärus (EL) 2019/1715, millega kehtestatakse ametliku kontrolli teabehaldussüsteemi ja selle süsteemikomponentide toimimise eeskirjad (IMSOCi määrus) (ELT L 261, 14.10.2019, lk 37).

SISSEJUHATUS

Toidutarneahelat käsitlevate õigusaktide eesmärk on vältida riske ja edendada teatavaid loomakasvatuse ja kaupade tootmisega seotud kvaliteediaspekte nii Euroopa Liitu sisenevate kui ka juba turul olevate kaupade puhul. Liikmesriikide ülesanne on kehtestada kontrollisüsteemid, millega kontrollitakse, kuidas ettevõtjad täidavad toidutarneahelat käsitlevates õigusaktides sätestatud nõudeid.

Määrus (EL) 2017/625, mis käsitleb ametlikku kontrolli ja muid ametlikke toiminguid, mida tehakse toidu- ja söödaalaste õigusnormide ning loomatervise ja loomade heaolu, taimetervise- ja taimekaitsevahendite alaste eeskirjade kohaldamise tagamiseks (edaspidi „ametliku kontrolli määrus"), kujutab endast ühtlustatud raamistikku selliste ametlike kontrollide ja toimingute tegemiseks kogu toidutarneahelas.

Alates ametliku kontrolli määruse kohaldamise alguskuupäevast on liikmesriigid korduvalt palunud komisjonil anda selgitusi ja nõuandeid ametliku kontrolli määruse teatavate sätete ning ametliku kontrolli määruse alusel vastu võetud rakendusaktide või delegeeritud õigusaktide sätete praktilise kohaldamise kohta. Käesoleva teatise eesmärk on koguda kokku komisjoni seisukohad seoses sätetega, mille kohta on kõige enam küsimusi esitatud, et aidata kaasa nende sätete ühetaolisele mõistmisele ja kohaldamisele liikmesriikide pädevate asutuste ja sidusrühmade poolt.

Esimesed selgitused on avaldatud komisjoni 8. detsembri 2022. aasta teatises 2022/C 467/02 määruse (EL) 2017/625 (ametliku kontrolli määrus) rakendamise kohta. Sellest ajast alates on komisjon jätkanud arutelusid liikmesriikide ja sidusrühmadega ametliku kontrolli määruse muude sätete üle. Käesolev dokument on komisjoni esimese teatise läbivaadatud versioon, millega lisatakse uusi selgitusi, samas kui varasema teatise elemente ei muudeta.

Käesolev teatis ei piira Euroopa Liidu Kohtule kuuluvat liidu õiguse siduva tõlgendamise ainupädevust.

1. I JAOTIS „REGULEERIMISESE, KOHALDAMISALA JA MÕISTED"

1.1. Ametlik kontroll ja muud ametlikud toimingud (ametliku kontrolli määruse artikkel 2)

Ametliku kontrolli määruse artiklis 2 esitatud määratlustes eristatakse ametlikku kontrolli ja muid ametlikke toiminguid, mida teevad ametliku kontrolli määruse artikli 4 kohaselt määratud pädevad asutused.

Ametliku kontrolli määruse artikkel 2 Ametlik kontroll ja muud ametlikud toimingud 1. Käesolevas määruses tähendab „ametlik kontroll" toiminguid, mida teevad pädevad asutused või volitatud isikud või füüsilised isikud, kellele on kooskõlas käesoleva määrusega delegeeritud teatavad ametliku kontrolliga seotud ülesanded, et kontrollida: (a) kas ettevõtjad täidavad käesolevat määrust ja artikli 1 lõikes 2 osutatud norme ning (b) kas loomad ja kaubad vastavad artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele, kaasa arvatud seoses ametliku sertifikaadi või kinnituse väljaandmisega.

2. Käesolevas määruses tähendavad „muud ametlikud toimingud“ ametlikust kontrollist erinevaid toiminguid, mida teevad pädevad asutused või volitatud isikud või füüsilised isikud, kellele on kooskõlas käesoleva määrusega ja artikli 1 lõikes 2 osutatud normidega delegeeritud teatavad muud ametlikud toimingud, sealhulgas toiminguid, mille eesmärk on kontrollida loomataudide ja taimekahjustajate esinemist, ennetada ja piirata loomataudide ja taimekahjustajate levimist või likvideerida loomataudid ja taimekahjustajad, anda lube ja heakskiite ning väljastada ametlikke sertifikaate ja ametlikke kinnitusi.

Täiendavad selgitused muude ametlike toimingute kohta on esitatud ametliku kontrolli määruse põhjenduses 25.

Ametliku kontrolli määruse põhjendus 25

Liidu toidutarneahela õigusaktidega on liikmesriikide pädevatele asutustele antud lisaks eriülesanded, mille eesmärk on kaitsta looma- ja taimetervist ning loomade heaolu ning GMOde ja taimekaitsevahendite puhul keskkonda. Kõnealuste ülesannete täitmine on üldsuse huvides ja liikmesriikide pädevad asutused peavad neid täitma selleks, et kõrvaldada, ohjeldada või vähendada ohte, mis võivad mõjutada inimeste, loomade või taimede tervist, loomade heaolu või keskkonda. Neid muid ametlikke ülesandeid, mille hulka kuuluvad loa või heakskiidu andmine, epidemioloogiline jälgimine ja seire, taudide või kahjustajate likvideerimine ja nende leviku tõkestamine ning ametlike sertifikaatide või kinnituste väljaandmine, reguleeritakse samade valdkondlike normidega, mille täitmine tagatakse ametliku kontrolli kaudu ja seetõttu käesoleva määrusega.

See eristamine on oluline, sest kohaldatavad normid ja tingimused sõltuvad sellest, kas tegemist on ametliku kontrolliga või muu ametliku toiminguga. Nimelt on ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 5 täpsustatud, milliseid määruse sätteid kohaldatakse ka muude ametlike toimingute suhtes, ning sellest tulenevalt, milliseid sätteid kohaldatakse üksnes ametliku kontrolli suhtes. Näiteks kui ettevõtjal on tema loomade või kaupade suhtes ametliku kontrolli raames kohaldatavate proovide võtmiste, analüüside, uuringute või diagnoosimiste korral õigus saada teine eksperdiarvamus (ametliku kontrolli määruse artikkel 35), ei ole tal seda õigust loomade või kaupade suhtes muude ametlike toimingute raames kohaldatavate proovide võtmiste, analüüside, uuringute või diagnoosimiste korral. Ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute eristamine on asjakohane ka ametliku kontrolli määruse artikli 79 kohaste kohustuslike lõivude ja tasude arvutamisel, sest seda sätet kohaldatakse üksnes ametliku kontrolli, mitte muude ametlike toimingute suhtes (vt ka 2.5 VI PEATÜKK – Ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute rahastamine (ametliku kontrolli määruse artiklid 78–85) allpool).

Ametliku kontrolli määruse artikli 2 kohaselt teeb nii ametlikku kontrolli kui ka muid ametlikke toiminguid pädev asutus, volitatud isik ([1]) või füüsiline isik, kellele on ametliku kontrolli määruse kohaselt delegeeritud teatavad ametliku kontrolliga seotud ülesanded või muud ametlikud toimingud. Ametliku kontrolli määruse artikli 2 lõikes 1 on sätestatud, et ametlikku kontrolli tehakse selleks, et kontrollida, kas ettevõtjad täidavad ametliku kontrolli määrust ja/või ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud norme või kas loomad või kaubad ([2]) vastavad ametliku kontrolli määrusele ja/või ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele. Sellest tuleneb, et toiming peab vastama kõigile kolmele järgmisele tunnusele, et seda saaks käsitada ametliku kontrollina ametliku kontrolli määruse tähenduses.

Selle eesmärk on

(i) kontrollida, kas

(ii) ettevõtjate tegevus vastab või kas loomad või kaubad vastavad

(iii) ametliku kontrolli määrusele ja/või ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele.

([1]) Mõisted „pädev asutus“ ja „volitatud isik“ on määratletud vastavalt ametliku kontrolli määruse artikli 3 punktides 3 ja 5.

([2]) Ametliku kontrolli määruse artikli 3 punkti 9 kohaselt mõeldakse „loomade“ all loomi Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määruse (EL) 2016/429 (loomataudide kohta, millega muudetakse teatavaid loomatervise valdkonna õigusakte või tunnistatakse need kehtetuks (loomatervise määrus)) (ELT L 84, 31.3.2016, lk 1) artikli 4 punktis 1 määratletud tähenduses. Mõiste „kaubad“ on määratletud ametliku kontrolli määruse artikli 3 punktis 11.

Näiteks mis puudutab alapunkti i, siis ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele vastavuse kontrollimine ametliku sertifikaadi või ametliku kinnituse väljastamiseks on ametlik kontroll, kuid sertifikaadi väljastamine ise (eelnenud ametliku kontrolli alusel) ei teeni vastavuse kontrollimise eesmärki ja on seega muu ametlik toiming.

Mis puudutab alapunkti ii, siis näiteks selle kontrollimist, kas pädev asutus täidab ametliku kontrolli määruse norme, ei käsitata ametliku kontrollina, sest pädev asutus ametliku kontrolli määruse artikli 3 punkti 3 tähenduses ei ole ettevõtja määruse artikli 3 punkti 29 tähenduses. Samamoodi käsitatakse muude ametlike toimingutena selle kontrollimist, kas ametlikud laborid või volitatud isikud täidavad ametliku kontrolli määruses sätestatud kohustusi. Samas ei ole välistatud, et ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidega on kehtestatud kohustused, mida need üksused peavad täitma, ning sellisel juhul võivad need üksused olla käsitatavad ettevõtjana ning nimetatud normide täitmise kontrollimine võiks seega olla käsitatav ametliku kontrollina.

Mis puudutab alapunkti iii, siis muude normide kui ametliku kontrolli määruse ja ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud toidutarneahela õigusaktidele vastavuse kontrollimist ei peeta ei ametlikuks kontrolliks ega muuks ametlikuks toiminguks ametliku kontrolli määruse artikli 2 tähenduses.

Üldiselt tuleks kõiki toimingu lõpuleviimiseks vajalikke samme pidada selle toimingu osaks. See hõlmab dokumenteerimist, näiteks ametliku kontrolli aruannete koostamist või toimingu tulemuste jäädvustamist elektroonilistes süsteemides (nt ühtse sisseveodokumendi koostamine ja allkirjastamine). Seevastu näiteks ametliku sertifikaadi väljastamine on eraldiseisev toiming, mille tulemusel koostatakse õigusliku tagajärjega dokument, mis põhineb lõpule viidud ja dokumenteeritud ametliku kontrolli tulemustel, kuid mis ise ei ole ametliku kontrolli osa. Vastavalt liikmesriikide poolt ametliku kontrolli määruse koostamise käigus ja nõukogus toimunud aruteludel avaldatud seisukohtadele on muud ametlikud toimingud veel näiteks järgmised:

— registreeritud/heakskiidetud ettevõtjate nimekirjade haldamine;

— ettevõtjatele toidutarneahelat käsitlevate liidu õigusaktide ja nende rakendamise kohta suuniste/nõuannete andmine;

— taimekahjustajate esinemise uuringud;

— seire loomataudide avastamiseks;

— toidust põhjustatud haiguspuhangute epidemioloogilised uuringud;

— loomataudidest või taimekahjustajatest teavitamine;

— loomataudide või taimekahjustajate likvideerimine ja nende leviku tõkestamine.

Kui tuvastatud rikkumine annab alust kahtlustada nõuete edasist rikkumist (ametliku kontrolli määruse artikli 137 lõige 2) või tingib vajaduse korraldada uurimine, et teha kindlaks rikkumise ulatus või põhjus või ettevõtja vastutus (ametliku kontrolli määruse artikli 138 lõike 1 punkt a), on selliste toimingute eesmärk kontrollida nõuete täitmist ja seetõttu tuleks neid käsitada ametliku kontrollina.

Mõned toimingud võivad olenevalt nende eesmärgist olla kas ametlikud kontrollid või muud ametlikud toimingud. Näiteks taudi esinemise kontrollimine tauditõrjeprogrammi raames on ametliku kontrolli määruse artikli 2 lõike 2 kohaselt käsitatav muu ametliku toiminguna, ent sama taudi esinemise kontrollimine võib olla ka ametlik kontroll, kui seda tehakse ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normide täitmise kontrollimiseks. Eelkõige kasutatakse mõningaid ametliku kontrolli määruse artiklis 14 nimetatud ametliku kontrolli meetodeid ja võtteid (nt dokumentide ja jälgitavusandmete uurimine, vestlused, proovide võtmine, analüüsimine, diagnoosimine ja uuringute tegemine jne) ka seire ja epidemioloogiliste uuringute käigus. Nende toimingute puhul võib vajaduse korral kahte konteksti eristada eespool kirjeldatud tunnuste alusel.

Tabel 1 sisaldab mõningaid praktilisi näiteid ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute kohta.

Tabel 1

Näited ametliku kontrolli (AK) ja muude ametlike toimingute (MAT) kohta

	Tegevus	AK	MAT	Märkus/põhjendused
1	Liitu sisenevate saadetiste kohta eelnevalt edastatud teadete loetelu kontrollimine piirikontrolli kavandamiseks		MAT	Ettevalmistused, mida tehakse enne ametliku kontrolli tegemist
2	Tõrjeprogrammi kehtestamine		MAT	Loomataudide või taimekahjustajate likvideerimine ja nende leviku tõkestamine (vt ametliku kontrolli määruse põhjendus 25)
3	Ettevõtjate tehtud seire tulemuste kasutamine		MAT	Andmete analüüs, mis annab teavet ametliku kontrolli ettevalmistamiseks / toetab ametliku kontrolli ettevalmistamist ega kujuta endast iseenesest nõuetele vastavuse kontrollimist
4	Ametliku kontrolli tegemiseks kirjaliku menetluse väljatöötamine		MAT	Ametlikule kontrollile eelnev ettevalmistamine/abi
5	Transiidisaadetiste andmete kontrollimine	AK		(Komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2019/2124 ([3])artikli 19 punktile e) vastavuse kontrollimine
6	Liitu sisenevatest saadetistest proovide võtmine, tuginedes süsteemile TRACES-NT	AK		Ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele vastavuse kontrollimine
7	Liitu sisenevate loomade ja kaupade kontrollimine	AK		Ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele vastavuse kontrollimine
8	Selle kontrollimine, kas ettevõtja on ühtse sisseveodokumendi õigesti täitnud	AK		Ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele vastavuse kontrollimine
9	Piiripunktis saadetisest proovide võtmine ja analüüsimine	AK		Ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele vastavuse kontrollimine
10	Piiriülese kaubanduse korral sihtkohas saadetisest proovide võtmine ja analüüsimine	AK		Ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele vastavuse kontrollimine
11	Ettevõtjapoolse liikumispiirangute järgimise kontrollimine	AK		Ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele vastavuse kontrollimine
12	Liidu õigusnormide kohaselt karantiinilaos asuvast saadetisest proovide võtmine ja nende analüüsimine	AK		Ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele vastavuse kontrollimine
13	Esilekerkiva taudi suhtes kontrollimiseks proovide võtmine ja analüüsimine		MAT	Epidemioloogiline seire; vt ametliku kontrolli määruse põhjendus 25
14	Metsloomadelt proovide võtmine loetellu kantud taudi suhtes kontrollimiseks		MAT	Seireprogramm taudi esinemise kontrollimiseks; vt ametliku kontrolli määruse põhjendus 25

15	Loetellu kantud taudi tõrje programmis ette nähtud erinõuete ettevõtjapoolse täitmise kontrollimine	AK		Ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele vastavuse kontrollimine
16	Abi, mida pädevad asutused või volitatud isikud või sellised füüsilised isikud, kellele on kooskõlas ametliku kontrolli määrusega ja ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidega delegeeritud teatavate muude ametlike toimingute tegemine, osutavad ettevõtjatele loetellu kantud taudide leviku tõkestamiseks võetavate bioturvameetmete korral		MAT	Tegemist on abistamisega, mitte ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normide täitmise kontrollimisega
17	Tootmisandmete kontrollimine, et veenduda, kas ettevõtja teatab ebatavalisest suremusest, kindlaksmääramata põhjusel oluliselt vähenenud toodangumahust või teatavate loetellu kantud taudide kahtlusest jne, nagu on liidu õigusnormide kohaselt nõutud	AK		Ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele vastavuse kontrollimine
18	Proovide võtmine ja analüüsimine, et säilitada liikmesriigi, tsooni või ettevõtte staatus loetellu kantud taudist/taimekahjustajast vaba liikmesriigi, tsooni või ettevõttena		MAT	Seireprogramm taudi esinemise kontrollimiseks
19	Riskipõhiste uuringute tegemine taimekahjustajate esinemise kontrollimiseks		MAT	Vt ametliku kontrolli määruse artikli 2 lõige 2 ja põhjendus 25
20	Mahepõllumajanduslike toidu- ja söödatoodete nõuetelevastavuse hindamine enne nende turule laskmist	AK		Ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele vastavuse kontrollimine
21	Jääkide piirnormidele vastavuse kontrollimine	AK		Ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele vastavuse kontrollimine
22	Epidemioloogiline uuring taudi leviku ulatuse kindlakstegemiseks		MAT	Vt ametliku kontrolli määruse artikli 2 lõige 2 ja põhjendus 25
23	Korrapärased või riskipõhised kontrollid heakskiidetud ettevõttes, et veenduda heakskiiduga kaasnevate nõuete jätkuvas täitmises	AK		Ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele vastavuse kontrollimine
24	Toimingud (nt inspekteerimine, dokumentide kontroll jne) seoses ettevõttega, millele taotleti heakskiitu vastavalt liidu õigusnormidele (nt kogumiskeskus, vesiviljelusettevõte, loomse paljundusmaterjali ettevõte)	AK		Ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele vastavuse kontrollimine
25	Tapamajade/lihalõikusettevõtete auditeerimine HACCP põhimõtetel põhinevate heade hügieenitavade ja -protseduuride suhtes	AK		Ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normide täitmise kontrollimine

26	Selle kontrollimine (sealhulgas proovide võtmine ja analüüsimine), kas eraveterinaararst uurib nõuetekohaselt ebatavalist suremust või märkimisväärselt vähenenud toodangumahtu kooskõlas määruse (EL) 2016/429 ([2])artikli 18 lõike 1 punktiga c	AK		Selle kontrollimine, kas ettevõtjad ja eraveterinaararstid täidavad ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud norme
27	Selle kontrollimine, kas liitu sisse toodavad loomad ja kaubad vastavad ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele	AK		Ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele vastavuse kontrollimine
28	Otsuse tegemine ja ühtse sisseveodokumendi allkirjastamine	AK		Osa ametliku kontrolli lõpuleviimisest
29	Liitu sisse toodavate loomade ja kaupade kontrolli tulemuste sisestamine süsteemi TRACES-NT	AK		Osa ametliku kontrolli lõpuleviimisest
30	Loomade liitu sissetoomise lubade, sealhulgas liidu tasandil täielikult ühtlustamata sissetoomist käsitlevate õigusnormide alusel antavate lubade väljastamine		MAT	Ametliku kontrolli tulemustel põhinev toiming (samalaadne ametliku sertifikaadi või kinnituse väljastamisega) (ametliku kontrolli määruse artikli 2 lõige 2). Ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatakse nii liidu kui ka liikmesriikide tasandil kehtestatud normidele.
31	Proovide võtmine ja analüüsimine, et kontrollida looma/saadetise nõuetelevastavust seoses sertifitseerimisega piiriüleseks kaubanduseks	AK		Ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele vastavuse kontrollimine
32	Pädevate asutuste või volitatud isikute poolt taimepartiide või taimsete saaduste partiide kontrollimine liidu karantiinsete taimekahjustajate või reguleeritud mittekarantiinsete taimekahjustajate esinemise suhtes fütosanitaarsertifikaadi väljastamise eesmärgil	AK		Ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõike 2 punktis g osutatud normidele vastavuse kontrollimine
33	Pädevate asutuste või volitatud isikute poolt taimepartiide või taimsete saaduste partiide kontrollimine liidu karantiinsete taimekahjustajate või reguleeritud mittekarantiinsete taimekahjustajate esinemise suhtes taimepassi väljastamise eesmärgil	AK		Ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõike 2 punktis g osutatud normidele vastavuse kontrollimine
34	Pädevate asutuste või volitatud isikute poolt taimepartiide või taimsete saaduste partiide kontrollimine liidu karantiinsete taimekahjustajate või reguleeritud mittekarantiinsete taimekahjustajate esinemise suhtes	AK		Ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele vastavuse kontrollimine
35	Fütosanitaarsertifikaadi või taimepassi väljastamine		MAT	Ametliku kontrolli tulemustel põhinev toiming
36	Uuringutoimingud taimekahjustajate esinemise kindlakstegemiseks		MAT	Toimingud, mille otsene eesmärk ei ole kontrollida vastavust ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele

37	Proovide võtmine ja analüüsimine liidu karantiinsete taimekahjustajate esinemise uuringute raames		MAT	Epidemioloogiline seire; vt ametliku kontrolli määruse põhjendus 25
38	Ettekirjutus kõrvaldada pärast taudipuhangu ilmnemist loomsed kõrvalsaadused, et piirata loomataudi levikut		MAT	Loomataudide leviku tõkestamine (vt ametliku kontrolli määruse artikli 2 lõige 2)
39	Liikumispiirangute kehtestamine tauditõrjeprogrammi osana või teatava määratud staatuse tõttu (nakatunud, taudist vaba jne)		MAT	Loomataudide likvideerimine (vt ametliku kontrolli määruse artikli 2 lõige 2)
40	Epideemia puhkemise tõttu liikumispiirangute kehtestamine		MAT	Loomataudide leviku tõkestamine (vt ametliku kontrolli määruse artikli 2 lõige 2)
41	Loomade tapmine tauditõrjeprogrammi raames		MAT	Loomataudide likvideerimine (vt ametliku kontrolli määruse artikli 2 lõige 2)
42	Loetellu kantud taudi esinemisest teatamine (ADNSi kaudu, OIEle, kaubanduspartneritest riikidele jne)		MAT	Ametlikule kontrollile (või muule ametlikule toimingule) järgnev toiming
43	Üldsuse teavitamine teatavatest riskidest (nt epideemiline taud, selle olemus, võetud meetmed jne)		MAT	Tegemist on teavitamisega, mitte nõuetele vastavuse kontrollimisega
44	Ettevõttele tunnustuse andmine		MAT	Nõuete täitmise kontrollimisele järgnev toiming (ametliku kontrolli määruse artikkel 148); vt põhjendus 25
45	Kontroll ELi ettevõttes, et veenduda ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normides sätestatud ekspordinõuete täitmises	AK		Ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normide täitmise kontrollimine
46	Uurimistoimingud nõuete rikkumise ulatuse kindlakstegemiseks	AK		Ametliku kontrolli määruse artikli 138 lõige 1; ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normide täitmise kontrollimine
47	Ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normide täitmise kontrollimine ametliku sertifikaadi või ametliku kinnituse väljastamise eesmärgil	AK		Ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normide täitmise kontrollimine (vt ametliku kontrolli määruse artikli 2 lõike 1 punkt b)
48	Ametliku sertifikaadi või ametliku kinnituse väljastamine ametliku kontrolli tulemuste põhjal		MAT	Lõpule viidud ametlikul kontrollil põhinev toiming (vt ametliku kontrolli määruse artikli 2 lõige 2)
49	Inspekteerimis-, auditi- või laboriaruande koostamine (ametliku kontrolli tulemus)	AK		Ametliku kontrolli lahutamatu osa

50	Toidus või söödas sisalduvate saasteainete ()seire, mida tehakse eesmärgiga kontrollida vastavust liidu või siseriiklike õigusnormidega kehtestatud regulatiivsetele piirnormidele või kontrollida, kas ettevõtja järgib liidu või siseriiklike õigusnormidega kehtestatud leevendusmeetmeid	AK		Tegevus, mille eesmärk on kontrollida vastavust ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele
51	Selliste saasteainete seire toidus või söödas, mille puhul ei ole kehtestatud regulatiivseid piirnorme ja mida tehakse eesmärgiga kontrollida saasteainete esinemist toidus või söödas või koguda andmeid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 178/2002 ()artiklile 33		MAT	Otseselt suunamata seiretoimingud, mille eesmärk ei ole kontrollida vastavust ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele

([1]) Komisjoni 10. oktoobri 2019. aasta delegeeritud määrus (EL) 2019/2124, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2017/625 looma- ja kaubasaadetiste ametliku kontrolli eeskirjadega, mida kohaldatakse läbi liidu toimuva transiidi, ümberlaadimise ja edasiveo korral, ning millega muudetakse komisjoni määruseid (EÜ) nr 798/2008, (EÜ) nr 1251/2008, (EÜ) nr 119/2009, (EL) nr 206/2010, (EL) nr 605/2010, (EL) nr 142/2011, (EL) nr 28/2012, komisjoni rakendusmäärust (EL) 2016/759 ja komisjoni otsust 2007/777/EÜ (ELT L 321, 12.12.2019, lk 73).

([2]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määrus (EL) 2016/429 loomataudide kohta, millega muudetakse teatavaid loomatervise valdkonna õigusakte või tunnistatakse need kehtetuks (loomatervise määrus) (ELT L 84, 31.3.2016, lk 1).

([3]) Sealhulgas nõukogu määruses (EMÜ) nr 315/93 määratletud saasteained ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2002/32/EÜ määratletud soovimatud ained.

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2002. aasta määrus (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused (EÜT L 31, 1.2.2002, lk 1).

1.2. **Veterinaarjärelevalve ametnik (ametliku kontrolli määruse artikkel 3)**

Ametliku kontrolli määruse artikkel 3

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid: [..]

32) „veterinaarjärelevalve ametnik“ – veterinaararst, kes on pädeva asutuse poolt ametisse nimetatud töötajana või muudel alustel, kellel on sobiv kvalifikatsioon ametliku kontrolli tegemiseks ja muude ametlike toimingute läbiviimiseks kooskõlas käesoleva määrusega ning artikli 1 lõikes 2 osutatud asjakohaste normidega;

49) „veterinaarjärelevalve ametniku abi“ – pädevate asutuste esindaja, kes on saanud artikli 18 alusel kehtestatud nõuete kohase väljaõppe ja on tööle võetud selleks, et täita teatavaid ametliku kontrolli ülesandeid või teatavaid muude ametlike toimingutega seotud ülesandeid; [..]

Nagu on märgitud ametliku kontrolli määruse põhjenduses 44, nõuab teatavate ametlike kontrollide tegemine veterinaarjärelevalve ametnike spetsiifilisi oskusi, et tagada ametliku kontrolli usaldusväärne tulemus, ilma et see nõue piiraks nende tööd üksnes seda tüüpi ametliku kontrolliga.

Ametliku kontrolli määruse artikli 3 punkti 32 määratlusest tuleneb, et veterinaarjärelevalve ametnikud võivad olla pädevate asutuste töötajad või tegutseda muudel alustel. Viimati nimetatud kategooriasse võib kuuluda erasektori veterinaararst, seega ei tähenda veterinaarjärelevalve ametniku ametisse nimetamine ilmtingimata seda, et temast saab pädeva asutuse töötaja, kellel on tööleping.

Ametliku kontrolli määruse artikli 5 lõikes 2 on sätestatud, et pädevad asutused nimetavad veterinaarjärelevalve ametnikud ametisse kirjalikult ja et selline ametisse nimetamine hõlmab nende konkreetsete ametlike kontrollide ja muude ametlike toimingute ning seotud ülesannete kirjeldust, mida nad tegema hakkavad. Ametliku kontrolli määruse artiklites 28–31 sätestatud ülesannete delegeerimist käsitlevad eeskirjad ei ole kõnealuse ametisse nimetamisega seotud, kuna delegeerimise mõiste ei ole asjakohane käesoleval juhul, kus õigusaktides on veterinaarjärelevalve ametnikule konkreetselt määratud teatavad kontrolliülesanded.

Veterinaarjärelevalve ametnike roll on ametliku kontrolli määruses sätestatud II jaotise kahes eraldi peatükis:

(a) seoses inimtoiduks ettenähtud loomsete saaduste tootmisega on ametliku kontrolli määruses selliste toodete ametlikku kontrolli käsitlevate artiklitega 17 ja 18 (II peatükk) muu hulgas loodud raamistik veterinaarjärelevalve ametniku ja tema abi vahelise koostöö liikide kohta teatavate ametliku kontrolliga seotud ülesannete täitmisel ning tapamaja töötajate ametliku kontrolli ülesannetes osalemise tingimuste kohta.

(b) Mis puudutab artikli 47 lõikes 1 osutatud saadetisi, mille suhtes tehakse liitu sisenemisel piiripunktides ametlikku kontrolli, siis eristatakse artiklis 49 ja 55 (V peatükk) veterinaarjärelevalve ametniku rolli puhul loomi ja kaupu. Täpsemalt eristatakse ametliku kontrolli määruses loomi ja kaupu selle alusel, kas veterinaarjärelevalve ametnikud peavad tegema füüsilist kontrolli ning asjakohaseid otsuseid saadetiste vastavuse kohta artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele isiklikult või saavad neid asendada koolitatud töötajad. Seda eristamist on kujutatud joonisel 1.

Joonis 1

Veterinaarjärelevalve ametniku ja spetsiaalselt koolitatud ja määratud töötajate roll liitu toodavate loomade ja kaupade füüsilise kontrolli ja nende kohta tehtud otsuste tegemisel ametliku kontrolli määruse artiklite 49 ja 55 alusel

Ametliku kontrolli määruse artikli 5 lõikest 2 tuleneb, et pädevate asutuste töötajate suhtes kohaldatavad nõuded on kehtestatud ka kõigile ametisse nimetatud veterinaarjärelevalve ametnikele. Siinkohal rõhutatakse ametliku kontrolli määruses huvide konflikti puudumise olulisust veterinaarjärelevalve ametnike jaoks. Huvide konflikti puudumise tagamiseks peavad pädevad asutused kehtestama ametliku kontrolli määruse artikli 5 lõike 1 punkti c kohased menetlused või korra.

Ametliku kontrolli määruse artikli 5 lõikeid 1, 4 ja 5 kohaldatakse kõigi veterinaarjärelevalve ametnike suhtes. Sama kehtib ametliku kontrolli määruse artikli 8 konfidentsiaalsusnõuete ning artikli 91 lõike 3 erapooletuse ja huvide konflikti puudumise nõuete kohta, mis käesoleval juhul viitavad veterinaarjärelevalve ametniku poolt ametliku kinnituse väljastamise järelevalvele.

Pädevate asutuste kohustus teha ametlikku kontrolli dokumenteeritud menetluste põhjal, nagu on sätestatud ametliku kontrolli määruse artiklis 12, kehtib ka veterinaarjärelevalve ametnike suhtes. Ametliku kontrolli määruse artikli 15 lõike 6 kohaselt peavad ettevõtjad ametlikku kontrolli või muude ametlike toimingutega seotud ülesandeid täitvaid veterinaarjärelevalve ametnikke abistama ja nendega koostööd tegema.

Koolituse osas kohaldatakse veterinaarjärelevalve ametnike suhtes ametliku kontrolli määruse artikli 5 lõikes 4 sätestatud üldisi koolitusnõudeid, ametliku kontrolli määruse artikli 91 lõike 3 kohase ametliku kinnituse väljaandmise koolitust ja ametliku kontrolli määruse artikli 96 punktis e osutatud Euroopa Liidu loomade heaolu referentkeskuste pakutavat koolitust.

Inimtoiduks ettenähtud loomsete saaduste puhul on komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2019/624 ([3]) artiklites 13 ja 14 ning II lisas loetletud veterinaarjärelevalve ametniku, tema abi, tapamaja töötajate ja pädevate asutuste poolt lihalõikusetevõtetes ametlikku kontrolli tegema määratud töötajate koolitusnõuded.

([3]) Komisjoni 8. veebruari 2019. aasta delegeeritud määrus (EL) 2019/624, milles käsitletakse kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2017/625 erieeskirju liha tootmise suhtes tehtava ametliku kontrolli ning elusate kahepoolmeliste karploomade tootmis- ja ülekandealade kohta (ELT L 131, 17.5.2019, lk 1).

Töötajate suhtes, kes abistavad veterinaarjärelevalve ametnikku ametliku kontrolli määruse artikli 49 lõikes2 kohase piiripunktides tehtava loomade ja toodete füüsilise kontrolli tegemisel või kes teevad ise sellist kontrolli, kohaldatakse komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2019/1081 ([4]) sätestatud konkreetseid koolitusnõudeid.

2. **II JAOTIS „AMETLIK KONTROLL JA MUUD AMETLIKUD TOIMINGUD LIIKMESRIIKIDES“**

2.1. **II PEATÜKK – Ametlik kontroll**

2.1.1. ***E-kaubanduse ametlik kontroll***

Liikmesriikidel on üldine kohustus kehtestada riskipõhise ametliku kontrolli süsteem (ametliku kontrolli määruse artikkel 9). Kui see on ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normide täitmise kindlakstegemiseks vajalik, peavad pädevad asutused ametlikult kontrollima „loomi ja kaupu kõikides tootmis-, töötlemis-, turustamis- ja kasutamisetappides“; „aineid, materjale ja muid objekte, mis võivad mõjutada loomade ja kaupade omadusi või loomade tervist, ja nende vastavust kohaldatavatele nõuetele kõikides tootmis-, töötlemis-, turustamis- ja kasutamisetappides“ ning „ettevõtjate tegevust, sealhulgas loomapidamist, seadmeid, transpordivahendeid, valdusi ja muid nende kontrolli all olevaid kohti ja nende ümbrust, ning seonduvaid dokumente“ (ametliku kontrolli määruse artikli 10 lõige 1). Ametlik kontroll võib seega puudutada sidevahendite kaudu müügiks pakutavaid loomi ja kaupu ning ettevõtjaid seoses sidevahendite kaudu toimuva tegevusega.

„*Sidevahenditena*“ (millele on osutatud ametliku kontrolli määruse artikli 15 lõikes 5 ja artiklis 36) võib käsitada nii internetti kui ka muid kaugtellimissüsteeme, nt posti või telefoni teel kataloogist tellimine. E-kaubandus, eelkõige põllumajanduslike toiduainete internetimüük, on mahu ja kodanikega kokkupuute seisukohast kõige olulisem valdkond, mida ametliku kontrolli tegemiseks kaaluda.

Põllumajanduslike toiduainete e-kaubandus võib hõlmata järgmist:

— ettevõtjalt tarbijale ja ettevõtjalt ettevõtjale müük;

— tooteesitus ja -teave internetis;

— nii paiksete kui ka internetipõhiste kanalite või ainult internetipõhiste kanalite kasutamine;

— internetikauba erinevad ostuviisid (nt maksmine internetis või kohaletoimetamisel/vastuvõtmisel);

— digitaalse teenuse osutajaid, sh kauplemiskohti ja platvorme hõlmav tegevus;

— internetipõhised ärimudelid, nt „virtuaalsed restoranid“ (st toidukohad, mis toimivad üksnes veebisaitidel, rakendustes või platvormidel esitatud tellimuste kohaletoimetamise või kaasaostmise alusel);

— piiriülene müük, sh import kolmandates riikides asuvatelt ettevõtjatelt otse ELi kodanikele.

Üldiselt peavad pädevad asutused kooskõlas ametliku kontrolli määruse artiklitega 9 ja 10 tegema ettevõtjatele ning loomadele ja kaupadele kõikides tootmis-, töötlemis-, turustamis- ja kasutamisetappides korrapärast riskipõhist kontrolli. Seda nõuet kohaldatakse ühtmoodi nii e-kaubanduse kui ka tavapärase tegevuse suhtes.

([4]) Komisjoni 8. märtsi 2019. aasta delegeeritud määrus (EL) 2019/1081, millega kehtestatakse eeskirjad, mis käsitlevad piiripunktides teatavaid füüsilisi kontrolle tegevatele töötajatele esitatavaid konkreetseid koolitusnõudeid (ELT L 171, 26.6.2019, lk 1).

2.1.1.1. *E-kaubanduse ettevõtjate registreerimine*

Ametliku kontrolli määruse artikli 10 lõike 2 kohaselt peavad pädevad asutused pidama ajakohastatud ettevõtjate nimekirju (vt ka punkt 2.1.2). Selleks nõutakse ametliku kontrolli määruse artikli 15 lõikega 5 ettevõtjatelt, et nad esitaksid pädevatele asutustele ajakohastatud teabe, kus on märgitud nende nimi ja õiguslik vorm ning toimingud, mida nad teevad, *„sealhulgas sidevahendite abil toimuv tegevus, ja nende kontrolli all olevad kohad*“. Sinna hulka peaks kuuluma konkreetne teave kõigi ettevõtja kasutatavate sidekanalite kohta, sh teave, kas ettevõtja kasutab vahendusteenuseid, nt sotsiaalvõrgustikke ja internetipõhiseid kauplemiskohti, ning peaks võimaldama pädevatel asutustel kooskõlas ametliku kontrolli määruse artikli 10 lõike 1 punktiga c ametlikult kontrollida ettevõtja *„tegevust, sealhulgas loomapidamist, seadmeid, transpordivahendeid, valdusi ja muid nende kontrolli all olevaid kohti ja nende ümbrust, ning seonduvaid dokumente*“.

Ühes liikmesriigis asuvad ettevõtjad võivad kasutada teise liikmesriigi klientidele suunatud veebisaite (nt kasutades teise liikmesriigi keelt ja/või pakkudes kohaletoimetamisvõimalusi).

Liikmesriikide poolt veebisaitide või internetis müüdava kauba kindlakstegemiseks kasutatavad internetiotsingu strateegiad toovad esile tavaliselt ka väljaspool nende jurisdiktsiooni asuvad ettevõtjad. Liikmesriigid võivad kasutada haldusabi ja -koostöö mehhanisme (ametliku kontrolli määruse artiklid 102–108), et teavitada üksteist ettevõtjate piiriülesest tegevusest.

Kolmandate riikide ettevõtjate suhtes võidakse kohaldada ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normides sätestatud konkreetseid registreerimise või loa andmise nõudeid, sõltuvalt nende tegevusest ja ELi eksporditavate kaupade kategooriatest.

2.1.1.2. *Internetis müüdavatest loomadest ja kaupadest proovide võtmine ja nende analüüsimine*

Pädevad asutused võivad võtta proove ja teha analüüse, et kontrollida kooskõlas ametliku kontrolli määruse artikli 14 punktiga h riskipõhiste kontrollide käigus loomade ja kaupade vastavust nõuetele. See võib puudutada internetis pakutavaid loomi ja kaupu. Proove võib võtta internetis tooteid pakkuvate ettevõtjate valduste kontrollimise käigus. Teine tõhus proovivõtuviis (eelkõige piiriülestes olukordades) on tellida kaupu internetist ja võtta neist proovid kättesaamisel. Sellise proovivõtuviisi puhul ja selleks, et oleks võimalik teha ametlikku kontrolli ette teatamata kooskõlas ametliku kontrolli määruse artikli 9 lõikega 4, võib pädevatel asutustel olla vaja tellimisprotsessi ajal oma identiteeti varjata. Ametliku kontrolli määruse artiklis 36 on sätestatud pädevatele asutustele õiguslik alus kasutada internetist (või muude sidevahendite kaudu) tellitud loomi ja kaupu ametliku kontrolli eesmärgil proovide võtmiseks, ilma et nad ennast identifitseerima peaksid. Kui pädevad asutused on proovid kätte saanud, peavad nad teavitama ettevõtjaid sellest, et kaup on tellitud ametliku proovivõtu ja/või analüüsi jaoks (ametliku kontrolli määruse artikli 36 lõike 2 punkt a). Ettevõtjatel, kelle loomadelt ja kaupadelt proove võetakse ja neid analüüsitakse, on õigus teisele eksperdiarvamusele (rohkem üksikasju vt ametliku kontrolli määruse artiklit 35 käsitlevast punktist 2.3.2).

2.1.1.3. *Nõuetele mittevastavuse ja riski korral võetavad meetmed*

Vastutus liidu toidutarneahela alaste õigusaktide täitmise eest lasub liikmesriikidel (ametliku kontrolli määruse põhjendus 15), kelle pädevad asutused võtavad meetmeid kooskõlas ametliku kontrolli määruse artiklitega 137 ja 138. Kui internetis pakutavate või müüdavate loomade ja kaupade puhul leitakse või kahtlustatakse muude liikmesriikide jaoks olulisi nõuetele mittevastavusi, tuleb kasutada ametliku kontrolli määruse artiklites 102–108 sätestatud ning IT-süsteemis iRASFF ametliku kontrolli teabehaldussüsteemi (IMSOC) komponendina rakendatavaid haldusabi ja -koostöö mehhanisme, et oleks võimalik rakendada tõhusaid ja järjepidevaid täitemeetmeid kõigis liikmesriikides.

Kui leitakse, et internetis pakutavad või müüdavad nõuetele mittevastavad kaubad kujutavad endast terviseriski määruse (EÜ) nr 178/2002 artikli 50 tähenduses, tuleks vastavalt kasutada iRASFFi süsteemis rakendatavat RASFFi menetlust.

Komisjon teavitab kolmandaid riike, kellel ei ole juurdepääsu iRASFFi või TRACESi süsteemile, neist riikidest pärit või seal turustatavatest toodetest, mille kohta on esitatud RASFFi teated (hoiatus-, info- või piiril tagasilükkamise teade); nõuetele mittevastavuse ja toidupettuse teadete korral *võib* komisjon teavitada asjaomaseid kolmandaid riike, kellel ei ole juurdepääsu iRASFFile või TRACESile (rakendusmääruse (EL) 2019/1715 artikkel 27).

Täiendavat teavet iRASFFi praktilise kasutamise kohta internetis pakutavatest toodetest teatamisel leiab RASFFi standardsest töökorrast ([5]).

2.1.1.4. *Digitaalse teenuse osutajad*

Määrust (EL) 2022/2065 ([6]) (digiteenuste määrus) kohaldatakse juba selliste digiplatvormide ja internetipõhiste otsingumootorite suhtes, mille komisjon on määranud väga suurteks digiplatvormideks ja väga suurteks internetipõhisteks otsingumootoriteks ([7]). Seda kohaldatakse kõigi liidus tegutsevate vahendusteenuste osutajate suhtes alates 17. veebruarist 2024. Digiteenuste määruses on sätestatud eeskirjad vahendusteenuste osutajate vastutusest vabastamise ja hoolsuskohustuse täitmise kohta.

Digiteenuste määruse artikli 3 punktis g on määratletud vahendusteenuste eri kategooriad, millest „*teabe talletamine*“ on tooteohutuse ja nõuetele vastavuse seisukohast kõige olulisem. Teabe talletamine on teenus, mille korral teenuseosutaja talletab oma serveris teenusekasutaja, st sõltumatu kolmanda isiku esitatud teabe. „Digiplatvormi“ teenus on teabe talletamise konkreetne alamkategooria, mis hõlmab teenuseid, mille korral talletatud teavet teenusekasutaja taotlusel lisaks ka levitatakse üldsusele, nt sotsiaalvõrgustikes või digiplatvormidel, mis võimaldavad tarbijatel sõlmida kauplejatega kauglepinguid.

Teabe talletamisega tegelevatel vahendusteenuste osutajatel ei ole üldist kohustust jälgida oma teenuste kasutamist ebaseaduslikuks tegevuseks ning nad on tingimuslikult vabastatud vastutusest ebaseadusliku sisu eest, mida pakuvad nende teenuseid kasutavad kolmandad isikud. Ebaseadusliku sisu mõiste hõlmab selles kontekstis ka ohtliku ja/või nõuetele mittevastava kauba pakkumist.

Vastutusest vabastamine ei ole absoluutne. Digiteenuste määruse artikli 6 lõike 1 kohaselt kohaldatakse seda üksnes järgmistel tingimustel:

a) kui teenuseosutajal ei ole tegelikku teavet ebaseadusliku tegevuse või ebaseadusliku sisu kohta ja kahjutasunõuete osas ei tea ta fakte või asjaolusid, millest ilmneb ebaseaduslik tegevus või sisu, või

b) kui teenuseosutaja tegutseb pärast sellise teabe saamist või teadlikkuse tekkimist kiiresti, et eemaldada ebaseaduslik sisu või tõkestada sellele juurdepääs.

Seepärast peab teabe talletamise teenuse pakkuja digiteenuste määruse artiklis 6 sätestatud vastutusest vabastuse saamiseks reageerima, kui ta on saanud ebaseadusliku tegevuse või sisu kohta konkreetset teavet, mis on saadud kas vabatahtlike omaalgatuslike uurimiste ([8]) tulemusena või millest on teatanud välised isikud või üksused. Digiteenuste määruse artikli 16 kohaselt peab teabe talletamise teenuse pakkuja kehtestama mehhanismid, mis võimaldavad igal üksikisikul või üksusel talle teada anda, et tema teenusekeskkonnas leidub konkreetseid teabeelemente, mida asjaomane üksikisik või üksus peab ebaseaduslikuks sisuks (edaspidi „teavitus- ja meetmete võtmise mehhanismid“).

Lisaks on digiplatvormide pakkujad, kes võimaldavad tarbijatel sõlmida kauplejatega kauglepinguid, kohustatud rakendama integreeritud nõuetelevastavust. See tähendab, et nad peaksid tagama, et nende „*internetipõhist kasutajaliidest disainitakse ja korraldatakse viisil, mis võimaldab kauplejatel täita kohaldatavast liidu õigusest neile tulenevaid lepingueelse teabe, nõuetele vastavuse ja tooteohutuse alase teabega seotud kohustusi*“ (digiteenuste määruse artikli 31 lõige 1).

Lisaks on digiteenuste määruse artiklites 9 ja 10 igal juhul nõutud, et vahendusteenuste osutajad teavitaksid põhjendamatu viivituseta asjaomaseid asutusi, kuidas on täidetud ebaseadusliku sisu vastaste meetmete võtmiseks antud korraldusi, mille asjaomased liikmesriikide kohtu- või haldusasutused on kohaldatava liidu õiguse või liidu õigusega kooskõlas oleva siseriikliku õiguse alusel vastu võtnud. Sel eesmärgil on kõnealuse määruse artiklis 11 nõutud, et vahendusteenuste osutajad määraksid ühtse kontaktpunkti teabevahetuseks liikmesriikide ametiasutuste, komisjoni ja Euroopa digiteenuste nõukojaga (digiteenuste määruse artikkel 61).

([5]) https://food.ec.europa.eu/safety/rasff_en.

([6]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2065, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ (digiteenuste määrus) (ELT L 277, 27.10.2022, lk 1).

([7]) Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/IP_23_2413.

([8]) Määruse (EL) 2022/2065 artikli 7 kohaselt ei tee ainuüksi asjaolu, et teenuseosutajad teevad vabatahtlikke omaalgatuslikke uurimisi ebaseadusliku tegevuse avastamiseks, neid üldiselt kõnealuse määruse artiklis 6 sätestatud vastutusest vabastamise tingimustele mittevastavaks.

2.1.1.5. *E-kaubanduse kontrollistrateegiad – parimad tavad*

Eespool toodule ja liikmesriikide kogemustele tuginedes tuleks e-kaubanduse kontrolli parimate tavadena käsitada järgmisi meetmeid.

(i) Liikmesriikide pädevate asutuste tehtava ametliku kontrolli toetamiseks tuleks teha veebiotsinguid, et tuvastada liikmesriigi territooriumil asuvad veebimüüjad, kes ei ole pädevatele asutustele veel teada, et nende suhtes saaks teha riskipõhiseid kontrolle.

(ii) Veebiotsinguid tuleks kasutada ka selliste kaupade veebipakkumiste kindlakstegemiseks, mis on ametliku kontrolli käigus tunnistatud nõuetele mittevastavaks või mis kujutavad endast riski või mille puhul on nõuete rikkumise kahtlus (sh iRASFFi süsteemis teatatud kaubad).

(iii) E-kaubanduse kontroll peaks hõlmama kontrolli veebisaitide ja nende tooteteabe nõuetele vastavuse üle. Näiteks peavad veebipõhised toidupakkumised vastama määruses (EÜ) nr 1169/2011 ([9]) sätestatud toidualase teabe nõuetele. Kõnealuse määruse artikli 1 kohaselt kohaldatakse toidualase teabe nõudeid toidukäitlejate suhtes kõigis toidutarneahela etappides, kui nende tegevus on seotud toidualase teabe esitamisega tarbijatele, kogu lõpptarbijale ette nähtud toiduga või toitlustusettevõtete poolt tarnitud või neile tarnitud toiduga. Vastavalt määruse (EL) nr 1169/2011 artiklile 7 tuleb õiglased kaubandustavad tagada toidualase teabe esitamise, samuti reklaami kaudu.

(iv) E-kaubanduse kontrollimisel tuleks kasutada sobivat riist- ja tarkvara, et oleks võimalik teha veebiotsinguid ja internetioste ilma pädeva asutuse identiteeti paljastamata.

(v) Pädevad asutused peaksid looma kontaktid vahendusteenuste osutajate kontaktpunktidega, kaasates vajaduse korral sotsiaalvõrgustikud, internetipõhised kauplemiskohad, digimakseteenuste osutajad ja tippdomeeninimede registrid, et muu hulgas hõlbustada nõuetele mittevastavate või võltsitud kaupade internetipakkumiste õigeaegset eemaldamist või teha kindlaks digiteenuste osutajad või kasutajad, kui see on täitmise tagamise eesmärgil vajalik.

(vi) Tõhusa ametliku kontrolli tegemiseks peaks pädevatel asutustel olema õigus nõuda teavet või võtta asjakohaseid meetmeid teiste asjaomaste ettevõtjate suhtes, kelle suhtes ametliku kontrolli määrust ei kohaldata (see võib nii olla näiteks teatavate vahendusteenuste osutajate või finantseerimisasutuse puhul), või nad peaks sõltuvalt riiklikest haldusstruktuuridest tagama tiheda koostöö muude riiklike asutustega, kes teevad järelevalvet nende teiste ettevõtjate üle.

(vii) Kooskõlas oma põhiseadusest tulenevate nõuetega võivad liikmesriigid kaaluda eespool nimetatud ülesandeid täitvate kesksete e-kaubanduse kontrolliüksuste moodustamist menetluste ja seadmete tõhususe ja ühtlustamise nimel ning väliskontaktide loomist.

2.1.2. ***Ettevõtjate nimekirja kandmine (ametliku kontrolli määruse artikli 10 lõiked 2 ja 3)***

Ametliku kontrolli määruse artikli 10 lõike 2 kohaselt peavad pädevad asutused pidama ajakohastatud ettevõtjate nimekirju. See säte puudutab *ettevõtjaid* ametliku kontrolli määruse artikli 3 punkti 29 tähenduses.

Ametliku kontrolli määruse artikli 10 lõiked 2 ja 3
2. Pädevad asutused koostavad ettevõtjate nimekirja ja ajakohastavad seda, ilma et see mõjutaks artikli 1 lõikes 2 osutatud normide alusel koostatud olemasolevaid nimekirju või registreid käsitlevaid norme. Kui selline nimekiri või register on muuks otstarbeks juba olemas, võib seda kasutada ka käesoleva määruse kohaldamisel.

([9]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta määrus (EL) nr 1169/2011, milles käsitletakse toidualase teabe esitamist tarbijatele ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 1924/2006 ja (EÜ) nr 1925/2006 ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni direktiiv 87/250/EMÜ, nõukogu direktiiv 90/496/EMÜ, komisjoni direktiiv 1999/10/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/13/EÜ, komisjoni direktiivid 2002/67/EÜ ja 2008/5/EÜ ning komisjoni määrus (EÜ) nr 608/2004 (ELT L 304, 22.11.2011, lk 18).

3. Komisjon võtab kooskõlas artikliga 144 käesoleva määruse muutmiseks vastu delegeeritud õigusaktid, mis käsitlevad nende ettevõtjate kategooriate kindlaksmääramist, kes on vabastatud käesoleva artikli lõikes 2 osutatud ettevõtjate nimekirja kandmisest, kui nimekirja kandmine tekitaks neile ebaproportsionaalset halduskoormust võrreldes nende tegevusega seotud riskiga.

Ametliku kontrolli määruse artikli 3 punkt 29:

„ettevõtja" – füüsiline või juriidiline isik, kelle suhtes kehtib üks või mitu artikli 1 lõikes 2 osutatud normides sätestatud nõuet;

Ettevõtja määratlus ametliku kontrolli määruse artikli 3 punktis 29 hõlmab füüsilisi isikuid, kui nende suhtes kehtib üks või mitu artikli 1 lõikes 2 osutatud normides sätestatud nõuet. Näiteks määruse (EÜ) nr 178/2002 artikliga 1 on kõnealuse määruse kohaldamisalast välja jäetud *„koduseks isiklikuks tarvitamiseks mõeldud toidu valmistamine, töötlemine või hoiustamine"*. Seetõttu ei käsitataks kodutarbijaid seoses määrusega (EÜ) nr 178/2002 ettevõtjatena ametliku kontrolli määruse artikli 3 punkti 29 tähenduses ning neid ei pea lisama ametliku kontrolli määruse artikli 10 lõikes 2 osutatud nimekirjadesse.

Ametliku kontrolli määruse artikli 10 lõigetes 2 ja 3 sätestatud ettevõtjate nimekirja kandmise ja registreerimise nõudeid kohaldatakse kõigis ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud valdkondades. Kui valdkondlike normidega kehtestatakse eeskirjad teatavatesse kategooriatesse kuuluvate ettevõtjate lisamise või väljajätmise kohta, võttes arvesse sellele sektorile omaseid riskijuhtimise vajadusi, võib nende eeskirjade alusel koostatud registreid ametliku kontrolli määruse artikli 10 lõike 2 kohaselt kasutada ametliku kontrolli määruse kohaldamisel.

Näiteks taimetervise valdkonnas on määruse (EL) 2016/2031 ([10]) artiklis 65 nõutud, et pädevad asutused peaksid ja ajakohastaksid registrit, milles on mitu asjaomase liikmesriigi territooriumil tegutsevate ettevõtjate kategooriat. Seega on nende valdkondlike eeskirjade kohaselt vaja registreerida ainult ettevõtjad. Lisaks on määruse (EL) 2016/2031 artiklis 65 sätestatud teatavad erandid registri koostamise nõudest ja antud komisjonile õigus lisada täiendavaid ettevõtjate kategooriaid, kelle suhtes erandit kohaldatakse, kui registreerimine tekitaks ettevõtjatele halduskoormust, mis ei ole nende kutsetegevust puudutava taimekahjustajatega seotud madala riskiga võrreldes proportsionaalne. Kooskõlas ametliku kontrolli määruse artikli 10 lõike 2 teise lausega võib taimetervise valdkonnas kasutada vastavalt määruse (EL) 2016/2031 artiklile 65 loodud ettevõtjate registreid ka ametliku kontrolli määruse kohaldamiseks. Samamoodi võib mahepõllumajanduse valdkonnas kooskõlas määruse (EL) 2018/848 ([11]) artikli 34 lõikega 6 peetavaid ettevõtjate ja ettevõtjate rühmade nimekirju kasutada ametliku kontrolli määruse kohaldamiseks.

Liikmesriikide TRACESi võrgustiku kontaktpunktidelt võib nõuda teatavate ettevõtjate ajakohastatud nimekirjade pidamist referentsandmetena TRACESi süsteemis vastavalt komisjoni rakendusmäärus (EL) 2019/1715 (IMSOCi määrus) artiklile 45. Selliseid nimekirju võib kasutada ka ametliku kontrolli määruse artikli 10 kohaldamisel.

2.1.3. ***Ametlike kontrollide meetodid ja võtted: ülevaatused ja auditid (ametliku kontrolli määruse artikkel 14)***

2.1.3.1. *Ülevaatused*

Ametliku kontrolli määruse artiklis 14 on loetletud ametliku kontrolli tegemise meetodid ja võtted, mida pädevad asutused peavad vajaduse korral kasutama, et kontrollida ettevõtjate ja loomade või kaupade vastavust artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele. Selles artiklis loetletud kaks olulist võtet on *ülevaatused* ja *auditid*.

([10]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. oktoobri 2016. aasta määrus (EL) 2016/2031, mis käsitleb taimekahjustajatevastaseid kaitsemeetmeid, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EL) nr 228/2013, (EL) nr 652/2014 ja (EL) nr 1143/2014 ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiivid 69/464/EMÜ, 74/647/EMÜ, 93/85/EMÜ, 98/57/EÜ, 2000/29/EÜ, 2006/91/EÜ ja 2007/33/EÜ (ELT L 317, 23.11.2016, lk 4).

([11]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2018. aasta määrus (EL) 2018/848, mis käsitleb mahepõllumajanduslikku tootmist ja mahepõllumajanduslike toodete märgistamist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 834/2007 (ELT L 150, 14.6.2018, lk 1).

Ametliku kontrolli määruse kohaldamisalasse kuuluva ametliku kontrolliga seoses on ülevaatuse eesmärk kontrollida ülevaatuse objekti (hetkeolukorra) vastavust ametliku kontrolli määruse artikli 1 punktis 2 osutatud konkreetsetele nõuetele.

Mõistet „*ülevaatus*“ ei ole ametliku kontrolli määruses määratletud ning sellele võib sõnastikus esitatud tähenduse põhjal viidata kui objekti või selle teatavate aspektide (nt seadmed, rajatised, kohad, loomad, kaubad, materjalid, andmed, tegevused, menetlused) põhjalikku kontrollimist. Ülevaatus hõlmab peamiselt otseseid tähelepanekuid, mida kontrolli teostav isik saab konkreetsel hetkel teha. Ülevaatusi tehakse sageli selliste konkreetsete nõuete kontrollnimekirjade alusel, mida tuleb järgida. See arusaam mõistest on analoogne rahvusvahelises standardis ISO/IEC 17000 „Vastavushindamine – sõnavara ja üldpõhimõtted“ esitatud mõiste „*ülevaatus*“ määratlusega.

Elemendid, mida tuleb vajaduse korral kontrollida *ülevaatuse* kui ametliku kontrolli osa käigus, on loetletud ametliku kontrolli määruse artikli 14 punktis b.

> Ametliku kontrolli määruse artikkel 14:
>
> Ametlikud kontrollid, meetodid ja võtted hõlmavad olenevalt olukorrast:
>
> [..]
>
> (b) ülevaatust, mille käigus kontrollitakse:
>
> (i) seadmeid, transpordivahendeid, valdusi ja muid ettevõtja kontrolli all olevaid kohti ja nende ümbrust;
>
> (ii) loomi ja kaupu, sealhulgas pooltooteid, tooraineid, koostisosasid, abiaineid ning muid kaupade ettevalmistamiseks ja tootmiseks või loomade söötmiseks või ravimiseks kasutatavaid tooteid;
>
> (iii) puhastus- ja hooldusvahendeid ja -menetlusi;
>
> (iv) jälgitavust, märgistamist, esitlemist, reklaamimist ja asjaomaseid pakkematerjale, sealhulgas toiduga kokkupuutuvaid materjale;

On võimalik, et ülevaatused kattuvad ametliku kontrolli määruse artiklis 14 loetletud muude meetoditega või hõlmavad neid täiendavalt. Näiteks looma või kauba *jälgitavuse* kontrollimine (ametliku kontrolli määruse artikli 14 punkti b alapunkt iv) hõlmab tavaliselt jälgitavusandmete uurimist, millele on osutatud ametliku kontrolli määruse artikli 14 punktis e.

2.1.3.2. *Auditid*

Mõiste „*audit*“ on määratletud ametliku kontrolli määruse artikli 3 punktis 30.

> Ametliku kontrolli määruse artikli 3 lõige 30
>
> „audit“ – süstemaatiline ja sõltumatu kontroll, mille käigus tehakse kindlaks, kas tegevused ja nende tulemused vastavad kavandatud korrale, kas kõnealust korda rakendatakse tõhusalt ning kas see kord sobib eesmärkide saavutamiseks;

Sellel määratlusel on kolm elementi:

(i) vastavus kavandatud korrale;

(ii) kõnealuse korra tõhus kohaldamine;

(iii) kõnealuse korra sobivus eesmärkide saavutamiseks.

Seega läheb audit võrreldes ülevaatusega kaugemale konkreetsete nõuete täitmise kontrollimisest; selle käigus uuritakse ka, kas on võimalik saavutada eelnevalt kindlaksmääratud tulemusi (eesmärke).

See auditi määratlus on võrreldav auditite määratlusega rahvusvahelistest standardites, nt ISO/IEC 17000 „Vastavushindamine – sõnavara ja üldpõhimõtted“ ja ISO 19011 „Juhtimissüsteemide auditeerimise suunised“.

Auditit kasutatakse tavaliselt siis, kui kontrolli objekt on selline tegevus nagu menetlus või siis juhtimissüsteem, mida tuleb hinnata seoses selle sobivusega saavutada süstemaatiliselt nõuetele vastavaid tulemusi. Auditi puhul on seega vaja protsessi eri etappide laiemat ja süstemaatilist hindamist.

Kui auditit kasutatakse ametliku kontrolli tegemise võttena, võib see hõlmata mitut või kõiki muid ametliku kontrolli määruse artiklis 14 loetletud meetodeid ja võtteid, nt dokumentide või muude andmike uurimist, vestlusi töötajatega jne.

Lisaks võivad mõned ametliku kontrolli määruse artiklis 14 loetletud elemendid hõlmata auditeerimist meetodina, nt:

— ettevõtjate poolt kehtestatud kontrollide ja saadud tulemuste uurimist (ametliku kontrolli määruse artikli 14 punkt a);

— hea tootmistava, hea hügieenitava, hea põllumajandustava ning ohuanalüüsi ja kriitiliste kontrollipunktide süsteemi (HACCP) põhimõtetel põhinevate menetluste hindamist (ametliku kontrolli määruse artikli 14 punkt d).

Kuigi ametlikke kontrolle tuleb üldjuhul teha ette teatamata (ametliku kontrolli määruse artikli 9 lõige 4), saab auditeid audiitori ja auditeeritava üksuse vajaliku ettevalmistuse tõttu sageli teha ainult *etteteatamisega* (vt ametliku kontrolli määruse põhjendus 33).

Lisaks auditeerimise kasutamisele ametliku kontrolli puhul on auditeerimine võttena oluline ka järgmiste tegevuste puhul:

— pädevate asutuste sise- või välisauditid (ametliku kontrolli määruse artikkel 6) ([12]);

— pädevate asutuste korraldatud auditid volitatud isikute või füüsiliste isikute (ametliku kontrolli määruse artikli 33 punkt a), ametlike laborite (ametliku kontrolli määruse artikkel 39) ja riiklike referentlaborite (ametliku kontrolli määruse artikli 100 lõige 2) suhtes;

— riiklike akrediteerimisasutuste poolt näiteks volitatud isikute (ametliku kontrolli määruse artikli 29 punkti b alapunkt iv) või ametlike laborite (ametliku kontrolli määruse artikli37 lõike 4 punkt e ja lõige 5) kohta tehtud akrediteerimis-hindamised;

— komisjoni kontrollid liikmesriikides (ametliku kontrolli määruse artikkel 116).

2.1.4. ***Inimtoiduks ettenähtud loomsete saaduste tootmise ametlik kontroll***

Ametliku kontrolli määruse artiklis 17 on sätestatud loomsete saaduste tootmise kontrollimisel kohaldatavad erimõisted. Mõisted „veterinaarjärelevalve ametniku vastutusel“ ja „veterinaarjärelevalve ametniku järelevalve all“ täpsustavad veterinaarjärelevalve ametniku ja tema abi vahelise koostöö laadi veterinaarkontrolli ajal, nagu on ette nähtud ametliku kontrolli määrusega.

Mõlemal juhul määrab veterinaarjärelevalve ametnik oma abile toimingu, erinevus seisneb selles, et järelevalve korral on veterinaarjärelevalve ametnik oma abi tehtava toimingu ajal valdustes kohapeal.

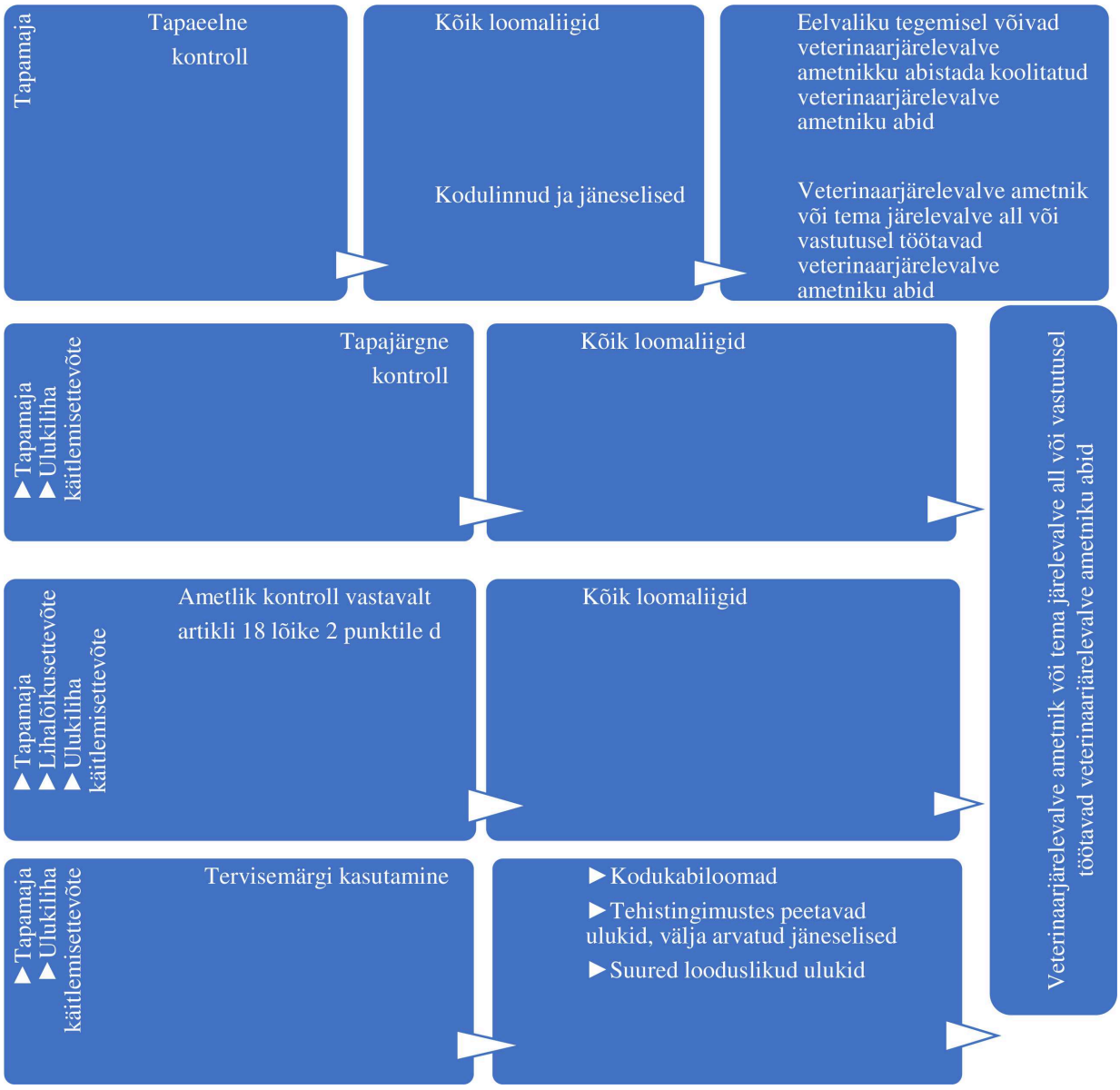
Lisaks on artiklis 17 määratletud tegevused, mis kuuluvad tapaeelse kontrolli ja tapajärgse kontrolli alla.

Ametliku kontrolli määruse artiklis 18 on sätestatud loomsete saaduste tootmise ametliku kontrolli erinormid. Lõikes 2 on esitatud raamistik, mille abil kontrollitakse, kas inimtoiduks ettenähtud loomsete saaduste tootmisel järgitakse liidu õigusakte, ning on täpsustatud ametlikud kontrollitoimingud ja neid tegeva veterinaarjärelevalve ametniku ja tema abi roll, nagu on näidatud joonisel 2.

([12]) Täiendavate suuniste saamiseks ametliku kontrolli määruse artikli 6 kohaste auditite kohta vt „*Komisjoni teatis Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/625 artikli 6 kohaste auditite tegemist käsitlevate sätete rakendamist käsitleva juhenddokumendi kohta*“ (ELT C 66, 26.2.2021, lk 22).

Joonis 2

Töötajad, kes teevad ametliku kontrolli määruse artikli 17, artikli 18 lõigete 2 ja 4 ning lõike 7 punktide a, b ja e alusel inimtoiduks ettenähtud loomsete saaduste tootmise ametlikku kontrolli ([13])

Tuleks rõhutada, et ametliku kontrolli määruse artikli 18 lõikest 5 tuleneb, et kui toiminguid määratakse veterinaarjärelevalve ametniku abidele, jääb vastutus asjakohaste otsuste eest veterinaarjärelevalve ametnikule, sõltumata sellest, kas ta on kohapeal või ei.

Lisaks on ametliku kontrolli määruse artikli 18 lõikes 3 sätestatud, et tapamaja töötajad võivad:

(a) aidata täita kodulindude või jäneseliste tapmisega tegelevates asutustes artikli 18 lõikes 2 osutatud ametliku kontrolliga seotud ülesandeid;

([13]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 853/2004 (millega sätestatakse loomset päritolu toidu hügieeni erireeglid) (ELT L 139, 30.4.2004, lk 55) I lisa mõisteid kohaldatakse tapamajade, ulukiliha käitlemisettevõtete ja lihalõikusettevõtete suhtes.

(b) võtta proove ja teha uuringuid muude liikide tapamajades.

Tapamaja töötajate ametlikus kontrollis osalemise eeltingimusena peab pädeva asutuse riskipõhine analüüs näitama, et tapamajas on selle kontrolli ajal tagatud inimeste ja loomade tervise ja heaolu samal tasemel kaitse. Lisaks on eespool nimetatud võimalus olemas tingimusel, et pädev asutus tagab, et need töötajad on läbinud asjakohase väljaõppe, tegutsevad tapamaja töötajatest sõltumatult ning täidavad ülesandeid veterinaarjärelevalve ametniku või tema abi juuresolekul ja juhendamisel. Samadel tingimustel võivad tapamaja töötajad kasutada tervisemärki.

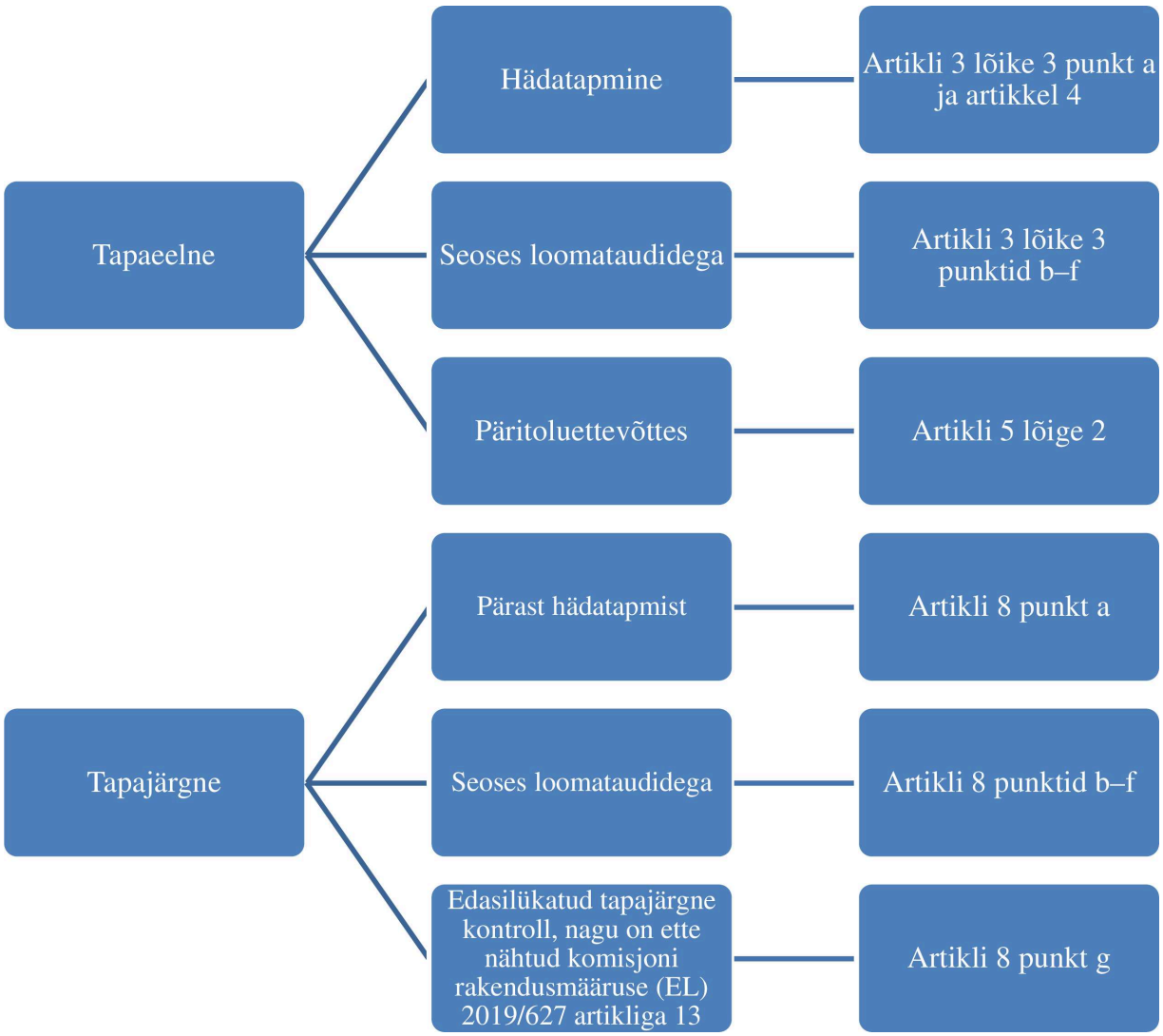
Ametliku kontrolli määruse artikli 18 lõiked 7 ja 8 moodustavad õigusliku aluse kõnealust määrust täiendavate delegeeritud õigusaktide ja ametliku kontrolli tegemise praktilist korda sätestavate rakendusaktide vastuvõtmiseks.

Ülesannete jagamisel veterinaarjärelevalve ametniku järelevalve all või vastutusel töötavale veterinaarjärelevalve ametniku abile või pädevate asutuste määratud töötajatele kohaldatakse teatavaid asjakohastes delegeeritud õigusaktides sätestatud kriteeriume ja tingimusi.

Täpsemalt on delegeeritud määruses (EL) 2019/624 sätestatud veterinaarjärelevalve ametniku ja tema abi roll seoses konkreetsete kontrolliülesannetega ning ette nähtud erandid ametliku kontrolli määruse normidest. Delegeeritud määrusega (EL) 2019/624 üksnes veterinaarjärelevalve ametnikule reserveeritud ametliku kontrolliga seotud ülesanded on esitatud joonisel 3.

Joonis 3

Tapaeelne ja -järgne kontroll, mida teeb üksnes veterinaarjärelevalve ametnik, nagu on sätestatud delegeeritud määruses (EL) 2019/624

Delegeeritud määruse (EL) 2019/624 artiklite 3, 6, 7 ja 9 sätetega täiendatakse veterinaarjärelevalve ametniku ja tema abi rolli seoses tapaeelse ja -järgse kontrolli ja muu ametliku kontrolliga.

Lisaks on selle määrusega kehtestatud määratlus töötajate kohta, kelle pädevad asutused on määranud täitma konkreetseid ülesandeid lihalõikusettevõtetes.

> Komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2019/624 artikkel 2
>
> Mõisted
>
> Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid: [..]
>
> 5) „pädevate asutuste määratud töötajad“ – muu isik kui veterinaarjärelevalve ametniku abi ja veterinaarjärelevalve ametnik, kes on käesoleva määruse kohaselt pädev tegutsema neis ülesannetes lihalõikusettevõtetes ja kelle pädevad asutused on määranud konkreetseid tegevusi täide viima;[..]“

Delegeeritud määruse (EL) 2019/624 artikli 10 kohaselt võivad lihalõikusettevõtetes erandina ametliku kontrolli määruse sätetest teha ametliku kontrolli määruse artikli 18 lõike 2 punktis d osutatud ametlikku kontrolli (sh auditeerimist) ka muud pädevate asutuste määratud töötajad. Nende töötajate suhtes kohaldatakse konkreetseid koolitusnõudeid ja nende tegevust kontrollitakse korrapäraselt.

Komisjoni rakendusmääruses (EL) 2019/627 ([14]) on sätestatud üksikasjalikud eeskirjad loomsete saaduste ametliku kontrolli tegemise kohta. Selles on suunised niisuguse kontrolli tegemises osalevate töötajate ülesannete kohta. Järgmistes tabelites on kokkuvõtlikult esitatud loomsete saaduste ametliku kontrolliga seotud ülesanded viidetega ametliku kontrolli määruse, delegeeritud määruse (EL) 2019/624 ja rakendusmääruse (EL) 2019/627 asjakohastele sätetele, mis võimaldab iga ülesande puhul järeldada, millised töötajad seda teha võivad.

([14]) Komisjoni 15. märtsi 2019. aasta rakendusmäärus (EL) 2019/627, milles sätestatakse kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2017/625 ühtne praktiline kord inimtoiduks ettenähtud loomsete saaduste ametliku kontrolli tegemiseks ja millega muudetakse komisjoni määrust (EÜ) nr 2074/2005 ametliku kontrolli osas (ELT L 131, 17.5.2019, lk 51).

LOOMSETE SAADUSTE TOOTMISE PUHUL AMETLIKU KONTROLLIGA SEOTUD ÜLESANDEID TÄITVAD TÖÖTAJAD

Tabel 2

Veterinaarjärelevalve ametniku täidetavad ülesanded

Nr	Ülesanded		Ametliku kontrolli määrus	Määrus (EL) 2019/624	Määrus (EL) 2019/627
1	Tapaeelne [ametliku kontrolli määruse artikli 17 punkti c määratlus]	Kodukabiloomade tapaeelne kontroll väljaspool tapamaja hädatapmise korral vastavalt komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2019/624 artiklile 4	Artikli 18 lõike 7 punkt c	Artikkel 4	-
2		Kõigi liikide tapaeelne ja muu kontroll päritoluettevõttes vastavalt delegeeritud määruse (EL) 2019/624 artikli 5 lõike 2 punktidele a, b ja c	Artikli 18 lõike 7 punkt d	Artikli 5 lõige 2	-
3		Isoleeritud loomade kliiniline kontroll põhjalikumaks tapaeelseks kontrolliks Selliste loomade tapaeelne kontroll, kellel kahtlustatakse inimeste või loomade tervist kahjustavat haigust või seisundit	Artikli 18 lõike 2 punkt a	Artikli 3 lõike 3 punktid b–f	Artikli 11 lõige 5 Artikli 43 lõige 4

Nr	Ülesanded		Ametliku kontrolli määrus	Määrus (EL) 2019/624	Määrus (EL) 2019/627
4	Tapajärgne kontroll [ametliku kontrolli määruse artikli 17 punkti d määratlus]	Kodukabiloomade hädatapmise korral väljaspool tapamaja vastavalt määruse (EÜ) nr 853/2004 III lisa I jao VI peatükile Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2020/2235 ([1])IV lisa 5. peatüki kohase loomatervise sertifikaadi kontrollimine	Artikli 18 lõike 2 punkt c Artikli 18 lõike 7 punkt f	Artikli 8 punkt a	- Artikli 10 lõige 3
5		Selliste loomade kontroll, kellel kahtlustatakse inimeste tervist kahjustavat haigust või seisundit	Artikli 18 lõike 2 punkt c	Artikli 8 punkt b	-
6		Selliste veiste kontroll, kes on pärit karjadest, mida ei ole ametlikult tunnistatud tuberkuloosivabaks		Artikli 8 punkt c	-
7		Selliste veiste, lammaste ja kitsede kontroll, kes on pärit karjadest, mida ei ole ametlikult tunnistatud brutselloosivabaks		Artikli 8 punkt d	-

8		Kontroll selliste loomataudide puhangu korral, mille kohta on liidu õigusaktides sätestatud loomatervise eeskirjad; tehakse konkreetsele taudile vastuvõtlike loomade puhul, kes on pärit kõigist piirkondadest, mis on hõlmatud järgmisega: — ELi erakorralised meetmed [teatavad A-kategooria taudid: lindude kõrge patogeensusega gripp, lammaste rõuged jne]; — mis tahes A-kategooria taudi likvideerimise meetmetega seotud riiklikud meetmed; — täiendavad ELi tauditõrje erimeetmed [teatavad A-kategooria taudid: sigade Aafrika katk, nodulaarse dermatiidi viiruse nakkus jne]; — B-kategooria taudide kohustuslikud heakskiidetud likvideerimisprogrammid, mis on loetletud komisjoni rakendusmääruse (EL) 2021/620 ([2])I–II lisas [brutselloos ja *Mycobacterium tuberculosis*'e kompleks]		Artikli 8 punkt e	-
9	Tapajärgne kontroll	Kontrollimine, kui esilekerkivate või Maailma Loomatervise Organisatsiooni loetellu kantud konkreetsete taudide olukorra hindamiseks on vaja rangemat kontrolli		Artikli 8 punkt f	-
10		Tapajärgne kontroll, mis on komisjoni rakendusmääruse (EL) 2019/627 artikli 13 kohaselt edasi lükatud kuni 24 tunni võrra alates tapmisest või ulukikäitlusettevõttesse saabumisest, kui tegemist on väikese tootmisvõimsusega tapamajade või väikese tootmisvõimsusega ulukikäitlusettevõtetega		Artikli 8 punkt g	Artikkel 13
11		Komisjoni rakendusmääruse (EL) 2019/627 artikli 18 lõikes 3, artikli 19 lõikes 2, artikli 20 lõikes 2, artikli 21 lõikes 2, artikli 22 lõikes 2 ja artikli 23 lõikes 2 osutatud täiendavate tapajärgsete kontrollimenetluste läbiviimine, kasutades rümba ja rupsi sisselõikeid ja palpeerimist, kui võib esineda komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2019/624 artiklis 8 osutatud juhtudega seotud risk		Artikkel 8	Artikkel 24
12	Inimtoiduks kõlbmatust lihast teatamine	Mittevastavus värske liha suhtes kehtestatud nõuetele	Artikli 18 lõige 5	-	Artikkel 45
13		Tsüstitserkide või trihhiinidega nakatunud liha		-	Artiklid 30, 31
14		Malleuse diagnoosiga kabjaliste liha		-	Artikli 32 lõige 3
15		Kui loomad on tuberkuliinile reageerinud positiivselt või ebaselgelt või kui on muud alust nakkust kahtlustada		-	Artikkel 33
16		Kui loomad on brutselloositestile reageerinud positiivselt või ebaselgelt või kui on muud alust nakkust kahtlustada		-	Artikkel 34
17	Muu	Veterinaarjärelevalve ametniku järelevalve all või vastutusel töötava veterinaarjärelevalve ametniku abi tegevuse nõuetelevastavuse kontrollimine	-	Artikli 3 lõike 1 punkt c ja lõike 2 punkt c	-
18		Päritoluettevõttes tehistingimustes peetavate ulukite tapmise ja veretustamisega tegelevate toidukäitlejate tegevuse nõuetelevastavuse kontrollimine	-	Artikli 6 lõike 4 punkt b	-

ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6481/oj

19		Ettevõtjate süsteemide hindamine, mis on ette nähtud kõrvalekallete, saastumise või defektidega lindude avastamiseks ja eraldamiseks	-	-	Artikli 25 lõike 2 punkt a
20		Ametliku kontrolli määruse artikli 18 lõike 2 vajaduste täitmiseks täiendavate laboriuuringute tegemise tagamine	Artikli 18 lõige 5	-	Artikli 37 lõige 2

([1]) Komisjoni 16. detsembri 2020. aasta rakendusmäärus (EL) 2020/2235, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste (EL) 2016/429 ja (EL) 2017/625 rakenduseeskirjad seoses loomatervise sertifikaatide näidiste, ametlike sertifikaatide näidiste ja loomatervise/ametlike sertifikaatide näidistega teatavate looma- ja kaubakategooriate saadetiste liitu toomiseks ja liidusiseseks liikumiseks, selliste sertifikaatidega seotud ametliku sertifitseerimisega ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 599/2004, rakendusmäärused (EL) nr 636/2014 ja (EL) 2019/628, direktiiv 98/68/EÜ ning otsused 2000/572/EÜ, 2003/779/EÜ ja 2007/240/EÜ (ELT L 442, 30.12.2020, lk 1).

([2]) Komisjoni 15. aprilli 2021. aasta rakendusmäärus (EL) 2021/620, milles sätestatakse eeskirjad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/429 kohaldamiseks seoses teatavate liikmesriikide ning nende tsoonide ja bioturvarühmikute taudivaba staatuse ja vaktsineerimisvaba staatuse heakskiitmisega teatavate loetellu kantud taudide suhtes ning nende taudide likvideerimise programmide heakskiitmisega (ELT L 131, 16.4.2021, lk 78).

Nr	Ülesanded		Ametliku kontrolli määrus	Määrus (EL) 2019/624	Määrus (EL) 2019/627
21	Muu	Komisjoni rakendusmääruse (EL) 2019/627 artiklite 7–38 kohaselt tehtud ametliku kontrolli tulemuste hindamine	Artikli 18 lõige 5	-	Artikli 39 lõige 1
22		Kontrollitulemustest teatamine, kui kontrolli käigus ilmneb mis tahes haigus või seisund, mis võib mõjutada inimeste või loomade tervist või ohustada loomade heaolu		-	Artikli 39 lõige 2
23		Määruse (EÜ) nr 853/2004 III lisa IX jao I peatüki I osas esitatud toorpiima ja ternespiima tootmise tervisenõuetele vastavuse kontrollimine	-	-	Artikli 49 lõiked 1 ja 3

Tabel 3

Veterinaarjärelevalve ametniku või tema järelevalve all töötava veterinaarjärelevalve ametniku abi täidetavad ülesanded

Nr	Ülesanded		Ametliku kontrolli määrus	Määrus (EL) 2019/624	Määrus (EL) 2019/627
1	Tapaeelne [ametliku kontrolli määruse artikli 17 punkti c määratlus]	Muude liikide kui kodulindude ja jäneseliste tapaeelne kontroll tapamajas (sealhulgas loomade heaolu eeskirjade ([1])järgimise kontroll) seoses toiduahelat käsitleva teabe, looma identsuskontrolli ja kõrvalekalletega loomade eelvalimisega komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2019/624 artikli 3 lõikes 1 määratletud tingimustel, välja arvatud kõnealuse delegeeritud määruse artikli 3 lõikes 3 osutatud juhtudel	Artikli 18 lõike 2 punkt a Artikli 18 lõike 7 punkt a	Artikli 3 lõige 1	Artikli 10 lõige 1 Artiklid 11, 38, 40
2		Kodulindude ja jäneseliste tapaeelne kontroll, sh loomade heaolu eeskirjade järgimise kontroll)	Artikli 18 lõike 2 punkt b	-	Artikkel 38

(1) Liidu normid ja eelkõige nõukogu 22. detsembri 2004. aasta määrus (EÜ) nr 1/2005, mis käsitleb loomade kaitset vedamise ja sellega seonduvate toimingute ajal ning millega muudetakse direktiive 64/432/EMÜ ja 93/119/EÜ ning määrust (EÜ) nr 1255/97 (ELT L 3, 5.1.2005, lk 1) ja nõukogu 24. septembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1099/2009 loomade kaitse kohta surmamisel (ELT L 303, 18.11.2009, lk 1), samuti loomade heaolu käsitlevad siseriiklikud normid.

Nr	Ülesanded		Ametliku kontrolli määrus	Määrus (EL) 2019/624	Määrus (EL) 2019/627
3	Tapajärgne [ametliku kontrolli määruse artikli 17 punkti d määratlus] (1)	Päritoluettevõttes tapetud loomade sertifikaatide kontrollimine	Artikli 18 lõike 2 punkt c	-	Artikli 10 lõige 2
4		Järgmiste dokumentide läbivaatamine: i. suurulukitega kaasas olevad (koolitatud isiku) deklaratsioonid, mis on välja antud vastavalt määruse (EÜ) nr 853/2004 III lisa IV jao II peatüki punkti 4 alapunktiga a; ii. komisjoni rakendusmääruse (EL) 2020/2235 II lisa 2. peatüki kohane ametlik sertifikaat inimtoiduks ettenähtud nülgimata looduslike suurulukite liikumiseks liikmesriikide vahel		-	Artikli 10 lõige 4 Artikkel 28
5		Rümpade ja nendega kaasas oleva rupsi tapajärgne kontroll, sh konkreetne praktiline kord, laboriuuringud ja loomade heaolu eeskirjade järgimise kontrollimine		-	Artiklid 12, 14 (välja arvatud juhul, kui see ei ole lubatud muude konkreetsete artiklitega), 15, 17, artikli 18 lõiked 1 ja 2, artikli 19 lõige 1, artikli 20 lõige 1, artikli 21 lõige 1, artikli 22 lõige 1, artikli 23 lõige 1, artiklid 25, 26, 27, artikli 28 lõiked 1, 2, 3 ja 4, artiklid 29 (määratletud riskiteguriga materjali eemaldamine rümbalt), 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38
6		Komisjoni rakendusmääruse (EL) 2019/627 artikli 18 lõikes 3, artikli 19 lõikes 2, artikli 20 lõikes 2, artikli 21 lõikes 2, artikli 22 lõikes 2 ja artikli 23 lõikes 2 osutatud täiendavate tapajärgsete kontrollimenetluste läbiviimine, kasutades rümba ja rupsi sisselõikeid ja palpeerimist, kui võib esineda risk. Täiendav tapajärgne kontroll veterinaarjärelevalve ametniku järelevalve all ei ole võimalik delegeeritud määruse artiklis 8 osutatud juhtudel (vt tabeli 2 rida 11)		-	Artikkel 24
7	Muu	Määruse (EÜ) nr 999/2001 (3)kohane transmissiivsete spongiformsete entsefalopaatiate ametlik kontroll seoses määratletud riskiteguriga materjali käitlemise ja kõrvaldamisega vastavalt loomseid kõrvalsaadusi käsitlevale määrusele (EÜ) nr 1069/2009 (2)	Artikli 18 lõike 2 punkti d alapunktid iv, v	-	Artikkel 29
8		Proovide võtmine analüüsideks ja täiendav proovivõtt	Artikli 18 lõike 2 punkti d alapunktid ii, iii ja iv	-	Artiklid 35, 36 ja 37

(1) Delegeeritud määruse (EL) 2019/624 artikli 7 tingimustele mittevastav ettevõte.
(2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 999/2001, millega sätestatakse teatavate transmissiivsete spongioossete entsefalopaatiate vältimise, kontrolli ja likvideerimise eeskirjad (EÜT L 147, 31.5.2001, lk 1).
(3) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1069/2009, milles sätestatakse muuks otstarbeks kui inimtoiduks ettenähtud loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete tervise-eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1774/2002 (loomsete kõrvalsaaduste määrus) (ELT L 300, 14.11.2009, lk 1).

Tabel 4

Veterinaarjärelevalve ametniku või tema järelevalve all või vastutusel töötava veterinaarjärelevalve ametniku abi täidetavad ülesanded

Nr	Ülesanded		Ametliku kontrolli määruse artikkel	Määrus (EL) 2019/624	Määrus (EL) 2019/627
1	Tapaeelne [ametliku kontrolli määruse artikli 17 punkti c määratlus]	Kõigi liikide tapaeelne kontroll tapamajas (sealhulgas loomade heaolu eeskirjade järgimise kontroll) juhul, kui veterinaarjärelevalve ametnik on päritoluettevõttes ühe tapaeelse kontrolli komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2019/624 artikli 3 lõikes 2 määratletud tingimustel juba teinud, välja arvatud kõnealuse delegeeritud määruse artikli 3 lõikes 3 osutatud juhtudel. Selliste tapamajja veetavate elusloomade jaoks ette nähtud loomatervise sertifikaadi läbivaatamine, kelle tapaeelne kontroll on tehtud päritoluettevõttes [komisjoni rakendusmääruse (EL) 2020/2235 IV lisa 1. peatükk]	Artikli 18 lõike 2 punktid a, b	Artikli 3 lõige 2 Artikli 5 lõike 2 punkt f	Artikli 11 lõige 6 Artikli 10 lõige 2 38
2		Loomade identifitseerimist ja heaolu käsitlevate eeskirjade täiendav kontroll tapamajas pärast komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2019/624 artikli 5 lõike 3 ja artikli 3 kohaselt tehtud tapaeelset kontrolli päritoluettevõttes		Artikli 3 lõige 2, artikli 5 lõige 3	-
3	Tapajärgne [ametliku kontrolli määruse artikli 17 punkti d määratlus]	Tabelis 3 esitatud tapajärgse kontrolli ülesanded väikese tootmisvõimsusega ettevõtetes, mis vastavad komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2019/624 artikli 7 tingimustele	Artikli 18 lõike 2 punkt c ja lõike 7 punkt e	Artikkel 7	-
4		Komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2019/624 I lisas esitatud Rootsi ja Soome piirkondadest pärit *Rangifer tarandus tarandus*'e (põhjapõder) sisikonna, suguorganite ja udara tapajärgne kontroll, nagu on sätestatud kõnealuse delegeeritud määruse artikli 12 lõike 1 punktis c (1)		Artikli 12 lõike 1 punkt c	-

(1) Veterinaarjärelevalve ametnik, tema järelevalve all või vastutusel töötav veterinaarjärelevalve ametniku abi või asjakohase väljaõppe saanud tapamajatöötajad (teatavad ülesanded).

Nr	Ülesanded		Ametliku kontrolli määruse artikkel	Määrus (EL) 2019/624	Määrus (EL) 2019/627
5	Muu	Teabe kogumine tapamaju käitavate toidukäitlejate võetud salmonella proovide ja proovivõtu tulemuste kohta, nagu on sätestatud komisjoni rakendusmääruse (EL) 2019/627 artikli 35 lõike 1 punktis b	Artikli 18 lõike 2 punkti d alapunkt iii ja lõike 7 punkt e	9	35
6		Teabe kogumine tapamaju käitavate toidukäitlejate võetud *Campylobacter*'i proovide ja proovivõtu tulemuste kohta, nagu on sätestatud määruse (EL) 2019/627 artikli 36 lõike 1 punktis b			36
7		Ametliku kontrolli alase teabe kogumine seoses HACCP põhimõtetel põhinevate heade hügieenitavadega tapamajades ja ulukikäitlusettevõtetes			39
8		Asjakohaste meetmete vastuvõtmine nõukogu määruses (EÜ) nr 1/2005 sätestatud, loomade kaitset vedamise ajal käsitlevate loomade heaolu eeskirjade rikkumise korral	Artikli 18 lõike 2 punkti d alapunkt vi	-	Artikkel 44 ([1])
9		Ettevõtja parandus- ja ennetusmeetmete kontrollimine, kui ei ole järgitud määruse (EÜ) nr 1099/2009 artiklites 3–9 ning artiklites 14–17 ja artiklis 19 sätestatud eeskirju loomade kaitse kohta tapmisel või surmamisel		-	
10		Täitemeetmed määruses (EÜ) nr 1099/2009 sätestatud, loomade kaitset surmamisel käsitlevate loomade heaolu eeskirjade rikkumise korral		-	
11		Loomade heaoluga seoses tuvastatud probleemidest teatamine pädevatele asutustele, kui see on asjakohane		-	
12		Tervisemärgi kasutamine kodukabiloomade ja tehistingimustes peetavate imetajatest ulukite (välja arvatud jäneselised) puhul ([2])	Artikli 18 lõige 4	-	48

([1]) Ka tapamajatöötajad võivad kasutada tervisemärki (ametliku kontrolli määruse artikli 18 lõige 4) kooskõlas ametliku kontrolli määruse artikli 18 lõikes 3 sätestatud tingimustega.

([2]) Veterinaarjärelevalve ametniku abi võib meedet kasutada üksnes kiireloomulistel juhtudel kuni veterinaarjärelevalve ametniku saabumiseni (rakendusmääruse (EL) 2019/627 artikli 44 lõige 5).

ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6481/oj

2.2. **III PEATÜKK – Pädevate asutuste teatavate ülesannete delegeerimine (ametliku kontrolli määruse artiklid 28–33)**

Ametliku kontrolli määruse II jaotise III peatükis on sätestatud ühest küljest *ametliku kontrolliga* seotud teatavate ülesannete delegeerimise tingimused (ametliku kontrolli määruse artiklid 28–30) ja teisest küljest *muude ametlike toimingutega* seotud ülesannete delegeerimise tingimused (ametliku kontrolli määruse artikkel 31). Ametliku kontrolli määruse artiklis 32 on sätestatud volitatud isikute ja füüsiliste isikute kohustusi käsitlevad õigusnormid. Ametliku kontrolli määruse artiklis 33 on sätestatud delegeerivate pädevate asutuste kohustused.

Konkreetsete ELi õigusnormidega võidakse sätestada täiendavad õigusnormid ametliku kontrolliga seotud ülesannete ja muude ametlike toimingutega seotud ülesannete delegeerimise kohta. Näiteks mahepõllumajandusliku tootmise valdkonnas on määruse (EL) 2018/848 (mis käsitleb mahepõllumajanduslikku tootmist ja mahepõllumajanduslike toodete märgistamist) artiklis 40 sätestatud täiendavad õigusnormid ametliku kontrolliga seotud ülesannete ja muude ametlike toimingutega seotud ülesannete delegeerimiseks kontrollorganitele.

2.2.1 ***Teatavate ametliku kontrolliga seotud ülesannete delegeerimise tingimused***

Ametliku kontrolli määruse artiklites 29 ja 30 on sätestatud tingimused teatavate ametliku kontrolliga seotud ülesannete delegeerimiseks vastavalt volitatud isikutele ja füüsilistele isikutele.

Pädevad asutused peaksid kandideerivatele volitatud või füüsilistele isikutele ametliku kontrolliga seotud ülesannete delegeerimisel lähtuma nende kohapealsest kontrollist. Volitatud isik peaks ametlikku kontrolli tegema sõltumata tema akrediteerimisest vastavalt ametliku kontrolli määruse artikli 29 punkti b alapunktile iv.

Pädevad asutused, kes on delegeerinud teatavad ametliku kontrolliga seotud ülesanded volitatud või füüsilistele isikutele, peavad vajaduse korral korraldama selliste isikute auditeid või ülevaatusi. Nõutele mittevastavuse korral peavad nad delegeerimise viivitamata täielikult või osaliselt lõpetama (ametliku kontrolli määruse artikli 33 punkt b).

Seepärast tuleb teatavate ametliku kontrolliga seotud ülesannete delegeerimise tingimusi, mis on sätestatud ametliku kontrolli määruse artiklites 29 ja 30, ning kontrollimehhanisme ja nõuete rikkumise korral võetavaid järelmeetmeid, mis on sätestatud ametliku kontrolli määruse artiklis 33, käsitada pideva järelevalvena nõuete täitmise üle.

Auditite ja ülevaatuste korraldamisel peavad pädevad asutused silmas pidama määruse (EÜ) nr 765/2008 ([15]) artikli 2 punktis 11 määratletud riiklike akrediteerimisasutuste tehtud asjakohaste akrediteerimisauditite tulemusi (ametliku kontrolli määruse artikli 33 punkt a). Nende eri liiki kontrollide puhul tuleks vältida dubleerimist (ametliku kontrolli määruse artikli 33 punkt a). Seetõttu on vaja suhelda riiklike akrediteerimisasutustega ja kooskõlastada kontrollide ajastust.

Liikmesriikides vastu võetud õigusnorme, mis võimaldavad ajutiselt delegeerida ülesandeid volitatud isikutele, kes ei ole veel ametliku kontrolli määruse artikli 29 punkti b alapunkti iv kohaselt akrediteeritud, võib teatavatel tingimustel pidada ametliku kontrolli määruse tingimustele vastavaks. Seda võib teha, kui:

i) ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normid, millega on kehtestatud erisätted ülesannete delegeerimise kohta, ei välista sellist ajutist delegeerimist;

ii) kohapealsed kontrollid näitavad, et kõik muud ametliku kontrolli määruse artiklis 29 sätestatud delegeerimise tingimused on täidetud ([16]);

iii) esialgsed volitused antakse piiratud ajaks, võttes arvesse akrediteerimismenetluse kestust, asjaomases valdkonnas esinevaid riske ja tarbijate huvide kaitset;

iv) volitusi taotlev isik tõendab, et ta on juba akrediteerimist taotlenud.

Ajutise delegeerimise ajal peab pädev asutus volitused ametliku kontrolli määruse artikli 33 punktis b osutatud juhtudel viivitamata täielikult või osaliselt tühistama.

Volitatud isikute puhul on ametliku kontrolli määruse artikli 29 punkti b alapunkti iv kohane akrediteerimine eriti oluline, et tagada ametlike kontrollide erapooletus, kvaliteet ja järjekindlus (vt ametliku kontrolli määruse põhjendus 46).

([15]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. juuli 2008. aasta määrus (EÜ) nr 765/2008, millega sätestatakse akrediteerimise ja turujärelevalve nõuded seoses toodete turustamisega ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 339/93 (ELT L 218, 13.8.2008, lk 30).

([16]) Artikli 29 punkti b alapunktis iv osutatud akrediteerimisprotsessi käigus tuleb kontrollida volitatud isiku läbiviidud tegevusi kooskõlas kõnealuses sättes osutatud asjakohaste standarditega.

Pädevad asutused peaksid kaaluma standardi asjakohasust delegeeritud ülesannete seisukohast, et määrata kindlaks, kas see sobib volitatud isiku poolt kasutamiseks ja tema akrediteerimiseks vastavalt ametliku kontrolli määruse artikli 29 punkti b alapunktile iv. Riiklikud akrediteerimisasutused hindavad seejärel, kas volitatud isik tegutseb akrediteerimise kontekstis kooskõlas kindlaksmääratud standardi nõuetega.

Liikmesriigid peaksid tagama, et riigi pädevad asutused oleksid järjepidevad konkreetse kontrolliülesande delegeerimiseks asjakohase standardi kindlaksmääramisel.

EN ISO/IEC 17020 „Nõuded eri tüüpi inspekteerimisasutuste toimimiseks“ on üks asjakohastest standarditest, mida ametliku kontrolli määruse kohaselt tuleb volitatud isikute toimimiseks ja akrediteerimiseks kasutada. See on kontrolliülesannete baasstandard, välja arvatud juhul, kui ametliku kontrolli määruse alusel on valdkondlikes õigusaktides osutatud mõnele muule standardile või kui mõni muu standard vastab paremini delegeeritud ülesannete laadile (näiteks toodete sertifitseerimine, juhtimissüsteemid jne).

Muud standardid, mis võivad delegeeritud ülesannete puhul olla asjakohased:

— EN ISO/IEC 17065 „Vastavushindamine. Nõuded asutustele, kes sertifitseerivad tooteid, protsesse ja teenuseid“;

— EN ISO/IEC 17021-1 „Vastavushindamine. Nõuded juhtimissüsteemi auditit ja sertifitseerimist tegevatele asutustele. Osa 1: Nõuded“;

— ISO 22003-1 „Toiduohutus. Osa 1: nõuded juhtimissüsteemi auditit ja sertifitseerimist tegevatele asutustele“.

Ametlike laborite määramine ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute käigus võetud proovide laboratoorseteks analüüsideks, uuringuteks ja diagnoosimiseks kuulub ametliku kontrolli määruse artiklite 34–42 (IV peatükk) eeskirjade kohaldamisalasse. Määratud ametliku labori toimimist ja akrediteerimist käsitlev kohustuslik standard on EN ISO/IEC 17025 (ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõige 4).

Volitatud isiku akrediteerimine vastavalt rohkem kui ühele standardile sama tegevuse jaoks ei ole soovitatav. Tuleb märkida, et standardiga EN ISO/IEC 17065 on ette nähtud võimalus lisada volitatud isiku suhtes kohaldatavatesse nõuetesse kõik muude akrediteerimisstandardite asjakohased nõuded. Sellega seoses võib seda kasutada nn katusstandardina.

Täiendavad eeskirjad asjakohaste standardite kindlaksmääramise kohta võib sätestada:

— ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud valdkondi käsitlevates liidu õigusaktides järgmiselt:

  — mahepõllumajanduslike toodete valdkonnas on määruse (EL) 2018/848 artikli 40 lõikes 3 sätestatud, et asjakohane standard kõnealuse määruse nõuete täitmise kontrollimiseks teatavate ametliku kontrolliga seotud ülesannete delegeerimiseks on standardi „Vastavushindamine. Nõuded asutustele, kes sertifitseerivad tooteid, protsesse ja teenuseid“, st standardi EN ISO/IEC 17065 viimane teatatud versioon, mille viide on avaldatud *Euroopa Liidu Teatajas*;

  — veinide, piiritusjookide ja põllumajandustoodete geograafiliste tähiste, samuti põllumajandustoodete garanteeritud traditsiooniliste toodete ja vabatahtlike kvaliteedimõistete valdkonnas on määruse (EL) 2024/1143 ([17]) artikli 41 lõikes 1 ja artikli 73 lõikes 1 sätestatud, et volitatud isikud ja toote sertifitseerimise asutused peavad vastama standardile EN ISO/IEC 17065 „Vastavushindamine. Nõuded asutustele, kes sertifitseerivad tooteid, protsesse ja teenuseid“ või standardile EN ISO/IEC 17020 „Vastavushindamine. Nõuded eri tüüpi inspekteerimisasutuste toimimiseks“;

— liikmesriikide siseriiklikes õigusaktides.

([17]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1143, milles käsitletakse veinile, piiritusjookidele ja põllumajandustoodetele antavaid geograafilisi tähiseid ning põllumajandustoodete garanteeritud traditsioonilisi tooteid ja vabatahtlikke kvaliteedimõisteid ning millega muudetakse määrusi (EL) nr 1308/2013, (EL) 2019/787 ja (EL) 2019/1753 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1151/2012 (ELT L, 2024/1143, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1143/oj).

2.3. IV PEATÜKK – Proovide võtmine, analüüsid, uuringud ja diagnoosimine (ametliku kontrolli määruse artiklid 34–42)

2.3.1. *Proovide võtmise, analüüsi-, uuringu- ja diagnoosimeetodid (ametliku kontrolli määruse artikkel 34)*

Ametliku kontrolli määruse artiklis 34 on sätestatud nõuded meetoditele, mida kasutatakse nii ametlike kontrollide kui ka muude ametlike toimingute kontekstis. Selle artikliga kehtestatakse kriteeriumide hierarhia, millest tuleb kättesaadavate meetodite hulgast valiku tegemisel lähtuda, kui kohaldatavad liidu normid puuduvad(nn meetodite kaskaad).

Ametliku kontrolli määruse artikli 34 lõigetes 1–3 loetletud variantide hierarhilisele seosele osutab selliste väljendite kasutamine nagu „kui liidu normid puuduvad“ ja „kui selliseid [..] ei ole“. Hierarhias on mõned variandid ette nähtud võrdsete alternatiividena, millele osutab sidesõna „või“ kasutamine.

Ametliku kontrolli määruse artikli 34 lõikes 1 on sätestatud, et ametliku kontrolli või muude ametlike toimingute raames proovide võtmiseks ning laboratoorseteks analüüsideks, uuringuteks ja diagnoosimiseks kasutatavad meetodid peavad vastama liidu normidele, kui sellised normid on olemas. Kõnealuste normidega võidakse kehtestada konkreetsed meetodid või sätestada kasutatavate meetodite suhtes kohaldatavad tulemuskriteeriumid. Valdkondlikes liidu õigusaktides võidakse sätestada ka teistsugused meetodieelistused, mis kalduvad ametliku kontrolli määruse artiklis 34 kehtestatud põhihierarhiast kõrvale ja mis on ametliku kontrolli määruse artiklis 34 kehtestatud üldise hierarhia suhtes ülimuslikud (*lex specialis*). Näiteks kui ametliku kontrolli määruse artikli 34 lõike 2 punktis a on „asjakohastele rahvusvaheliselt tunnustatud eeskirjadele või protokollidele“ vastavad meetodid esitatud võrdse alternatiivina Euroopa Liidu referentlaborite (edaspidi „ELi referentlaborid“) soovitatud meetoditele, siis komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2020/689 ([18]) artikli 6 lõikes 1 eelistatakse taudide seire kontekstis ELi referentlaborite soovitatud meetodeid Maailma Loomatervise Organisatsiooni (OIE) soovitatud meetoditele. Ametliku kontrolli määruse artikli 34 lõikes 1 sätestatud nõuet kohaldatakse laboratoorsete analüüside, uuringute ja diagnoosimise meetodite ning proovivõtumeetodite suhtes olenemata sellest, kas neid meetodeid kasutavad pädevad asutused (või volitatud isikud) või ametlikud laborid.

Ametliku kontrolli määruse artikli 34 lõikes 2 on sätestatud nende meetodite hierarhia, millest ametlikud laborid peavad lähtuma lõikes 1 osutatud liidu normide puudumisel. Lõikes 2 osutatud meetodite hulka kuuluvad seega laboratoorsete analüüside, uuringute ja diagnoosimise meetodid, samuti proovivõtu või proovide ettevalmistamise meetodid, mida ametlikud laborid kasutavad ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute raames (sealhulgas näiteks juhul, kui koondproovimaterjal jagatakse laboris analüüsimiseks eraldi proovideks).

Ametliku kontrolli määruse artikli 34 lõike 2 punktis a on sätestatud, et lõikes 1 osutatud liidu normide puudumisel kasutavad ametlikud laborid asjakohastele rahvusvaheliselt tunnustatud eeskirjadele või protokollidele vastavaid (nt Euroopa Standardikomitee ja OIE heakskiidetud) meetodeid või ELi referentlaborite välja töötatud või soovitatud ja rahvusvaheliselt tunnustatud teadusprotokollide kohaselt valideeritud meetodeid. Need kaks ametliku kontrolli määruse artikli 34 lõike 2 punktis a nimetatud varianti on sätestatud võrdsete alternatiividena, mida saab kasutada liidu normide puudumisel.

Ametliku kontrolli määruse artikli 34 lõike 2 punktis b on loetletud meetodid, mida võib kohaldada üksnes juhul, kui puuduvad nii lõikes 1 osutatud liidu normid kui ka lõike 2 punktis a osutatud rahvusvahelised protokollid ja ELi referentlaborite meetodid. Ametliku kontrolli määruse artikli 34 lõike 2 punktis b loetletud variantide puhul tuleb siseriiklikes õigusnormides sätestatud meetodeid eelistada riiklike referentlaborite soovitatud meetoditele. Siiski võib mõlema eespool nimetatud variandi puhul võrdväärse alternatiivina kasutada ka muid valideeritud meetodeid.

Ametliku kontrolli määruse artikli 34 lõikes 3 viidatakse üksnes laboratoorsete analüüside, uuringute või diagnoosimise meetoditele, mitte proovivõtumeetoditele. See säte võimaldab kasutada valideerimata meetodeid ainult juhul, kui lõigetes 1 ja 2 osutatud meetodid puuduvad ning kui laboratoorseid analüüse, uuringuid või diagnoosimist on vaja teha kiirkorras. Seoses esimese tingimusega tuleks tähele panna, et meetodi kättesaadavus konkreetses laboris või liikmesriigis ei ole ametliku kontrolli määruse artikli 34 lõike 3 kontekstis asjakohane kriteerium, arvestades pädevate asutuste võimalust määrata ametlikud ja referentlaborid teistes liikmesriikides või EMP riikides. Ametliku kontrolli määruse artikli 34 lõikes 3 sätestatud tingimustel võivad valideerimata meetodeid kasutada riiklikud referentlaborid ja üksnes riiklike referentlaborite puudumisel ametlikud laborid.

([18]) Komisjoni 17. detsembri 2019. aasta delegeeritud määrus (EL) 2020/689, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2016/429 seoses teatavate loetellu kantud ja esilekerkivate taudide seire, likvideerimisprogrammide ja taudivaba staatuse eeskirjadega (ELT L 174, 3.6.2020, lk 211).

Ametliku kontrolli määruse artikli 34 lõikes 4 on sätestatud ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute raames tehtavate laboratoorsete analüüside meetodite puhul kohaldatav põhinõue, mille kohaselt tuleks kasutatavaid meetodeid võimaluse korral kirjeldada ametliku kontrolli määruse III lisas sätestatud kriteeriumide alusel.

Ametliku kontrolli määruse artikli 34 lõike 5 kohaselt tuleb proove võtta, käidelda ja märgistada viisil, mis tagab nende õigusliku, teadusliku ja tehnilise kehtivuse. Seda nõuet kohaldatakse proovide töötlemise suhtes proovide võtmise ajal, olenemata sellest, kas seda teeb pädev asutus (või volitatud isik) või ametlik labor, proovide laborisse viimisel ning ametlike laborite või riiklike referentlaborite tehtavate laboratoorsete analüüside või uuringute või diagnoosimiste ajal.

Joonis 4 annab ülevaate ametliku kontrolli määruse artikli 34 asjaomaste lõigete kohaldatavusest proovivõtumeetodite ja/või laboratoorsete analüüside, uuringute või diagnoosimise meetodite suhtes.

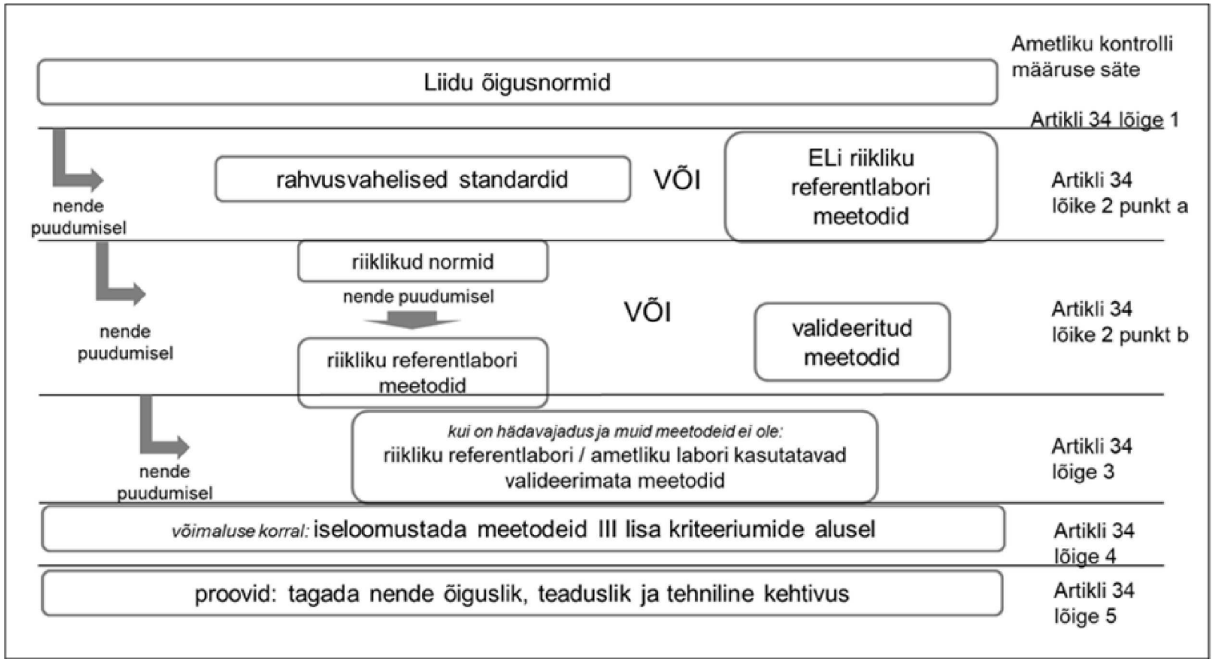
Joonis 4

Ametliku kontrolli määruse artikli 34 lõigete 1–5 kohaldatavus i) proovivõtumeetodite suhtes, mida kasutavad pädevad asutused (või volitatud isikud või füüsilised isikud, kellele on delegeeritud teatavad ülesanded), ii) proovivõtumeetodite suhtes, mida kasutavad ametlikud laborid, ning iii) laboratoorsete analüüside, uuringute ja diagnoosimise meetodite suhtes, mida kasutavad ametlikud laborid (PA = pädev asutus (või volitatud isik või füüsiline isik, kellele on delegeeritud teatavad ülesanded); AL = ametlik labor)

Artikkel 34: proovide võtmise, analüüsi-, uuringu- ja diagnoosimeetodid	Lõiget kohaldatakse järgmise suhtes:		
*1. Ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute käigus **proovide võtmiseks ja laboratoorseteks analüüsideks, uuringuteks ja diagnoosimiseks** kasutatavad meetodid peavad vastama liidu normidele, millega on kõnealused meetodid kehtestatud, või nende suhtes kehtivatele tulemuskriteeriumidele.*	Proovide võtmine (PA)	Proovide võtmine (AL)	Proovide võtmine, analüüside ja uuringute tegemine ning diagnoosimine (AL)
*2. Kui lõikes 1 osutatud liidu normid puuduvad, kasutavad **ametlikud laborid** ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute raames analüüsimise, uuringute ja diagnoosimise alaste erivajaduste jaoks üht järgmistest meetoditest lähtuvalt nende sobivusest:* *(a) kättesaadavad meetodid, mis vastavad asjakohastele rahvusvaheliselt tunnustatud eeskirjadele või protokollidele, sealhulgas nendele, mille Euroopa Standardikomitee (CEN) on heaks kiitnud, või asjakohased meetodid, mille on välja töötanud või mida on soovitanud Euroopa Liidu referentlaborid ning mis on valideeritud kooskõlas rahvusvaheliselt tunnustatud teadusprotokollidega;* *(b) punktis a osutatud sobivate eeskirjade või protokollide puudumisel meetodid, mis vastavad riiklikul tasandil kehtestatud asjaomastele eeskirjadele, või kui selliseid eeskirju ei ole, siis asjaomased meetodid, mille on välja töötanud või mida on soovitanud riiklikud referentlaborid ning mis on valideeritud kooskõlas rahvusvaheliselt tunnustatud teadusprotokollidega, või asjaomased meetodid, mis on välja töötatud ja valideeritud meetodite valideerimist käsitlevate laboritevaheliste või laborisiseste uuringute abil ning kooskõlas rahvusvaheliselt tunnustatud teadusprotokollidega.*		Proovide võtmine (AL)	Proovide võtmine, analüüside ja uuringute tegemine ning diagnoosimine (AL)
*3. Kui **laboratoorseid analüüse, uuringuid või diagnoosimist** on vaja teha kiirkorras ning käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 osutatud meetodid puuduvad, võib asjaomane riiklik referentlabor või selle puudumise korral muu artikli 37 lõike 1 alusel määratud labor kasutada muid kui käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 osutatud meetodeid, kuni kooskõlas rahvusvaheliselt tunnustatud teadusprotokolliga valideeritakse asjakohane meetod.*			Proovide võtmine, analüüside ja uuringute tegemine ning diagnoosimine (riiklik referentlabor / AL)
*4. Võimaluse korral kirjeldatakse **laboratoorsete analüüside tegemiseks kasutatud meetodeid** III lisas sätestatud asjakohaste kriteeriumidega.*			Proovide võtmine, analüüside ja uuringute tegemine ning diagnoosimine (AL)
***5. Proove tuleb võtta, käidelda ja märgistada** viisil, mis tagab nende õigsuse, teaduslikuja tehnilise kehtivuse.*	Proovide võtmine (PA)	Proovide võtmine (AL)	Proovide võtmine, analüüside ja uuringute tegemine ning diagnoosimine (AL)

Joonis 5

Ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingutega seotud laboratoorsete analüüside, uuringute ja diagnoosimise meetodite kaskaad vastavalt ametliku kontrolli määruse artiklile 34. NB! Proovivõtumeetodite suhtes ei kohaldata kõiki hierarhia elemente (vt joonis 4)

2.3.2. ***Teine eksperdiarvamus (ametliku kontrolli määruse artikkel 35)***

Ametliku kontrolli määruse artikli 35 lõikes 1 on sätestatud ettevõtja õigus saada omal kulul teine eksperdiarvamus:

> Ametliku kontrolli määruse artikkel 35
>
> Teine eksperdiarvamus
>
> 1. Pädevad asutused tagavad, et ettevõtjal, kelle loomade või kaupade suhtes kohaldatakse ametliku kontrolli käigus proovide võtmist, analüüse, uuringuid või diagnoosimist, on õigus teisele eksperdiarvamusele omal kulul.
>
> [..]

See õigus kehtib proovide võtmise, analüüside või uuringute tegemise või diagnoosimise korral ametliku kontrolli raames, mitte muude ametlike toimingute raames. Teine eksperdiarvamus kaitseb ettevõtjate seaduslikke õigusi, eelkõige õigust esitada võetud meetmete suhtes ametliku kontrolli määruse artikli 7 kohaselt kaebus, aidates kaasa kindla faktilise aluse loomisele. Seetõttu on pädeva asutuse võetud meetmete adressaatidest ettevõtjatel õigus tugineda teisele eksperdiarvamusele.

Õigus teisele eksperdiarvamusele ei piira pädevate asutuste kohustust võtta viivitamata meetmeid, et kõrvaldada või piirata riske inimeste, loomade ja taimede tervisele või loomade heaolule või GMOde ja taimekaitsevahendite puhul ka keskkonnale (ametliku kontrolli määruse artikli 35 lõige 4).

Pädevad asutused ei või seada teise eksperdiarvamuse saamise õigust sõltuvusse lõivu maksmisest. Nagu on selgelt sätestatud ametliku kontrolli määruse artikli 35 lõikes 1, kannab teise eksperdiarvamuse kulud ettevõtja.

Õigus teisele eksperdiarvamusele koosneb kolmest elemendist, mis annavad ettevõtjale õiguse:

i) taotleda esmase proovide võtmise, analüüside, uuringute või diagnoosimisega seotud dokumentide läbivaatamist tunnustatud ja nõutava kvalifikatsiooniga eksperdi poolt (ametliku kontrolli määruse artikli 35 lõige 1);

> Ametliku kontrolli määruse artikkel 35
>
> 1. [..]
>
> Õigus teisele eksperdiarvamusele võimaldab ettevõtjal taotleda proovide võtmise, analüüside, uuringute või diagnoosimisega seotud dokumentide läbivaatamist teise tunnustatud ja nõutava kvalifikatsiooniga eksperdi poolt.

ii) taotleda, et pädev asutus võtaks piisava proovikoguse teise eksperdiarvamusega seoses tehtavaks teiseks analüüsiks (ametliku kontrolli määruse põhjendus 48 ja artikli 35 lõige 2 vastavalt seal sätestatud tingimustele); teise eksperdiarvamuse seda elementi ei kohaldata taimedel, taimsetel saadustel või muudel objektidel karantiinse taimekahjustaja esinemise kindlakstegemisel, mida tehakse selleks, et kontrollida vastavust ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõike 2 punktis g osutatud normidele (artikli 35 lõike 2 teine lause);

> Ametliku kontrolli määruse põhjendus 48
>
> [..] Selline õigus peaks võimaldama ettevõtjal taotleda, et teine ekspert vaatab läbi esmase proovide võtmise, analüüside, uuringute või diagnoosimisega seotud dokumendid ning teeb esmase proovide võtmise käigus võetud materjali suhtes teise analüüsi, uuringu või diagnoosimise, välja arvatud juhul, kui teine analüüs, uuring või diagnoos on tehniliselt võimatu või väheoluline. Nii on see eelkõige siis, kui ohu esinemine looma või kauba puhul on eriti harv või leviku ulatus väga väike või ebaühtlane karantiini alla kuuluva organismi kindlakstegemiseks või, olenevalt asjaoludest, mikrobioloogilise analüüsi tegemiseks.

Ametliku kontrolli määruse artikkel 35

[..]

2. Kui see on asjakohane ja tehniliselt teostatav ning võttes arvesse eelkõige ohtu loomadele või kaupadele ja ohu levimist, proovide või kaupade riknemisohtu ja olemasoleva substraadi kogust, teeb pädev asutus järgmist:

   (a) tagab proovi võtmisel, kui ettevõtja seda taotleb, et võetakse piisav kogus, et oleks võimalik anda teine eksperdiarvamus ja vajaduse korral viia läbi lõikes 3 osutatud läbivaatamine, või

   (b) kui punktis a osutatud piisavat kogust ei ole võimalik võtta, siis teavitab sellest ettevõtjat.

Käesolevat lõiget ei kohaldata taimedel, taimsetel saadustel või muudel objektidel karantiinse taimekahjustaja esinemise kindlakstegemisel, mida tehakse selleks, et kontrollida vastavust artikli 1 lõike 2 punktis g osutatud normidele.

iii) taotleda, et pädev asutus võtaks piisava proovikoguse teiseks analüüsiks, mille teeb mõni muu ametlik labor ettevõtja taotluse alusel juhuks, kui algsest analüüsist ja teisest eksperdiarvamusest tuleneb vaidlus, kui selline õigus on ette nähtud siseriikliku õigusega (ametliku kontrolli määruse artikli 35 lõige 3, vastavalt ametliku kontrolli määruse artikli 35 lõikes 2 sätestatud tingimustele).

Ametliku kontrolli määruse artikkel 35

[..]

3. Liikmesriigid võivad otsustada, et lõikes 1 osutatud teisest eksperdiarvamusest tuleneva vaidluse korral pädeva asutuse ja ettevõtja vahel võib ettevõtja taotleda omal kulul algse analüüsi, uuringu või diagnoosi dokumentide läbivaatamist ja vajaduse korral teise analüüsi, uuringu või diagnoosi tegemist teise ametliku labori poolt.

Kui valdkondlike õigusaktidega on kehtestatud konkreetses valdkonnas proovide võtmise või analüüsimise eeskirjad, on need eeskirjad ametliku kontrolli määruse artiklis 35 sätestatud üldpõhimõtete suhtes ülimuslikud. Muu hulgas võib valdkondlike eeskirjade kohaselt olla kohustuslik hankida täiendavate proovide jaoks piisav kogus materjali või järgida lõpp-proovide võtmisel erimenetlust. Näiteks on mitme liidu õigusaktiga ([19]) ([20]) ([21]) ette nähtud erimenetlused „täitmise tagamise, kaitse ja võrdlemise eesmärgil“ representatiivsete proovide jaoks piisava koguse materjali kogumise tagamiseks. Kui valdkondlikud eeskirjad võeti vastu määruse (EÜ) nr 882/2004 alusel, ([22]) kohaldatakse jätkuvalt asjaomaseid sätteid, kui neid ei ole ametliku kontrolli määruse alusel vastu võetud uute õigusaktidega kehtetuks tunnistatud või asendatud.

Kui liidu õigusaktides ei ole asjaomaseid menetlusi üksikasjalikult sätestatud, peavad liikmesriigid rakendama õigusnorme, mis käsitlevad järgmist:

— ametliku kontrolli määruse artikli 35 lõike 1 kohaselt dokumente läbi vaatava *tunnustatud ja nõutava kvalifikatsiooniga eksperdi* kvalifikatsioonikriteeriumid;

— teise eksperdiarvamusega seoses täiendava analüüsi tegemiseks võetud täiendava proovikoguse käitlemine ja ladustamine;

([19]) Komisjoni 28. märtsi 2007. aasta määrus (EÜ) nr 333/2007, milles sätestatakse proovivõtu- ja analüüsimeetodid plii, kaadmiumi, elavhõbeda, anorgaanilise tina, 3-MCPD ja benso(a)püreenisisalduse ametlikuks kontrolliks toiduainetes (ELT L 88, 29.3.2007, lk 29).

([20]) Komisjoni 23. veebruari 2006. aasta määrus (EÜ) nr 401/2006, milles sätestatakse proovivõtu- ja analüüsimeetodid mükotoksiinide sisalduse ametlikuks kontrolliks toiduainetes (ELT L 70, 9.3.2006, lk 12).

([21]) Komisjoni 27. jaanuari 2009. aasta määrus (EÜ) nr 152/2009, milles sätestatakse proovivõtu- ja analüüsimeetodid sööda ametlikuks kontrolliks (ELT L 54, 26.2.2009, lk 1).

([22]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 882/2004 (ELT L 165, 30.4.2004, lk 1) tunnistati määrusega (EL) 2017/625 kehtetuks 14. detsembril 2019.

— algse analüüsi, teise eksperdiarvamuse ja vajaduse korral teise ametliku analüüsi tulemuste kasutamine pädevate asutuste ja ettevõtjate poolt. Ametliku kontrolli määruses sätestatud õigusnormide eesmärk on muu hulgas tagada, et ettevõtjatel oleks kaebeõiguse kasutamise otsuse jaoks usaldusväärne faktiline alus (ametliku kontrolli määruse artikkel 7). Edasikaebemenetlust ennast ei reguleerita siiski mitte ametliku kontrolli määruse, vaid siseriiklike õigusnormidega;

— võimalik ajaline piirang dokumentide läbivaatamise õiguse kasutamiseks, näiteks võttes arvesse tähtaegu, mis on riigi tasandil ette nähtud asjakohaste õiguskaitsevahendite, sealhulgas kaebeõiguse kasutamiseks.

2.3.2.1. *Teise eksperdiarvamuse ja mõnes muus ametlikus laboris tehtava teise analüüsi jaoks proovide võtmise tingimused*

Täiendav proovikogus teise eksperdiarvamuse jaoks ja/või ametliku kontrolli määruse artikli 35 lõikes 3 osutatud läbivaatamiseks (teise analüüsi tegemiseks mõnes muus ametlikus laboris) tuleb võtta proovimaterjali esmase võtmise ajal. Pädev asutus peaks tagama, et kõik proovid on kontrollitava partii suhtes võrdselt representatiivsed.

Piisava proovikoguse võtmine teise eksperdiarvamusega seoses tehtavaks teiseks analüüsiks ja ametliku kontrolli määruse artikli 35 lõikes 3 osutatud läbivaatamiseks toimub tingimusel, et selline proovivõtt on „asjakohane, sobiv ja tehniliselt teostatav".

Ametliku kontrolli määruse artikli 35 lõikes 2 ja põhjenduses 48 on toodud mõningad näited juhtudest, kus piisava proovikoguse võtmine ei pruugi olla *„asjakohane, sobiv või tehniliselt teostatav"*. Arvesse võetavad tegurid võivad varieeruda, sõltudes looma või kauba liigist, maatriksist, uuritavast mõjurist, proovivõtutingimustest ja tehtava analüüsi liigist. Ilma et see piiraks valdkondlike eeskirjade kohaldamist, võib arvesse võtta alljärgnevat mittetäielikku näidete loetelu.

Piisava proovikoguse võtmine teise eksperdiarvamuse ja/või ametliku kontrolli määruse artikli 35 lõikes 3 osutatud läbivaatamise jaoks ei pruugi olla

asjakohane, kui

— õigust teisele ametlikule analüüsile ei ole siseriiklikus õiguses ette nähtud;

— teist ametliku kontrolli määruse artikli 35 lõike 3 kohast analüüsi mõnes muus ametlikus laboris ei saa teha, sest ühelgi teisel ELi või EMP ametlikul laboril ei ole kõnealuse analüüsi tegemiseks vajalikke eriteadmisi või varustust, kui see asjaolu on pädevale asutusele teada enne proovide võtmist; seda otsust tuleks põhjendada uurimisega, kasutades näiteks ametliku kontrolli määruse artiklitega 102–108 ette nähtud haldusabi ja -koostöö mehhanisme ja/või komisjoni pakutavaid kättesaadavaid vahendeid ([23]);

sobiv, kui

— proovimaterjal kujutab endast ettevõtjale kättesaadavaks tegemise korral riski, sisaldades näiteks haigustekitajat või bioterrorismiks kasutatavat mõjurit; ametliku kontrolli määruse artikli 35 lõike 3 kohaselt mõnes muus ametlikus laboris teise analüüsi tegemiseks vajaliku piisava proovikoguse võtmine võib sellistel juhtudel siiski olla sobiv, kui proovi transporditakse, ladustatakse ja käideldakse pädeva asutuse ja ametlike laborite kontrolli all;

— loomas või kaubas kätkev oht on väga väike või selle levik on väga piiratud või ebaühtlane, nii et ohtliku mõjuri piisavalt usaldusväärne tuvastamine täiendavas materjalis ei pruugi olla võimalik;

tehniliselt teostatav, kui

— proovide võtmiseks ei ole piisavat kogust materjali;

— piisavat kogust, mis on kontrollitava partii suhtes võrdselt representatiivne, ei ole võimalik saada kaubast, mille pädevad asutused artikli 36 kohaselt tellivad ettevõtjatelt anonüümselt sidevahendi abil. Pädevad asutused peaksid võimaluste piires püüdma säilitada ettevõtja õiguse teisele eksperdiarvamusele, tellides piisavalt ühikuid, ent nad peaksid vastavalt ametliku kontrolli määruse artikli 35 lõike 2 punktile b ettevõtjat teavitama, kui neil ei õnnestu piisavat representatiivset kogust hankida;

([23]) https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/contactform/DGSANTE_official_labs_R2017_625.

— analüüsitava bioloogilise, keemilise või füüsikalise mõjuri riknevus, lagunevus või aktiivsus ei võimalda (või piirab ajavahemikku, mille jooksul tuleb) proove säilitada ja käidelda kooskõlas ametliku kontrolli määruse artikli 34 lõikega 5.

Kui ametliku kontrolli määruse artikli 35 lõike 2 kohast piisava koguse võtmist ei peeta „asjakohaseks, sobivaks või tehniliselt teostatavaks“, peab pädev asutus sellest ettevõtjat vastavalt artikli 35 lõike 2 punktile b teavitama.

2.3.2.2. *Teine analüüs mõnes muus ametlikus laboris*

Artikli 35 lõikega 3 antakse liikmesriikidele õigus rakendada algse analüüsi dokumentide läbivaatamise ja veel ühe ametliku analüüsi (teise ametliku analüüsi) tegemise õigust. Selle õiguse rakendamiseks on vaja vastu võtta siseriiklikud õigusaktid (mis võetakse vastu pärast ametliku kontrolli määruse jõustumist), kus on konkreetselt ette nähtud õigus teisele ametlikule analüüsile.

Pädeva asutuse ja ettevõtja vahelise algsest analüüsist ja teisest eksperdiarvamusest tulenenud vaidluse korral võtab ametlik labor, kes teeb ametliku kontrolli määruse artikli 35 lõike 3 kohaselt teise analüüsi, endale vahekohtuniku rolli. Kui ühelgi muul pädeva asutuse tööpiirkonna ametlikul laboril ei ole teise analüüsi tegemiseks vajalikke eriteadmisi või varustust, peaksid pädevad asutused võimaluse korral kasutama ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõikes 2 ette nähtud piiriülese määramise mehhanisme.

Kui liikmesriigid otsustavad ette näha õiguse teisele analüüsile, uuringule või diagnoosimisele kooskõlas ametliku kontrolli määruse artikli 35 lõikega 3, jäävad sellise analüüsi, uuringu või diagnoosimisega seotud kulud ettevõtjate kanda.

2.3.3. ***Ametlikud laborid (ametliku kontrolli määruse artiklid 37–42)***

2.3.3.1. *Määramine*

Pädevad asutused peavad määrama ametlikud laborid, mille ülesanne on teha nii ametliku kontrolli kui ka muude ametlike toimingute käigus võetud proovidega analüüse, uuringuid ja diagnoosimisi. Määramisotsus peab olema kirjalik ja sisaldama ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõikes 3 osutatud elemente ning selles tuleks esitada dokumentaalsed tõendid selle kohta, et ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõigetes 4 ja 5 sätestatud nõuete täitmist on hinnatud ja kinnitatud.

Ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõige 1 ei välista eraõiguslike laborite määramist ametlikeks laboriteks, kui nad vastavad ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõigete 4 ja 5 nõuetele. Kui aga eraõiguslikul laboril on lisaks ametliku labori rollile ka ärisuhted ettevõtjatega, kelle suhtes kohaldatakse ametlikku kontrolli, tuleks kehtestada mehhanismid, millega tagatakse eraõigusliku labori erapooletus ametliku labori ülesannete täitmisel vastavalt ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõike 4 punktile c. Kui ametlike laborite määramisel ei ole kohaldatud erandit kohustuslikust akrediteerimisest (vt akrediteerimist käsitlev peatükk 2.3.3.2), kohaldatakse standardiga EN ISO/IEC 17025 ette nähtud erapooletuse tagamise mehhanisme.

Labor võib täita nii ametliku labori kui ka referentlabori või referentkeskuse ülesandeid, tingimusel et ta täidab asjaomaseid nõudeid ja kohustusi ning on määratud iga oma ülesande täitmiseks kooskõlas ametliku kontrolli määruse asjakohaste sätetega (ametliku kontrolli määruse artiklid 37–42 ja artiklid 92–101). Määramisotsus peab muu hulgas sisaldama üksikasjalikku kirjeldust „korra kohta, mis on vajalik labori ja pädevate asutuste vahelise tõhusa ja tulemusliku koordineerimise ja koostöö jaoks“ (ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõike 3 punkt c). Selline kord võib hõlmata näiteks järgmist:

— korrapärane planeerimine ja ressursside jaotamine, et tagada labori teenuste kättesaadavus pädevatele asutustele vastavalt ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõike 4 punktidele a, b ja d ning kooskõlas pädevate asutuste mitmeaastaste riiklike kontrollikavadega;

— korrapärane aruandlus, sealhulgas proovide ja laboritulemustega seotud andmete õigeaegne edastamine, eriti juhul, kui need tulemused osutavad nõuete rikkumisele või inimeste, loomade või taimede terviseriskidele või GMOde ja taimekaitsevahendite puhul ka keskkonnariskidele (ametliku kontrolli määruse artikli 38 lõige 1);

— ametlike laborite koostöö riiklike ja/või ELi referentlaboritega, tagades eelkõige, et pädevat asutust teavitatakse ametliku kontrolli määruse artikli 38 lõikega 2 ette nähtud laboritevaheliste võrdlevate uuringute või pädevuskontrolli tulemustest, mis võimaldab tal täita ametliku kontrolli määruse artikli 39 lõikest 2 tulenevaid kohustusi;

— auditite tegemine kooskõlas ametliku kontrolli määruse artikli 39 lõikega 1, sealhulgas mehhanismid, millega tagatakse, et pädevat asutust teavitatakse akrediteerimishindamise tulemustest, mis võimaldab tal täita ametliku kontrolli määruse artikli 39 lõikest 2 tulenevaid kohustusi.

2.3.3.2. Akrediteerimine

Ametlikud laborid peavad töötama kooskõlas standardiga EN ISO/IEC 17025 ja olema saanud kõnealuse standardi kohase akrediteeringu. Ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõike 5 kohaselt peab nende akrediteerimise ulatus hõlmama kõiki laboratoorsete analüüside, uuringute või diagnoosimise meetodeid, mida labor peab ametliku laborina tegutsedes kasutama.

Selles kontekstis võib mõiste „meetod“ all mõista mõõtmisprotseduuri, mida kohaldatakse konkreetse maatriksi või maatriksite rühma ja konkreetse analüüdi või analüütide rühma või nende kombinatsiooni suhtes (olenevalt asjaomasest meetodist) kooskõlas standardiga EN ISO/IEC 17025. Ametliku kontrolli määrusega nähakse ette erandid sellest kohustusest ja antakse liikmesriikidele õigus määrata teatavatel tingimustel ametlik labor, mis ei täida akrediteerimisnõuet, ning võimaldatakse teatavat paindlikkust seoses akrediteerimisulatusega.

1. Ametliku labori akrediteerimise ulatus võib

   a. hõlmata meetodite rühmi (ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõike 5 punkt b),

   b. olla määratletud paindlikult ([24]) (ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõike 5 punkt c).

2. Alalised erandid kohustuslikust akrediteerimisest on ette nähtud ametlike laborite puhul, mille ainsaks ülesandeks on *Trichinella* tuvastamine lihas, ([25]) ning laborite puhul, mis teevad analüüse, uuringuid või diagnoosimisi üksnes muude ametlike toimingute raames (kooskõlas ametliku kontrolli määruse artikli 40 lõike 1 punktis a ja artikli 40 lõike 1 punktis b kirjeldatud tingimustega).

3. Alalised erandid nõudest, et akrediteerimine peab hõlmama kõiki ametlikus laboris kasutatavaid meetodeid, on taimetervise, toiduga kokkupuutuvate materjalide, toidu lisaainete, toiduensüümide, lõhna- ja maitseainete ning söödalisandite valdkonnas sätestatud komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2021/1353, ([26]) tuginedes ametliku kontrolli määruse artiklis 41 sätestatud volitustele.

4. Ametlike laborite puhul on lubatud kohaldada ajutist erandit kohustuslikust akrediteerimisest (1 + 1 aasta) järgmistel ametliku kontrolli määruse artikli 42 lõikes 1 osutatud juhtudel ja ametliku kontrolli määruse artikli 42 lõigetes 2–4 osutatud tingimustel:

   a. kui meetodi kasutamist on hakatud liidu õigusnormide kohaselt alles hiljuti nõudma (arvestatakse alates asjaomaste õigusnormide jõustumise kuupäevast),

   b. kui kasutatavas meetodis tehtud muudatused tingivad vajaduse uue akrediteeringu järele või olemasoleva akrediteeringu laiendamise järele (kui see ei ole hõlmatud paindliku akrediteerimisulatusega);

   c. kui meetodi kasutamise vajadus tuleneb hädaolukorrast või uuest riskist.

Ametliku kontrolli määruse artiklis 41 sätestatud volituse alusel on komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2021/1353 sätestatud eeskirjad, mille kohaselt võivad pädevad asutused määrata ametlikud laborid, mis ei vasta ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõike 4 punktile e kõigi meetodite osas, mida nad ametlikuks kontrolliks kasutavad.

Delegeeritud määrusega (EL) 2021/1353 hõlmatud valdkonnad, mille suhtes võib kohaldada ametliku kontrolli määruse 41 kohaseid erandeid, on toiduga kokkupuutuvad materjalid, toidulisandid, toiduensüümid, lõhna- ja maitseained, söödalisandid ja taimetervis.

([24]) „Paindlik akrediteerimisulatus“ – akrediteerimisulatus, mis võimaldab vastavushindamisasutusel muuta metoodikat ja muid akrediteerimisasutuse kinnituse kohaselt vastavushindamisasutuse pädevusse kuuluvaid parameetreid (ISO/IEC 17011:2017).

([25]) Suunised miinimumsoovituste kohta ametlikule laborile, mis on määratud tuvastama *Trichinella* (keeritsusside) esinemist lihas: https://ec.europa.eu/food/system/files/2021-10/biosafety_fh_legis_guidance_min-recom-trichinella-meat_et.pdf.

([26]) Komisjoni 17. mai 2021. aasta delegeeritud määrus (EL) 2021/1353, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2017/625 seoses juhtumitega, mille korral, ja tingimustega, mille alusel võivad pädevad asutused määrata ametlikud laborid, kes ei vasta kõikide nende poolt ametliku kontrolli või muude ametlike toimingute jaoks kasutatavate meetodite osas asjaomastele tingimustele (ELT L 291, 13.8.2021, lk 20).

Delegeeritud määruse (EL) 2021/1353 artiklites 2 ja 3 on sätestatud järgmised tingimused kõnealuse määrusega hõlmatud valdkondades ametliku labori määramiseks tema akrediteeringu alla mitte kuuluva meetodi jaoks.

(i) Laboril peab olema kvaliteeditagamise süsteem, et tulemused oleksid usaldusväärsed selliste tema kasutatavate laborianalüüsi-, uuringu- ja diagnostikameetodite puhul, milleks teda ei ole akrediteeritud.

Kvaliteedi tagamise süsteemi olemasolu on tingimus akrediteeringu saamiseks kooskõlas standardiga EN ISO/IEC 17025, nagu on nõutud ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõike 4 punktis e. Delegeeritud määruse (EL) 2021/1353 kohaldamisel tuleb kvaliteedi tagamise süsteemi kohaldada *ka* akrediteerimisulatusest *väljapoole jäävate* meetodite suhtes.

(ii) Laboris kasutatavat akrediteerimata meetodit iseloomustavad ametliku kontrolli määruse III lisas sätestatud vastava valdkonna jaoks asjakohased kriteeriumid.

See nõue on sarnane ametliku kontrolli määruse artikli 34 lõikes 4 oleva meetodi iseloomustamise põhinõudega. Delegeeritud määruse (EL) 2021/1353 konkreetsel eesmärgil *peab* see nõue siiski olema täidetud (ja mitte ainult *võimaluse korral*, nagu on nõutud ametliku kontrolli määruse artikli 34 lõikes 4).

(iii) Taimetervise valdkonnas on delegeeritud määruse (EL) 2021/1353 artiklis 3 nõutud, et lisaks peab ametlik labor juba olema akrediteeritud (vastavalt standardile EN ISO/IEC 17025) meetodi jaoks, mis kuulub ühte kõnealuse määruse lisas loetletud kategooriatest; labori võib seejärel määrata tingimusel, et ta kasutab sama meetodit väljaspool akrediteerimisulatust taimekahjustaja puhul, mis kuulub samasse organismirühma kui taimekahjustaja, mille puhul akrediteeritud meetodit kasutatakse. Järgmisi rühmi tuleb käsitada *organismirühmadena* kooskõlas delegeeritud määruse (EL) 2021/1353 põhjendusega 8:

— ümarussid;

— bakterid;

— seened ja munasseened;

— viirused, viroidid ja fütoplasmad;

— putukad ja lestad.

Kui pädevad asutused määravad labori nii ametlikuks laboriks kooskõlas ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõikega 1 kui ka riiklikuks referentlaboriks kooskõlas ametliku kontrolli määruse artikli 100 lõikega 1, saab ametliku labori määramisel kohaldada ametliku kontrolli määruse artiklis 41 sätestatud erandit. Selle labori toimimisel referentlaborina ametliku kontrolli määruse artiklis 41 sätestatud erandit ei kohaldata.

Taimetervise valdkonnas võib ametliku kontrolli määruse artiklis 41 sätestatud erandi põhjal määratud ametlikke laboreid hiljem määrata riiklikuks (või ELi) referentlaboriks, olenemata sellest, kas labor vastab ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõike 4 punktis e (või siis ametliku kontrolli määruse artikli 93 lõike 3 punktis a) sätestatud akrediteeringu saamise tingimustele ([27]).

2.3.3.3. *Piiriülene määramine*

Pädevad asutused võivad määrata ametlikuks laboriks teises liikmesriigis või EMP riigis asuva ametliku labori (ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõikes 2 sätestatud tingimustel). See säte annab liikmesriikidele teatava vabaduse, näiteks juhul, kui territooriumil, kus pädev asutus tegutseb, ei ole ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõigete 4 ja 5 nõuetele vastavat laborit. Ametliku kontrolli määruse artiklites 34–42 sätestatud õigusnorme ja nõudeid kohaldatakse ka teises liikmesriigis või EMP riigis määratud ametlike laborite suhtes. Näiteks peavad kahe või enama pädeva asutuse määratud laborid olema võimelised täitma piisava laborivõimekuse nõuet (ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõike 4 punktid a, b ja d) seoses oma kohustustega kõigi neid määranud pädevate asutuste vastu.

([27]) Vastavalt ametliku kontrolli määruse artikli 100 lõike 2 esimene lause ja riiklike referentlaborite või ELi referentlaborite puhul ametliku kontrolli määruse artikli 93 lõige 4.

Tegevusalaste kokkulepete kõrval, mis sõlmitakse laborid määranud pädeva asutuse ja tema määratud laborite vahel, peaksid ka pädevad asutused, kes on määranud ametlikuks laboriks sama labori, omavahel suhtlema ja oma tegevust koordineerima, et korraldada:

— auditite tegemist (ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõige 2 koostoimes artikli 39 lõikega 1): auditeid võivad teha mõlemad/kõik pädevad asutused eraldi või nende tegemise võib delegeerida selle liikmesriigi pädevale asutusele, kus labor asub;

— teabevahetust labori akrediteerimise ulatuse ja akrediteerimishindamise tulemuste kohta, eriti juhul, kui labori asukoha liikmesriik tugineb akrediteerimishindamisele;

— teabevahetust juhul, kui ametlikuks laboriks määramine tunnistatakse ametliku kontrolli määruse artikli 39 lõike 2 kohaselt kehtetuks, eriti juhul, kui määramise tunnistab kehtetuks selle liikmesriigi pädev asutus, kus labor asub, võttes arvesse, et see määramine on ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõike 2 punkti b kohaselt teise liikmesriigi poolse määramise eeltingimus.

Hõlbustamaks liikmesriikidevahelist koostööd piiriülese määramise korral ja ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõikes 6 kirjeldatud juhtumite hindamise eesmärgil pakub komisjon liikmesriikidele keskset platvormi, mille kaudu liikmesriigid saavad omavahel jagada nende territooriumil asuvate määratud riiklike laborite kontaktandmeid. Lisaks selle platvormi kaudu jagatavale teabele võivad liikmesriigid kaaluda võimalust esitada määratud laborite tegevuse kohta täiendavat üksikasjalikumat teavet (nt kasutatavad meetodid, akrediteerimisstaatus) oma pädevate asutuste või laborite veebisaitidel.

2.3.3.4. *Alltöövõtt*

Kõik laborid, kes teevad ametlike proovidega analüüse, uuringuid ja diagnoosimisi, tuleb määrata ametlikeks laboriteks, välja arvatud juhul, kui ühelgi liidus või EMP riigis määratud ametlikul laboril ei ole uute või eriti tavapäratute laboratoorsete analüüside, uuringute ja diagnoosimiste tegemiseks vajalikke eriteadmisi, varustust, taristut ega töötajaid (ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõige 6). Seepärast võivad ametlikud laborid, välja arvatud ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõikes 6 osutatud juhtudel, tellida ülesannete täitmist alltöövõtu korras ainult teiselt ametlikult laborilt. Standardi EN ISO/IEC 17025 kohaselt akrediteeritud laborite puhul tuleb sellistel juhtudel järgida kõnealuse standardi asjakohaseid sätteid väljast tellitud toodete ja teenuste kohta.

Labori määranud pädevat asutust tuleks alati teavitada enne mis tahes tegevuse tellimist alltöövõtu korras mõnelt teiselt ametlikult laborilt. Kui alltöövõtjaks olev labor asub samas liikmesriigis, kuid on määratud muu pädeva asutuse poolt, peavad labori määranud pädevad asutused omavahel tegevust koordineerima ja teavet vahetama, tagamaks, et alltöövõtjast labor järgib alltöövõtulepingu täitmise ajal ja alltöövõtu korras täidetavate ülesannete puhul ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõigetes 4 ja 5 sätestatud määramisnõudeid. Selleks võivad samas liikmesriigis asuvad pädevad asutused kasutada olemasolevaid halduskoostöö vorme.

Kui ülesannete täitmine tellitakse alltöövõtu korras teises liikmesriigis või EMP riigis asuvalt ametlikult laborilt, peab teises liikmesriigis või EMP riigis asuva labori ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõike 2 kohaselt määrama esimese liikmesriigi pädev asutus. Selle reegliga tagatakse esimese liikmesriigi pädeva asutuse alaline järelevalve iga määratud labori ülesannete täitmise, tulemuslikkuse ja nõuete järgimise üle ning tegevuse tõhus koordineerimine kooskõlas ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõike 2 punktiga a.

Ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõikes 6 on sätestatud erand määramisnõudest, mis võimaldab pädevatel asutustel teha uute või eriti tavapäratute laboratoorsete analüüside, uuringute või diagnoosimiste tegemine ülesandeks laborile, mis ei ole ametlikuks laboriks või diagnostikakeskuseks määratud. See on siiski lubatud ainult juhul, kui ühegi liikmesriigi või EMP riigi ühelgi ametlikul laboril ei ole selliste analüüside tegemiseks vajalikke eriteadmisi, varustust, taristut ja töötajaid. Pädevad asutused peaksid põhjendama oma otsust kohaldada seda sätet, tõendades uurimise tulemustele viidates, et muud sobivat ametlikku laborit ei leitud. Uurimiseks võib kasutada ametliku kontrolli määruse artiklites 102–108 sätestatud haldusabi ja -koostöö mehhanisme ja/või komisjoni tervise ja toiduohutuse peadirektoraadi arendatavat laborite andmebaasi ([28]). Menetlus, mille kohaselt taotletakse „kõnealuste analüüside, uuringute ja diagnoosimiste tegemist mõnelt laborilt või diagnostikakeskuselt [...]“, ei eelda ametlikku määramist vastavalt ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõikele 1, vaid see võib põhineda asjaomase laboriga sõlmitud lepingul.

([28]) https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/contactform/DGSANTE_official_labs_R2017_625.

2.3.3.5. *Auditid*

Labori määranud pädeva asutuse ülesanne on kontrollida, kas ametlik labor vastab endist viisi ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõigetes 4 ja 5 sätestatud määramisnõuetele ning täidab ametliku kontrolli määruse artiklis 38 sätestatud kohustusi. Akrediteerimisauditid on peamine vahend ametlike laborite hea tulemuslikkuse tagamiseks. Seepärast võivad pädevad asutused korrapäraste auditite korraldamise kohustuse täitmiseks tugineda riikliku akrediteerimisasutuse tehtud akrediteerimishindamistele, kui nad peavad neid auditeid üleliigseks ja akrediteerimishindamisi samaväärseks pädeva asutuse auditite, nagu on osutatud ametliku kontrolli määruse artikli 39 lõikes 1. Pädevad asutused peaksid tagama, et neid teavitatakse akrediteerimishindamise tulemustest ja ametliku labori võetud parandusmeetmetest, et nad saaksid rakendada ametliku kontrolli määruse artikli 39 lõikes 2 ette nähtud meetmeid.

Lisaks akrediteerimishindamisele tuleks kehtestada mehhanismid, mis võimaldavad pädeval asutusel reageerida, kui ametlik labor ei täida ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõike 4 punktides a–d sätestatud nõudeid ja ametliku kontrolli määruse artiklis 38 sätestatud kohustusi. Sellised mehhanismid võivad hõlmata iga-aastaste aruannete esitamist, korrapärast aruandlust, teabevahetust kohalike ametiasutustega, kellele pädev asutus on ametliku kontrolli määruse artikli 4 lõike 2 kohaselt vastutuse üle andnud ja kes teevad regulaarselt koostööd ametliku laboriga, samuti riiklike referentlaborite korraldatud laboritevaheliste võrdlevate uuringute või pädevuskontrollide tulemuste läbivaatamist.

Kui ilmneb, et ametlik labor ei vasta nõuetele seoses mõne ametliku kontrolli määruse artikli 39 lõikes 2 nimetatud asjaoluga, peab pädev asutus võtma meetmeid, näiteks korraldama täiendavaid auditeid kooskõlas ametliku kontrolli määruse artikli 39 lõikega 1, nõudma laborilt parandusmeetmete rakendamist ja lõpuks määramise tühistama, kui labor ei rakenda asjakohaseid ja õigeaegseid parandusmeetmeid.

Juhiseid eri liikmesriikide pädevate asutuste vahelise auditeerimiskorra kohta vt eespool punktidest „Piiriülene määramine“ ja „Alltöövõtt“.

2.4. **V PEATÜKK – Liitu sisenevate loomade ja kaupade ametlik kontroll**

2.4.1. ***Liitu sisenevate saadetiste ametliku kontrolli eeskirjad***

2.4.1.1. *Saadetised ja saatedokumendid*

Ametliku kontrolli määruse artikkel 3

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid: [..]

37) „saadetis“ – teatav hulk loomi või kaupu, mis on hõlmatud sama ametliku sertifikaadi, ametliku kinnituse või muu dokumendiga ja mida veetakse sama transpordivahendiga ning mis pärinevad samalt territooriumilt või samast kolmandast riigist ja, välja arvatud kaubad, mille suhtes kehtivad artikli 1 lõike 2 punktis g osutatud normid, on sama tüüpi, liiki või vastavad samale kirjeldusele; [..]

Saadetisega kaasas olevad ametlikud sertifikaadid, ametlikud kinnitused või dokumendid identifitseerivad samasse saadetisse kuuluvad loomad või kaubad. Ametliku kontrolli määruse artikli 89 kohaselt peavad ametlikud sertifikaadid võimaldama hõlpsalt seostada sertifikaadi sellega hõlmatud saadetise, partii või üksiku looma või kaubaga ja võimaldama identifitseerida selle välja andnud asutuse, alla kirjutanud isiku ja väljaandmise kuupäeva. Samuti tuleneb ametliku kontrolli määruse artiklist 91, et kui ametlik kinnitus on seotud saadetise või partiiga, peab see võimaldama kontrollida seost selle saadetise või partiiga. Seega aitavad need dokumendid saadetist identifitseerida ja on sellega kaasas, et anda kindlust selle kohta, et ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud norme järgitakse.

Sama saadetise loomad ja kaubad peavad olema sama tüüpi, kuuluma samasse klassi või vastama samale kirjeldusele, välja arvatud taimed, taimsed saadused ja muud objektid, mille suhtes kohaldatakse ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõike 2 punkti g eeskirju ja mis võivad tüübi, klassi või kirjelduse poolest olla heterogeensed. Näiteks võib taimsete saaduste saadetis koosneda erisugustest puu- ja köögiviljadest, mis on hõlmatud sama fütosanitaarsertifikaadiga.

Kui loomade või kaupade liitu toomiseks on vaja sertifikaati, tähendab sama tüüp, klass või kirjeldus järgmist:

i) loomadel ja kaupadel võib olla sama sertifikaat, nagu on nõutud ELi õigusaktides;

ii) need võivad vastata samale saadetise kirjeldusele kõnealuse sertifikaadi I osas ja

iii) need kõik peavad vastama asjaomase sertifikaadi II osas valitud kinnitustele.

Üks saadetis võib koosneda eri partiidest. Ühe saadetisi loomi või kaupu veetakse sama transpordivahendiga.

Sama saadetise kaupa tuleks veo ajal säilitada samal temperatuuril (ümbritseva keskkonna temperatuur, jahutatud või külmutatud).

2.4.1.2. *Loomade, loomsete saaduste, liitsaaduste ja loomse paljundusmaterjali sertifitseerimisnõuded*

Üks loomade, loomsete saaduste, liitsaaduste ja loomse paljundusmaterjaliga seotud peamine eripära on see, et ametlikke sertifikaate allkirjastama volitatud ametnik peab olema veterinaarjärelevalve ametnik vastavalt määruse (EL) 2016/429 artikli 237 lõikele 2.

Loomade ja haudemunade puhul tuleb sertifikaadid välja anda 10 päeva jooksul enne piiripunkti saabumist, seda ajavahemikku saab meretranspordi puhul pikendada nii, et see hõlmaks mereteekonna kestust (kui laeva kapten esitab selle kohta lisadeklaratsiooni) vastavalt komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2020/692 artiklitele 3, 14 ja 101 ([29]).

Loomse paljundusmaterjali puhul on sama delegeeritud määruse artikli 182a kohaselt võimalik liitu importida vanu varusid, mis on kogutud ja toodetud varem kohaldatavate ELi eeskirjade alusel. Selleks on olemas erisertifikaadid ([30]).

Kolmandates riikides toimuva transiidi või ümberlaadimise juhtum

Pärast päritoluriigiks olevast kolmandast riigist lahkumist võib saadetisi enne liidu territooriumile sisenemist vedada läbi muude kolmandate riikide või neid seal ümber laadida. Loomade transiit, mahalaadimine või ümberlaadimine (sealhulgas veevahetus veeloomade puhul) on aga lubatud ainult sellistes kolmandates riikides, mis on kantud asjaomase kauba liitu toomist lubavasse nimekirja vastavalt komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2020/692 artikli 14 lõikele 2 ja artikli 167 punktile b. Mõned maismaaloomade puhul tehtavad erandid sellest reeglist on sätestatud sama delegeeritud määruse artiklites 15 ja 16.

Kui loomsed saadused või liittooted jäävad oma plommitud veokonteinerisse nii, et saadetise sanitaarstaatus ei muutu, ei pea transiidiriigiks olev kolmas riik uut sertifikaati välja andma, sest määruse (EL) 2016/429 artikli 238 lõikes 1 osutatud loomatervise nõudeid ega komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/2292 ([31]) artikli 21 lõike 4 punktis a osutatud rahvatervise nõudeid ei ole rikutud.

([29]) Komisjoni 30. jaanuari 2020. aasta delegeeritud määrus (EL) 2020/692, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2016/429 seoses teatavate loomade, loomse paljundusmaterjali ja loomsete saaduste saadetiste liitu toomise ning nende järgneva liikumise ja käitlemise eeskirjadega (ELT L 174, 3.6.2020, lk 379).

([30]) Komisjoni 24. märtsi 2021. aasta rakendusmääruse (EL) 2021/403 (millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste (EL) 2016/429 ja (EL) 2017/625 rakenduseeskirjad seoses teatavatesse kategooriatesse kuuluvate maismaaloomade ja nende paljundusmaterjali saadetiste liitu toomiseks ja liikmesriikidevaheliseks liikumiseks kasutatavate loomatervise sertifikaatide näidiste ja loomatervise/ametlike sertifikaatide näidistega, selliste sertifikaatidega seotud ametliku sertifitseerimisega ning tunnistatakse kehtetuks otsus 2010/470/EL) (ELT L 113, 31.3.2021, lk 1) artiklid 20–23.

([31]) Komisjoni 6. septembri 2022. aasta delegeeritud määrus (EL) 2022/2292, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2017/625 seoses toiduloomade ja teatavate inimtoiduks ettenähtud toodete saadetiste liitu toomise nõuetega (ELT L 304, 24.11.2022, lk 1).

Transiidiriigiks olev kolmas riik tuleb siiski asjaomase toote puhul nimekirja kanda ja uus sertifikaat välja anda järgmistel juhtudel, pidades silmas asjaolu, et algse sertifikaadiga antud tervisegarantiid enam ei kehti:

— pakendamata kauba, sh kaubaaluste pakendite mahalaadimine ja liitu suunduvasse veokonteinerisse uuesti laadimine;

— mahalaadimine ladustamiseks transiidiriigiks oleva kolmanda riigi laos, olenemata selle tollistaatusest, ning liitu suunduvale transpordivahendile uuesti pealelaadimine;

— mahalaadimine ning igasugune käitlemine või töötlemine transiidiriigiks oleva kolmanda riigi ettevõttes enne liitu suunduvale transpordivahendile uuesti pealelaadimist.

Mitmekordse sertifitseerimise juhtum

Üldpõhimõtte kohaselt peab delegeeritud määruse (EL) 2022/2292 artikli 21 lõike 1 punktis b osutatud loomsete saaduste või sama määruse artikli 21 lõike 1 punktis f osutatud liittoodete saadetisega kaasas olema ainult üks ametlik sertifikaat. Teatavatel juhtudel võib siiski olla vajalik, et saadetisega oleks kaasas mitu ametlikku sertifikaati. See võib nii olla toiduainete (nn segatooted) puhul, mis sisaldavad erinevaid loomseid saadusi, nt kalandustooteid ja piimatooteid. Sellisel juhul:

— peavad saadetisega kaasas olema iga loomse saaduse liigi puhul vastavalt delegeeritud määruse (EL) 2022/2292 artiklile 21 nõutud asjakohased sertifikaadid;

— igas sertifikaadis tuleb saadetise kirjelduses täpsustada sertifikaadiga hõlmatud ainsa(te) kategooria(te)ga seotud liik, tooteliik, töötlemisviis ja loetellu kantud ettevõte (ettevõtted). HSi koodid, pakkeüksuste arv ja kaal peaksid siiski olema seotud lõpptootega, mis tähendab, et see teave peaks olema kõigis nimetatud sertifikaatides sama ja viitama saadetisele tervikuna, mitte iga konkreetse sertifikaadiga hõlmatud tootele;

— nõuetekohase jälgitavuse tagamiseks tuleks sertifikaadid märgistada ühe ja sama viitega või iga sertifikaat peaks sisaldama viidet teistele sertifikaatidele;

— piiripunktis väljastatakse ainult üks ühtne sisseveodokument, sest tegemist on ühe saadetisega. Saadetise kirjeldus peab viitama lõpptootega seotud teabele.

Samamoodi võib erinevaid loomseid kõrvalsaadusi sisaldavate või neist koosnevate toodete saadetise, nt segasööda või kompleksväetiste puhul olla vaja rohkem kui ühte ametlikku sertifikaati. Selliste toodete puhul tuleb *iga* loomse kõrvalsaaduse liigi kohta välja anda asjakohased sertifikaadid.

2.4.1.3. *Taimede, taimsete saaduste ja muude objektide sertifitseerimise eeskirjad*

Teatavaid kolmandast riigist pärit taimi, taimseid saadusi ja muid tooteid võib liitu tuua, kui nendega on kaasas määruse (EL) 2016/2031 artiklis 71 sätestatud fütosanitaarsertifikaat, mille on välja andnud kolmanda riigi pädevad asutused.

Kui määruse (EL) 2016/2031 artikli 76 kohaselt tuleb *otse* päritoluriigiks olevast kolmandast riigist sissetoodavatele saadetistele välja anda ekspordi fütosanitaarsertifikaat, siis saadetistele, mis tuuakse sisse kolmandast lähteriigist ehk reekspordiriigist, st muust riigist kui nende päritoluriik, tuleb välja anda ekspordi või reekspordi fütosanitaarsertifikaat. Reekspordi fütosanitaarsertifikaadi võib välja anda lähteriik, juhul kui saadetises olevat kaupa ei ole selles riigis kasvatatud ega töödeldud selle laadi muutmiseks, ning ainult siis, kui on olemas ekspordi fütosanitaarsertifikaadi originaal või selle tõestatud koopia.

Nende sertifikaatide sisu on esitatud määruse (EL) 2016/2031 V lisas. Ekspordi fütosanitaarsertifikaat või selle tõestatud koopia peab olema reekspordi fütosanitaarsertifikaadiga kaasas ja olema sellega seotud. Reekspordi fütosanitaarsertifikaadi väljaandmisel peavad vastutavad pädevad asutused võtma arvesse saadetisega seotud taimetervisliku riski mis tahes muutusi, mis võivad olla toimunud lähteriigis. Kui saadetis on ümberpakendatud, ümber laaditud, ladustatud, osadeks jaotatud või muude imporditud saadetistega kombineeritud, võib siiski välja anda reekspordi fütosanitaarsertifikaadi, tingimusel et saadetis ei ole nende tegevuste käigus nakatunud ega saastunud liidu õigusaktidega reguleeritud taimekahjustajatega.

Teatavatel juhtudel peavad lähteriigiks oleva kolmanda riigi pädevad asutused selleks, et tagada saadetise vastavus kohaldatavatele liidu nõuetele, astuma asjakohaseid samme, et anda välja uus ekspordi fütosanitaarsertifikaat.

Vajaduse korral peab olemas olema määruse (EL) 2016/2031 artikli 76 kohane korrektne lisadeklaratsioon, et pädev asutus saaks saadetise vastu võtta.

2.4.1.4. *Elektrooniline sertifitseerimine*

TRACESi elektrooniline sertifitseerimisteenus võimaldab elektrooniliste ametlike sertifikaatide ja dokumentide loomist ja ülekandmist TRACESisse. See hõlbustab ametliku kontrolli tegemist, sest kõigil teatava liikumisega seotud osalistel on TRACESi kaudu kohene juurdepääs elektroonilise sertifikaadi või ühtse sisseveodokumendi originaalile. Lisaks pakutakse TRACESi elektroonilist sertifitseerimisteenust kõigile TRACESit kasutavatele pädevatele asutustele (nii ELis kui ka väljaspool ELi) tasuta. Ametlikud sertifikaadid ja ühtsed sisseveodokumendid tuleb allkirjastada elektrooniliselt, kui seda nõuavad valdkondlikud eeskirjad, nagu juhul, kui antakse välja määruse (EL) 2018/848 artikli 35 lõikes 1 osutatud ametlik sertifikaat, mis tuleb TRACESis elektrooniliselt välja anda (komisjoni rakendusmäärus (EL) 2021/2119 ([32]) artikkel 1).

Ainult IMSOCi määruses sätestatud elektroonilise sertifitseerimise nõuetele vastavaid ametlikke sertifikaate ja ühtseid sisseveodokumente võib käsitada elektroonilistena ning nende puhul võib loobuda vastavate ametlike sertifikaatide ja dokumentide paberkandjal väljaandmise nõudest.

2.4.1.5. *Liitu toodavad loomad ja kaubad, kelle/mille suhtes kohaldatakse ametlikku kontrolli*

Ametliku kontrolli määruse artikkel 3

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid: [..]

40) „liitu sisenemine“ – loomade või kaupade toomine mõnele käesoleva määruse I lisas loetletud territooriumile väljastpoolt neid territooriume, välja arvatud seoses artikli 1 lõike 2 punktis g osutatud normidega, mille puhul tähendab liitu sisenemine kaupade toomist „liidu territooriumile“, nagu see on määratletud määruse (EL) 2016/2031 artikli 1 lõike 3 teises lõigus;

44) „transiit“ – liikumine tollijärelevalve all ühest kolmandast riigist teise kolmandasse riiki läbi mõne I lisas loetletud territooriumi või ühelt I lisas loetletud territooriumilt teisele I lisas loetletud territooriumile pärast kolmanda riigi läbimist, välja arvatud seoses artikli 1 lõike 2 punktis g osutatud normidega, mille puhul see tähendab ühte järgmisest:

a) liikumine tollijärelevalve all ühest kolmandast riigist teise kolmandasse riiki, nagu see on määratletud määruse (EL) 2016/2031 artikli 1 lõike 3 esimeses lõigus, läbi „liidu territooriumi“, nagu see on määratletud kõnealuse määruse artikli 1 lõike 3 teises lõigus, või

b) liikumine „liidu territooriumilt“ teise „liidu territooriumi“ ossa, nagu see on määratletud määruse (EL) 2016/2031 artikli 1 lõike 3 teises lõigus, läbi kolmanda riigi territooriumi, nagu see on määratletud kõnealuse määruse artikli 1 lõike 3 esimeses lõigus; [..]

Ametliku kontrolli määruses on artiklites 43–77 sätestatud kõigi liitu sisenevate looma- ja kaubasaadetiste ametliku kontrolli eeskirjad ning määruses on eristatud loomi ja kaupu, mille suhtes tehakse või ei tehta ametlikku kontrolli piiripunktides, et tagada vastavus artikli 1 lõikes 2 osutatud eeskirjadele.

([32]) Komisjoni 1. detsembri 2021. aasta rakendusmäärus (EL) 2021/2119, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad teatavate ettevõtjatelt ja ettevõtjate rühmadelt nõutavate andmete ja avalduste kohta ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/848 kohaste sertifikaatide väljastamise tehniliste vahendite kohta ning muudetakse komisjoni rakendusmäärust (EL) 2021/1378 kolmandate riikide ettevõtjatele, ettevõtjate rühmadele ja eksportijatele sertifikaadi väljaandmise osas (ELT L 430, 2.12.2021, lk 24).

Ametliku kontrolli määruse artiklites 44–46 on sätestatud selliste loomade ja kaupade ametlik kontroll, mida ei ole kohustuslik piiripunktides esitada. Seda kohaldatakse saadetiste suhtes, mida peetakse väiksema riskiga saadetisteks ja mis võimaldavad paindlikkust ametliku kontrolli koha osas, mis võib olla igas sobivas kohas alates liitu sisenemise kohast, sh piiripunktist, kuni sihtkohani (ametliku kontrolli määruse artikli 44 lõige 3). Sellist kontrolli tehakse riskipõhiselt.

Riski kindlakstegemiseks peavad pädevad asutused kooskõlas ametliku kontrolli määruse artikli 44 lõikega 2 võtma muu hulgas arvesse järgmiste nõuete täitmise ajalugu: tootmis- või päritoluettevõte, eksportija, saadetise eest vastutav ettevõtja, ELi eksportiv riik ning tema pädevate asutuste antud tagatised ametliku kontrolli määruse artikli 1 punktis 2 osutatud eeskirjade järgimise kohta.

Ametliku kontrolli määruse artiklites 47–64 on sätestatud ametlik kontroll artikli 47 lõikes 1 osutatud loomade ja kaupade jaoks, mis tuleb esitada esimeses liitu saabumise piiripunktis ja mille suhtes kohaldatakse ametlikku kontrolli.

Enne saadetise tegelikku saabumist piiripunkti peab saadetise eest vastutav ettevõtja sellest eelnevalt teatama, täites ühtse sisseveodokumendi I osa. See on kohustuslik etapp saadetise esitamiseks piiripunktis tehtavaks ametlikuks kontrolliks ja see on sätestatud ametliku kontrolli määruse artiklis 56; seda ei kohaldata erandjuhtudel, nt ümberlaadimine komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2019/2124 määratud tähtaja jooksul. Teade tuleb vastavalt komisjoni rakendusmääruse (EL) 2019/1013 ([33]) artiklile 1 esitada hiljemalt üks tööpäev *enne* eeldatavat saabumist esimesse liitu saabumise piiripunkti ja logistiliste piirangute korral mitte hiljem kui neli tundi enne eeldatavat saabumist.

Lisaks nendele nõuetele tuleb kõigi mahepõllumajanduslike ja üleminekuaja toodete kategooriate puhul esitada TRACESi kaudu eelteade vastavalt komisjoni rakendusmääruse (EL) 2021/2307 ([34]) artiklile 3 samade tähtaegade jooksul, mis on sätestatud rakendusmääruses (EL) 2019/1013. Selleks kasutatakse kontrollsertifikaadi lahtrit 20.

Delegeeritud määruse (EL) 2021/2306 artikli 5 kohaselt peab kontrollorgan või kontrolliasutus asjaomase kontrollsertifikaadi väljastamisel laadima TRACESisse üles saadetise äri- ja veodokumendid. Kui saadetis on hõlmatud ka ühtse sisseveodokumendiga, soovitatakse sellele lisada samad äri- ja veodokumendid, et hõlbustada pädevate asutuste koostööd paralleelsete kontrollide ajal.

Ametliku kontrolli määruse artikli 47 lõikes 2 sätestatud volituste alusel koostab komisjon nimekirjad teatavatest asjakohaste kombineeritud nomenklatuuri (CN) koodidega identifitseeritud loomadest ja kaupadest, mille suhtes kohaldatakse piiripunktis ametlikku kontrolli.

Eelkõige on komisjoni rakendusmääruses (EL) 2021/632 ([35]) loetletud loomad, loomsed saadused, loomne paljundusmaterjal, loomsed kõrvalsaadused ja nendest saadud tooted, liittooted ning hein ja põhk, mille suhtes kohaldatakse piiripunktides ametlikku kontrolli. Rakendusmääruse lisas loetlemata loomad ja tooted on vaikimisi ametliku kontrolli määruse artikli 47 lõikes 1 sätestatud ametlikust kontrollist *välja jäetud*. Komisjoni delegeeritud määrusega (EL) 2021/630 ([36]) on piiripunktides tehtavast ametlikust kontrollist vabastatud teatavad pika säilimisajaga liittooted, mis kujutavad endast madalat riski inimeste ja loomade tervisele, ning on sätestatud eeskirjad nende toodete ametliku kontrolli tegemiseks.

([33]) Komisjoni 16. aprilli 2019. aasta rakendusmäärus (EL) 2019/1013 liitu sisenevatest teatavate looma- ja kaubakategooriate saadetistest etteteatamise kohta (ELT L 165, 21.6.2019, lk 8).

([34]) Komisjoni 21. oktoobri 2021. aasta rakendusmäärus (EL) 2021/2307, millega kehtestatakse eeskirjad dokumentide ja teatiste kohta, mida nõutakse liitu importimiseks ette nähtud mahepõllumajanduslike ja üleminekuaja toodete puhul (ELT L 461, 27.12.2021, lk 30).

([35]) Komisjoni 13. aprilli 2021. aasta rakendusmäärus (EL) 2021/632, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/625 rakenduseeskirjad seoses loeteludega loomadest, loomsetest saadustest, loomsest paljundusmaterjalist, loomsetest kõrvalsaadustest ja nendest saadud toodetest, liittoodetest ning heinast ja põhust, mille suhtes kohaldatakse piiripunktides ametlikku kontrolli, ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni rakendusmäärus (EL) 2019/2007 ja komisjoni otsus 2007/275/EÜ (ELT L 132, 19.4.2021, lk 24).

([36]) Komisjoni 16. veebruari 2021. aasta delegeeritud määrus (EL) 2021/630, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2017/625 teatavate kaubakategooriate osas, mis on vabastatud piiripunktides tehtavast ametlikust kontrollist, ning muudetakse komisjoni otsust 2007/275/EÜ (ELT L 132, 19.4.2021, lk 17).

Peale selle on komisjoni rakendusmääruses (EL) 2019/1793 ([37]) loetletud teatavatest kolmandatest riikidest pärit teatav mitteloomset päritolu toit ja sööt, mille suhtes kohaldatakse kooskõlas ametliku kontrolli määruse artikli 47 lõike 1 punktidega d ja e ajutiselt rangemat ametlikku kontrolli ning erakorralisi meetmeid (liitu sisenemise ja liitu sisenemise peatamise eritingimused), mis reguleerivad sellise toidu ja sööda sissetoomist.

Taimetervise valdkonnas on komisjoni rakendusmääruse (EL) 2019/2072 ([38]) XI ja XII lisas kehtestatud loetelud määruse (EL) 2016/2031 artikli 72 lõike 1 ja artikli 74 lõike 1 kohastest taimedest, taimsetest saadustest ja muudest toodetest, mille suhtes kohaldatakse ametlikku kontrolli esimeses liitu saabumise piiripunktis kooskõlas ametliku kontrolli määruse artikli 47 lõike 1 punktiga c.

Pädevad asutused vastutavad loomade ja kaupade identsuse hindamise eest ning selle üle otsustamise eest, kas need vastavad eespool nimetatud määrustes sätestatud kirjeldustele ja kas need seega kuuluvad nende kohaldamisalasse või mitte.

2.4.1.6. *Kontrollide tegemine*

Ametliku kontrolli määruse artikkel 3

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid: [..]

41) „dokumentide kontroll“ – selliste ametlike sertifikaatide, ametlike kinnituste ja muude dokumentide, sh äridokumentide kontrollimine, mis peavad saadetisega kaasas olema, nagu on ette nähtud artikli 1 lõikes 2 osutatud normidega, artikli 56 lõikega 1 või artikli 77 lõike 3, artikli 126 lõike 3, artikli 128 lõike 1 või artikli 129 lõike 1 kohaselt vastu võetud rakendusaktidega;

42) „identsuskontroll“ – visuaalne ülevaatus veendumaks, et saadetise sisu ja märgistus, sealhulgas loomadel olevad märgised, pitserid ja transpordivahendid vastavad saadetisega kaasasolevates ametlikes sertifikaatides, ametlikes kinnitustes ja muudes dokumentides märgitud teabele;

43) „füüsiline kontroll“ – loomade või kauba kontroll ja asjakohasel juhul pakendi, transpordivahendi, märgistuse ja temperatuuri kontroll, proovide võtmine analüüsimiseks, uuringuteks ja diagnoosimiseks ning muu kontroll, mis on vajalik artikli 1 lõikes 2 osutatud normide täitmise kontrollimiseks; [..]

Ametliku kontrolli määruse artikli 15 lõigete 1 ja 3 kohaselt peavad ettevõtjad võimaldama pädevate asutuste töötajatele juurdepääsu seadmetele, transpordivahenditele ja valdustele, teabehaldussüsteemidele, nende kontrolli all olevatele loomadele ja kaupadele ning dokumentidele ulatuses, mis on vajalik saadetiste ametlikuks kontrolliks. Saadetise eest vastutavad ettevõtjad peavad tegema kättesaadavaks kogu saadetise kohta paberkandjal või elektroonilisel kujul oleva teabe.

Ametliku kontrolli määruse artikli 47 lõikes 1 osutatud või artikli 44 kohaldamisalasse kuuluvate loomade ja kaupade suhtes kohaldatakse kolme eri liiki kontrolle, mis tuleb teha järgmises tavapärases järjekorras: dokumentide, identsus- ja füüsiline kontroll. Neid tuleb teha erineva sagedusega, nii et dokumentide kontrolli tehakse kõige sagedamini, identsuskontrolli väiksema sagedusega ning füüsilist kontrolli identsuskontrolliga sama või väiksema sagedusega.

([37]) Komisjoni 22. oktoobri 2019. aasta rakendusmäärus (EL) 2019/1793, milles käsitletakse teatavatest kolmandatest riikidest liitu sisenevate teatavate kaupade ametliku kontrolli ajutiselt rangemaks muutmist ja nende suhtes erakorraliste meetmete kohaldamist ning millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EL) 2017/625 ja (EÜ) nr 178/2002 ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni määrused (EÜ) nr 669/2009, (EL) nr 884/2014, (EL) 2015/175, (EL) 2017/186 ja (EL) 2018/1660 (ELT L 277, 29.10.2019, lk 89).

([38]) Komisjoni 28. novembri 2019. aasta rakendusmäärus (EL) 2019/2072, millega kehtestatakse ühetaolised tingimused Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/2031 rakendamiseks seoses taimekahjustajatevastaste kaitsemeetmetega ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni määrus (EÜ) nr 690/2008 ja muudetakse komisjoni rakendusmäärust (EL) 2018/2019 (ELT L 319, 10.12.2019, lk 1).

Ametliku kontrolli määruse artikli 47 lõikes 1 osutatud loomade ja kaupade dokumente peab piiripunkti eest vastutav pädev asutus kontrollima kõigi saadetiste puhul (ametliku kontrolli määruse artikli 54 lõige 1). Ametliku kontrolli määruse artikli 44 kohaldamisalasse kuuluvate loomade ja kaupade puhul tehakse ametlikku kontrolli sobivas kohas (nagu on määratletud artikli 44 lõikes 3). Ametliku kontrolli määruse artikli 9 lõikes 5 sätestatud üldreegli kohaselt tuleb ettevõtjatele langevat halduskoormust ja ettevõtte töö häirimist hoida vajaliku miinimumi juures. Seega tuleks ametliku kontrolli määruse artikli 44 kohaldamisalasse kuuluvate loomade ja kaupade suhtes tehtava ametliku kontrolli koha valikul kaubanduse sujuva toimimise tagamiseks arvesse võtta kontrollist tulenevat töö häirimist. Dokumentide kontrolli tehakse riskihindamise alusel ja asjakohase sagedusega (ametliku kontrolli määruse artikli 44 lõige 1 ja artikli 45 lõige 1).

Ametliku kontrolli määruse artikli 47 lõikes 1 osutatud loomade ja kaupade saadetistega, mille suhtes kohaldatakse ametlikku kontrolli piiripunktis, peavad kaasas olema sertifikaatide ja dokumentide originaalid või nende elektroonilised versioonid, mida on nõutud artikli 1 lõikes 2 osutatud normidega. Ametliku kontrolli määruse artikli 50 kohaselt *peavad* neid sertifikaate või dokumente säilitama piiripunktide pädevad asutused, kes peavad andma ettevõtjatele kinnitatud paberkoopiad või elektroonilised koopiad, kui artikli 1 lõikes 2 osutatud normides ei ole sätestatud teisiti. Delegeeritud määruse (EL) 2019/2124 artiklitega 11, 13 ja 15, milles käsitletakse edasise veo jaoks samasse transpordivahendisse jäävaid loomi ja ümberlaaditud saadetisi, on ette nähtud, et kaasasolevad sertifikaadid peavad jääma ülejäänud teekonnaks saadetistega kaasa.

Teatavate taimede, taimsete saaduste ja muude toodete dokumente kontrolli võib komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2019/2123 ([39]) artikli 7 kohaselt teha mujal kui piiripunktis.

Dokumentide kontroll hõlmab järgmist:

— saadetisega kaasas olevate ametlike sertifikaatide, ametlike kinnituste ja muude dokumentide või nende TRACESis esitatud elektrooniliste versioonide kontroll ja

— selle kontrollimine, kas need dokumendid vastavad asjaomastele õiguslikele nõuetele ja nendes esitatud teave ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele.

Ametliku kontrolli määruse artikli 47 lõikes 1 osutatud loomade ja kaupade dokumentide kontrollimisel peavad pädevad asutused kontrollima sertifikaate, kinnitusi ja muid dokumente, mis peavad saadetisega kaasas olema. Nad peavad veenduma, et kooskõlas ametliku kontrolli määruse artikliga 56 on ettevõtja esitanud IMSOCis (TRACES) nõuetekohaselt ja täpselt täidetud ühtse sisseveodokumendi I osa enne saadetise piiripunkti saabumist ning et selles olev teave vastab ametlikes sertifikaatides, ametlikes kinnitustes ja muudes dokumentides olevale teabele. Dokumentide kontroll hõlmab ka teavet loomade ja kaupade kasutusotstarbe ja sihtkoha kohta.

Pärast dokumentide kontrolli peavad pädevad asutused teatava sagedusega tegema ametliku kontrolli kohas esitatud saadetiste identsuskontrolli, nagu on nõutud liidu õiguses, nt komisjoni rakendusmääruses (EL) 2019/2129 ([40]), komisjoni rakendusmääruses (EL) 2019/1793 ja komisjoni rakendusmääruses (EL) 2022/2389 ([41]). Need ametliku kontrolli määruse artikli 3 punktis 42 määratletud kontrollid hõlmavad eelkõige loomade arvu ja omaduste, liitu toodavate kaupade sisu ja koguse ning vajaduse korral templite, identifitseerimistunnuste, koodide, plommide ja transpordivahendite kontrollimist seoses ametlikes sertifikaatides, ametlikes kinnitustes ja muudes dokumentides oleva vastava teabega.

([39]) Komisjoni 10. oktoobri 2019. aasta delegeeritud määrus (EL) 2019/2123, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2017/625 selles osas, millistel juhtudel ja tingimustel võib teatavate kaupade identsus- ja füüsilist kontrolli teha kontrollipunktis ning dokumentide kontrolli mujal kui piiripunktis (ELT L 321, 12.12.2019, lk 64).

([40]) Komisjoni 25. novembri 2019. aasta rakendusmäärus (EL) 2019/2129, millega kehtestatakse eeskirjad teatavate liitu sisenevate looma- ja kaubasaadetiste identsus- ja füüsilise kontrolli sagedusmäärade ühetaolise kohaldamise kohta (ELT L 321, 12.12.2019, lk 122).

([41]) Komisjoni 7. detsembri 2022. aasta rakendusmäärus (EL) 2022/2389, millega kehtestatakse eeskirjad liitu toodavate taimede, taimsete saaduste ja muude objektide saadetiste identsus- ja füüsilise kontrolli sagedusmäärade ühetaolise kohaldamise kohta (ELT L 316, 8.12.2022, lk 42).

Teatavate loomade, loomsete saaduste, loomse paljundusmaterjali, loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete, heina ja põhu ning liittoodete saadetiste identsuskontroll võib piirduda transpordivahendite identifitseerimise ja plommide kontrolliga, kui on täidetud teatavad tingimused, nagu on sätestatud komisjoni rakendusmääruse (EÜ) nr 2019/2130 ([42]) artikli 3 lõikes 2.

Lisaks tuleb füüsilist kontrolli teha teatava sagedusega, nagu on nõutud liidu õiguses (näiteks eespool nimetatud määrused, millega kehtestatakse identsuskontrolli sagedus), et kontrollida loomade ja kaupade vastavust ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud kohaldatavatele normidele ja ametlikes sertifikaatides, ametlikes kinnitustes ja muudes dokumentides määratletud erinõuetele (komisjoni rakendusmääruse (EL) 2019/2130 artikli 4 lõige 1).

Rakendusmääruses (EL) 2019/2130 on sätestatud üksikasjalikud eeskirjad piiripunktides ametliku kontrolli alla kuuluvate loomade ja kaupade dokumentide, identsus- ja füüsilise kontrolli ajal ja järel tehtavate toimingute kohta.

Määruse (EL) 2021/2306 artiklis 6 on sätestatud mahepõllumajanduslike ja üleminekuaja toodete ametliku kontrolli üksikasjalikud eeskirjad.

2.4.1.7. *Ühtse sisseveodokumendi kasutamine*

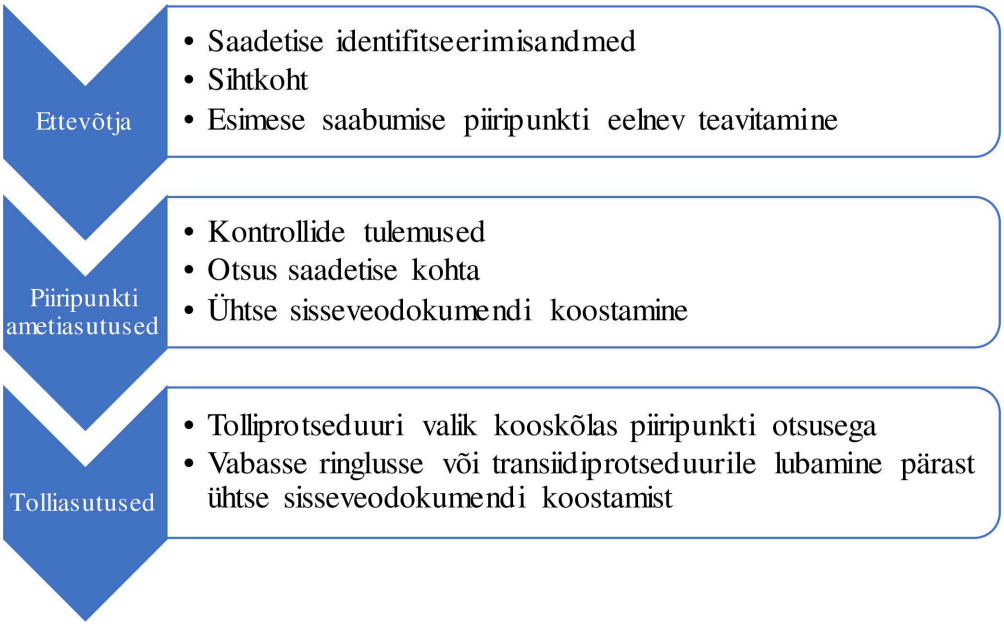
Ametliku kontrolli määruse artikli 56 lõigete 1 ja 4 kohaselt peab saadetise eest vastutav ettevõtja iga ametliku kontrolli määruse artikli 47 lõikes 1 osutatud loomade ja kaupade saadetise kohta täitma ja esitama ühtse sisseveodokumendi I osa, et anda piiripunkti pädevatele asutustele nõutavat teavet kõnealuse saadetise identifitseerimise ja sihtkoha kohta.

Piiripunkti pädevad asutused peavad ühtsesse sisseveodokumenti kandma tehtud ametliku kontrolli tulemused ja saadetise kohta tehtud otsuse (ametliku kontrolli määruse artikli 56 lõige 3).

Lisaks peab toll kasutama lõplikku ühtset sisseveodokumenti, et valida sobiv tolliprotseduur ja lubada kinnitatud ühtse sisseveodokumendiga saadetis vabasse ringlusse vastavalt ametliku kontrolli määruse artiklile 57.

Joonis 6

Ühtse sisseveodokumendi täitmine ja kasutamine vastavalt ametliku kontrolli määruse artiklitele 56 ja 57

([42]) Komisjoni 25. novembri 2019. aasta rakendusmäärus (EL) 2019/2130, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad piiripunktides ametliku kontrolli alla kuuluvate loomade ja kaupade dokumentide, identsus- ja füüsilise kontrolli ajal ja järel tehtavate toimingute kohta (ELT L 321, 12.12.2019, lk 128).

Ühtse sisseveodokumendi koostamine on ametliku kontrolli määruse artikli 50 lõike 3 kohaselt saadetise osadeks jagamise eeltingimus. Algse saadetise ametlike sertifikaatide või dokumentide kinnitatud paberkoopiad või elektroonilised koopiad tuleb ametliku kontrolli määruse artikli 50 lõike 2 kohaselt anda vastutavale ettevõtjale.

Paberil või elektrooniliselt koostatud ühtne sisseveodokument *peab* saadetisega kaasas olema kuni sihtkohani ja kuni selle vabasse ringlusse lubamiseni, nagu on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2019/1602 ([43]) artiklis 4, või kuni selle väljaviimiseni liidust. Ametliku kontrolli määruse artikli 57 lõike 2 kohaselt võib toll lubada suunata saadetise ainult sellisele tolliprotseduurile, mis on kooskõlas ühtses sisseveodokumendis nimetatud piiripunkti otsusega.

Iga piiripunkti otsus pakub ettevõtjale seoses tollideklaratsiooni ja saadetise käitlemisega erinevaid võimalusi. Näiteks kui piiripunkti otsusega saadetise kohta lubatakse see vabasse ringlusse, võib ettevõtja siiski valida, et saadetis läbib transiidi- või reekspordi tolliprotseduuri. Kui piiripunkti otsusega saadetise kohta suunatakse see transiidile, ei saa ettevõtja taotleda tolli poolt vabasse ringlusse lubamist.

2.4.1.8. *Saadetiste otstarbe muutmine ja erikohtlemine*

Kui saadetise kavandatud kasutusotstarve muutub pärast selle tagasilükkamist piiripunktis, kuid see on ikka veel piiripunkti asutuse kontrolli all, tuleb välja anda uus ühtne sisseveodokument ja siduda see algsega.

Kui aga saadetis lükatakse tagasi ja suunatakse seejärel eritöötlusele, ei ole ühtse sisseveodokumendi asendamine asjakohane.

Selle asemel peab eritöötluse üle järelevalvet tegev pädev asutus otsustama, kas saadetis vastab liidu ja siseriiklikele normidele. Selle *dokumenteeritud* otsuse alusel otsustab toll vabasse ringlusse lubamise üle ja koguste haldamine toimub väljaspool EU CSW-CERTEXi süsteemi.

2.4.1.9. *Fütosanitaarsertifikaadiga seotud ühtne sisseveodokument taimede ja taimsete saaduste jaoks (CHED-PP)*

Ametliku kontrolli määruse artikli 3 punkti 37 sõna „saadetis“ määratlusest tuleneb, et kaupade puhul, mille suhtes kohaldatakse ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõike 2 punktis g osutatud taimetervise alaseid norme, ei pea saadetises oleva kauba tüüp, klass või kirjeldus olema *sama*. Nimetatud sätte kohaselt on saadetis kaubakogus, mis on muu hulgas *„(...) hõlmatud sama ametliku sertifikaadiga“*.

Ametliku kontrolli määruse artiklist 56 koostoimest artikli 3 punktiga 37 nähtub, et IMSOCi määruse artiklis 40 määratletud ühtset sisseveodokumenti taimede ja taimsete saaduste jaoks (CHED-PP) saab välja anda ainult *sama* fütosanitaarsertifikaadiga hõlmatud taimede, taimsete saaduste või muude toodete koguse kohta.

Seega, kuigi fütosanitaarsertifikaat võib hõlmata eri liigist, klassist ja eri kirjeldusega tooteid, saab CHED-PP siduda *ainult ühe* ekspordi fütosanitaarsertifikaadiga või ühe reekspordi fütosanitaarsertifikaadiga. Juhul kui CHED-PP on seotud reekspordi fütosanitaarsertifikaadiga, võib reekspordi fütosanitaarsertifikaadile lisada ühe või mitu ekspordi fütosanitaarsertifikaati.

2.4.2. ***Saadetiste ebaseaduslik sisenemine liitu***

Vastavalt ametliku kontrolli määruse artikli 66 lõikele 6 *peavad* pädevad asutused juhul, kui ametliku kontrolli määruse artikli 47 lõikes 1 osutatud loomade ja kaupade saadetist, mis peab läbima ametliku kontrolli piiripunktis, ei esitata tollile piiripunktis või ei esitata kooskõlas samas artiklis osutatud eeskirjadega, andma korralduse saadetise kinnihoidmiseks või tagasikutsumiseks ja ametlikuks kinnipidamiseks.

Tollideklaratsiooni etapis *tuleb* tollile esitada kõnealuste saadetiste ühtne sisseveodokument. Artikli 57 lõikes 3 on sätestatud, et kui on esitatud tollideklaratsioon, aga ühtset sisseveodokumenti ei ole esitatud, peab toll saadetise kinni pidama ja teatama sellest kohe piiripunkti pädevatele asutustele.

([43]) Komisjoni 23. aprilli 2019. aasta delegeeritud määrus (EL) 2019/1602, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2017/625 seoses ühtse sisseveodokumendiga, mis on kaasas loomade ja kaupade saadetistega kuni nende sihtkohani (ELT L 250, 30.9.2019, lk 6).

2.4.2.1. *Teatamine*

Kui saadetise liitu sisenemise liikmesriik ei ole tollideklaratsiooni esitamise liikmesriik, kohaldatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 515/97 ([44]) artikleid 14 ja 15 liikmesriikide pädevate asutuste vahelise (ilma eelneva taotluseta) omal algatusel abistamise kohta.

Artikli 47 lõikes 1 osutatud loomade ja kaupade puhul on selline piiripunkti viivitamata teavitamise kohustus sätestatud artikli 57 lõikes 3. Selline teatamine sõltub siiski sellest, kas sisenemiskohas on piiripunkt.

Kui sisenemiskohas on piiripunkt

Selle liikmesriigi tolliasutused, kus tollideklaratsioon esitatakse, peavad teavitama:

— sisenemiskoha piiripunkti pädevaid asutusi, et nad saaksid vajaduse korral tegeleda uurimisega või võtta edasisi meetmeid. Kui piiripunktis teevad samale saadetisele ametlikku kontrolli mitu pädevat asutust (näiteks kui saadetisega peavad kaasas olema nii CHED-PP kui ka ühtne sisseveodokument mitteloomse sööda ja toidu jaoks (CHED-D) ja nendes dokumentides registreeritud kontrolli tegemise eest vastutavad asutused on erinevad), tuleb neid *kõiki* teavitada;

— sisenemisliikmesriigi tolliasutusi sellest, et on toimunud ka ametliku kontrolli määruse artikli 57 lõikega 1 vastuolus olev ebaseaduslik kauplemine, tehes seda lähtuvalt oma kohustusest teha tihedat koostööd teiste asutustega, nagu on sätestatud ametliku kontrolli määruse artikli 75 lõikes1 ning määruse (EL) 952/2013 ([45]) artiklis 46 osutatud riskijuhtimise raames.

Kui sisenemiskohas ei ole piiripunkti

Lähtudes oma koostöökohustusest, mis on sätestatud ametliku kontrolli määruse artikli 57 lõikes 3 ja artikli 75 lõikes 1 ning määruse (EL) 952/2013 artiklis 46 ja artikli 47 lõikes 2, peavad selle liikmesriigi tolliasutused, kus deklaratsioon esitatakse, või selle liikmesriigi pädevad asutused teavitama:

— sisenemisliikmesriigi piiripunkti ametliku kontrolli eest vastutavat pädevat keskasutust;

— sisenemisliikmesriigi tolliasutusi sellest, et on toimunud ka ametliku kontrolli määruse artikli 57 lõikega 1 vastuolus olev ebaseaduslik kauplemine.

Sellise teatamise jaoks võivad liikmesriigid kehtestada korra, mis aitab tagada kohese:

1. tolliasutuste ja selle liikmesriigi pädevate asutuste vahelise suhtluse, kus deklaratsioon esitatakse;

2. teabe edastamine selle liikmesriigi pädevatelt asutustelt, kus deklaratsioon esitatakse, sisenemisliikmesriigi piiripunkti pädevatele asutustele ja/või piiripunkti kontrollide eest vastutavale pädevale keskasutusele.

2.4.2.2. *Meetmed*

Ametliku kontrolli määruse artikli 57 lõikes 3 on ilma täiendavate täpsustusteta sätestatud, et pädevad asutused peavad võtma ametliku kontrolli määruse artikli 66 lõike 6 kohaselt vajalikud meetmed. Seetõttu on liikmesriikide otsustada, millised pädevad asutused (nagu on määratletud ametliku kontrolli määruse artikli 3 lõikes 3) peavad meetmete võtmise eest vastutama. Sõltuvalt olukorrast võib see olla kas piiripunkti pädev asutus või kohalik pädev asutus kohas, kus asub tolliasutus ja saadetis on kinni peetud, või piiripunktis tehtava ametliku kontrolli eest vastutav pädev keskasutus.

Samas artiklis on ka sätestatud, et tolliasutused peavad koheselt teavitama piiripunkti pädevaid asutusi. Kui eeldatavas ELi sisenemise kohas ei ole määratud piiripunkti, peavad tolliasutused puhtpraktilistest kaalutlustest lähtudes teavitama oma liikmesriigi pädevaid asutusi.

([44]) Nõukogu 13. märtsi 1997. aasta määrus (EÜ) nr 515/97 liikmesriikide haldusasutuste vastastikusest abist ning haldusasutuste ja komisjoni vahelisest koostööst tolli- ja põllumajandusküsimusi käsitlevate õigusaktide nõutava kohaldamise tagamiseks (EÜT L 82, 22.3.1997, lk 1).

([45]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. oktoobri 2013. aasta määrus (EL) nr 952/2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik (uuesti sõnastatud) (ELT L 269, 10.10.2013, lk 1).

Saadetise suhtes võetavad meetmed sõltuvad selle asukohast probleemi avastamise ajal:

— kui saadetis on endiselt *sisenemiskohas*, peaks toll suunama selle piiripunkti, kus pädevad asutused teevad ametliku kontrolli määruse artikli 47 lõike 1 kohast ametliku kontrolli, nagu on nõutud ametliku kontrolli määruse artikli 65 lõikes 2.

Kui saadetis ei vasta ametliku kontrolli tulemuste kohaselt materiaalõiguse normidele, keelavad pädevad asutused selle liitu toomise vastavalt artikli 66 lõikele 1 ja võtavad vastavad meetmed artikli 66 lõike 3 kohaldamiseks;

— kui saadetis on *sisenemiskohast* ja selle tollipiirkonnast juba *välja viidud*, peaks seda ametlikult kontrollima kohalik pädev asutus, rakendades artikli 66 lõikes 6 sätestatud kinnihoidmist, tagasikutsumist ja kinnipidamist, et teha otsus artikli 66 lõikes 3 osutatud võimalike meetmete kohta. Saadetist ei tuleks piiripunkti tagasi saata.

Peale selle tuleks meetmetest teatada sisenemise liikmesriigi pädevatele asutustele juhul, kui see riik erineb saadetise kinnipidamise riigist.

2.4.2.3. *Valed CNi koodid*

Ametliku kontrolli määruse artikli 56 ja IMSOCi määruse artikli 40 ja II lisa kohaselt peab saadetise eest vastutav ettevõtja esitama teabe loomade ja kaupade kohta ühtse sisseveodokumendi I osas, märkides (muu hulgas) kombineeritud nomenklatuuri koodid (edaspidi „CN-koodid“), täpsemalt ühtse sisseveodokumendi lahtris I.31. Lisaks peavad ühtses sisseveodokumendis nimetatud CN-koodid olema kooskõlas tollideklaratsioonides nimetatud CN-koodidega, nii et tolliteenistused saaksid teha ametliku kontrolli määruse artiklis 57 sätestatud vajalikke kontrolle.

Kui ettevõtja poolt ühtses sisseveodokumendis esitatud CN-koodid on valed, on sellel praktilised tagajärjed piiripunktis tehtava ametliku kontrolli jaoks. Sellistel juhtudel tuleks kohaldada järgmisi põhimõtteid:

— ühtsesse sisseveodokumenti valesti märgitud CN-koodide eest vastutab ettevõtja, sõltumata sellest, kas ta tegi seda tahtlikult või ei;

— *ainult* toll on pädev hindama, kas märgitud CN-kood on õige. Seepärast peaksid piiripunktid konsulteerima tolliga, et määrata kindlaks, kas CN-kood on õige;

— kui ettevõtja märgib vale CN-koodi, mis toob kaasa saadetise väljajätmise piiripunktis tehtavast ametlikust kontrollist, ei saa piiripunkt olla saadetisest olemasolust teadlik. Seetõttu on tolli ülesanne avastada tollideklaratsioonides valed CN-koodid. Sel juhul sõltuvad saadetise suhtes võetavad meetmed tema asukohast vea avastamise ajal kooskõlas saadetiste ebaseadusliku liitu sisenemise juhul võetavate meetmetega, mida on selgitatud eelmises punktis;

— kui ettevõtja deklareerib vale CN-koodi, mis toob kaasa saadetise esitamise tollile piiripunktis, sõltuvad võetavad meetmed sellest, kas piiripunkt avastab valed CN-koodid või mitte:

  — kui piiripunkt tuvastab valed CN-koodid, tuleks kõigepealt konsulteerida ettevõtjaga, et välistada vale deklaratsiooni esitamine. Kui üksmeelt ei saavutata või on endiselt kahtlusi CN-koodide õigsuses, tuleks ametliku kinnituse saamiseks konsulteerida tolliga. Sellisel juhul saab ettevõtja ikkagi parandada ühtse sisseveodokumendi I osa;

  — kui piiripunkt ei avasta valesid CN-koode ja toll avastab vea hiljem, tuleks piiripunkti teavitada, et kinnitatud ühtne sisseveodokument asendataks ja tühistataks. Teatavatel juhtudel peaks piiripunkt läbi vaatama ka võimalikud tagajärjed impordinõuetele ja vajaduse korral muutma lõplikku otsust.

2.4.3. ***Nõuetele mittevastavate saadetiste käitlemine***

2.4.3.1. *Enne vabasse ringlusse lubamist avastatud mittevastavus*

Kui on kahtlus, et ametliku kontrolli määruse artikli 44 lõikes 1 või artikli 47 lõikes 1 osutatud loomade ja kaupade saadetis ei vasta ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele, *tuleb* see saadetis vastavalt ametliku kontrolli määruse artikli 65 lõigetele 1 ja 3 kinni pidada ja seda ametlikult kontrollida, et nõuetele mittevastavuse kahtlusele kinnitust leida või see kõrvaldada.

Kui nõuetele mittevastavus leiab kinnitust, peavad pädevad asutused keelama saadetise liitu toomise (ametliku kontrolli määruse artikli 66 lõige 1) ning võtma ametliku kontrolli määruse artiklite 66, 67 ja 72 kohaseid meetmeid, kuna saadetisi ei ole veel vabasse ringlusse lubatud.

Samamoodi peavad piiripunkti pädevad asutused vastavalt delegeeritud määruse (EL) 2019/2124 artiklitele 7 ja 8 võtma kooskõlastatult lõppsihtkoha pädevate asutustega ametliku kontrolli määruse artikli 66 lõigetes 3–6 sätestatud edasisi meetmeid, kui delegeeritud määruse (EL) 2019/2124 artikli 1 lõike 1 punktis a osutatud kaubakategooriate saadetised, mis esitatakse lõppsihtkohas pärast edasiveoks lubamist, osutuvad laboritulemuste põhjal nõuetele mittevastavaks. Ametliku kontrolli määruse artikli 66 lõike 5 kohaste teadete esitamiseks kasutatakse TRACESi süsteemi.

Sobivate meetmete kehtestamiseks peaksid pädevad asutused kõigepealt juhtumipõhiselt hindama, kas saadetised kujutavad endast riski ametliku kontrolli määruse artikli 3 punkti 24 määratluse põhjal.

Ametliku kontrolli määruse artikkel 3 Mõisted Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid: [..] 24) „risk“ – inimeste, loomade või taimede tervisele, loomade heaolule või keskkonnale avalduva kahjuliku mõju tõenäosuse ja sellisest ohust tuleneva mõju raskuse tulem; [..]

Kui nõuetele mittevastav saadetis kujutab endast riski, kohaldatakse ametliku kontrolli määruse artiklit 67 ning kaks võimalikku meedet on hävitamine või eritöötlus.

Muudel juhtudel on pädevatel asutustel ametliku kontrolli määruse artikli 66 lõike 3 esimese lõigu kohaselt võimalik ettevõtja seisukohti arvesse võttes nõuda alternatiivseid meetmeid, sh artikli 72 tingimuste alusel kolmandasse riiki edasisaatmist või saadetise eraldamist muuks otstarbeks kui see, mis algselt oli ette nähtud.

Teatavatel nõuetele mittevastavuse juhtudel, kui kahjulik mõju tervisele või keskkonnale tõenäoliselt ei avaldu, võib pädev asutus juhtumipõhiselt kaaluda, kas saadetise võib ametliku kontrolli määruse artikli 72 tingimuste alusel kolmandasse riiki edasi saata . Järgmised näited nõuetele mittevastavuse kohta moodustavad selliste juhtumite mittetäieliku loetelu:

a) komisjoni määruses (EÜ) nr 2073/2005 ([46]) sätestatud toiduohutuse kriteeriumide mitterahuldavad tulemused;

b) mittevastavus komisjoni määruses (EL) nr 142/2011 ([47]) sätestatud mikrobioloogilistele standarditele, mis käsitlevad määruse (EÜ) nr 1069/2009 kohast loomseid kõrvalsaadusi sisaldavat või neist koosnevat sööta;

([46]) Komisjoni 15. novembri 2005. aasta määrus (EÜ) nr 2073/2005 toiduainete mikrobioloogiliste kriteeriumide kohta (ELT L 338, 22.12.2005, lk 1).

([47]) Komisjoni 25. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 142/2011, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 1069/2009, milles sätestatakse muuks otstarbeks kui inimtoiduks ettenähtud loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete tervise-eeskirjad, ja nõukogu direktiivi 97/78/EÜ seoses teatavate selle direktiivi alusel piiril toimuvast veterinaarkontrollist vabastatud proovide ja näidistega (ELT L 54, 26.2.2011, lk 1).

c) saasteaine esinemine toidus või liidus kohaldatavat seadusjärgset piirnormi ületav soovimatu aine esinemine söödas;

d) liidu karantiinse taimekahjustajana, kaitstava piirkonna karantiinse taimekahjustajana või määruse (EL) 2016/2031 artikli 30 meetmete kohaldamisalasse kuuluva taimekahjustajana määratletud taimekahjustaja esinemine liidus;

e) liidus keelatud geneetiliselt muundatud organismi esinemine;

f) sellise pestitsiidi esinemine toidus või söödas, mis ületab määruses (EÜ) nr 396/2005 ([48]) sätestatud piirnormi ja mille puhul on käesoleva määruse kohaselt kindlaks tehtud risk tarbijate tervisele;

g) määruse (EÜ) nr 1333/2008 ([49]) kohaselt liidus mitte üheski toidus lubatud toidulisandi esinemine.

Ametliku kontrolli määruse artiklis 72 on sätestatud teatavad nõuded saadetise eest vastutavale ettevõtjale, et võimaldada edasisaatmist kolmandasse riiki. Täpsemalt peab ettevõtja tegema järgmist:

i. leppima liikmesriigi pädevate asutustega kokku sihtkohas (see on ametliku kontrolli määruse artikli 47 lõike 1 punktis c osutatud taimede, taimsete saaduste ja muude objektide edasisaatmise ainus tingimus);

ii. teavitama liikmesriigi pädevat asutust *kirjalikult* sellest, et ta on andnud päritoluriigiks või sihtriigiks olevale kolmandale riigile teada saadetise liitu lubamisest keeldumise põhjustest;

iii. saama sihtriigi pädevatelt asutustelt nõusoleku saadetise vastuvõtmiseks, kui see riik ei ole päritoluriik. Kolmanda riigi pädevad asutused peavad omal algatusel sellest nõusolekust liikmesriigi pädevatele asutustele teatama.

Kui on tõendeid selle kohta, et nõuetele ei vasta ainult osa saadetisest, võidakse ettevõtjale kooskõlas ametliku kontrolli määruse artikli 66 lõikega 4 anda *erandkorras* luba võtta ainult selle osa puhul ametliku kontrolli määruse artikli 66 lõikes 3 sätestatud meetmeid. Sellisel juhul peab osalise tagasilükkamise otsuse aluseks olema riskihindamine, mis võimaldab pädeval asutusel selgelt eristada saadetise nõuetele vastavat osa nõuetele mittevastavast osast, et tagada saadetise nõuetekohane jagamine ja meetmete kohaldamine. Selline otsus tehakse ametliku kontrolli määruse artikli 66 lõike 4 tingimustel, sh ametliku kontrolli läbiviimise mittehäirimine. Lisaks peab rakendusmääruse (EL) 2019/2130 III lisa kohaselt taimede, taimsete saaduste ja muude objektide saadetise osa tagasilükkamise ja selle suhtes meetmete võtmise otsus olema seotud enne füüsilist kontrolli identifitseeritud partiidega.

Ametliku kontrolli määruse artikli 69 kohaselt peab käitaja rakendama kõik pädevate asutuste määratud meetmed hiljemalt 60 päeva jooksul alates päevast, mil talle otsusest teatati. Pädevad asutused võivad määrata lühema ajavahemiku, nt selleks, et piirata konkreetseid riske inimeste, loomade või taimede tervisele, või seda ajavahemikku pikendada, kui ametliku kontrolli määruse artiklis 35 osutatud teise eksperdiarvamuse tulemusi oodatakse, tingimusel et pikendamine ei kahjusta inimeste, loomade ja taimede tervist, loomade heaolu ega keskkonda. Igal juhul ei mõjuta ettevõtja õigus ametliku kontrolli määruse artikli 35 lõikes 4 sätestatud teisele eksperdiarvamusele pädevate asutuste kohustust võtta viivitamata meetmeid riskide kõrvaldamiseks või ohjamiseks.

Kui pädevad asutused avastavad tõsiseid või korduvaid rikkumisi või kahtlustavad pettust või eksitavat tegevust, peavad nad tugevdama sama päritoluga või sama kasutusotstarbega saadetiste ametlikku kontrolli, nagu on nõutud ametliku kontrolli määruse artikli 65 lõikes 4. Komisjon on ametliku kontrolli määruse artikli 65 lõikes 6 sätestatud õigust kasutades kehtestanud komisjoni rakendusmäärusega (EL) 2019/1873 ([50]) eeskirjad menetluste kohta, mida liikmesriikide pädevad asutused peavad loomsete saaduste, loomse paljundusmaterjali, loomsete kõrvalsaaduste ja liittoodete suhtes kooskõlastama.

([48]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. veebruari 2005. aasta määrus (EÜ) nr 396/2005 taimses ja loomses toidus ja söödas või nende pinnal esinevate pestitsiidide jääkide piirnormide ja nõukogu direktiivi 91/414/EMÜ muutmise kohta (ELT L 70, 16.3.2005, lk 1).

([49]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1333/2008, 16. detsember 2008, toidu lisaainete kohta (ELT L 354, 31.12.2008, lk 16).

([50]) Komisjoni 7. novembri 2019. aasta rakendusmäärus (EL) 2019/1873, mis käsitleb pädevate asutuste koordineeritud rangema ametliku kontrolli menetlusi, mida rakendatakse piiripunktides seoses loomsete saaduste, loomse paljundusmaterjali, loomsete kõrvalsaaduste ja liittoodetega (ELT L 289, 8.11.2019, lk 50).

2.4.3.2. *Pärast vabasse ringlusse lubamist avastatud mittevastavus*

Loomsete saaduste, loomse paljundusmaterjali, loomsete kõrvalsaaduste, heina ja põhu ning liittoodete (osutatud ametliku kontrolli määruse artikli 47 lõike 1 punktis b) saadetiste suhtes, mida on piiripunktis rakendusmääruse (EL) 2019/2130 artikli 4 lõikes 5 osutatud seirekava alusel pisteliselt laboratoorselt kontrollitud ja siis analüüside tulemuste selgumiseni vabasse ringlusse lubatud, kohaldatakse ametliku kontrolli määruse artikleid 137 ja 138, kui need tulemused tõendavad, et asjaomane kaup ei vasta ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidele.

Üldiselt kohaldatakse vabasse ringlusse lubatud toidu ja sööda saadetiste suhtes määruse (EÜ) nr 178/2002 artiklit 12 ning neid võib reeksportida kolmandasse riiki ühel järgmistest juhtudest:

i. kui need vastavad toidualaste õigusnormide nõuetele, välja arvatud juhul, kui importiva riigi ametiasutused nõuavad teisiti või kui importivas riigis kehtivate õigus- ja haldusnormide, standardite, tegevusjuhendite või muude õigus- ja haldusmenetlusega on ette nähtud teisiti;

ii. kui sihtriigi pädevad asutused on andnud selgesõnalise nõusoleku pärast seda, kui neid on täielikult teavitatud põhjustest ja asjaoludest, mille tõttu asjaomast toitu või sööta ei saa liidus turule viia, välja arvatud juhul, kui toit on tervistkahjustav või sööt ohtlik;

iii. kui need vastavad liidu või ühe selle liikmesriigi ja sihtriigiks oleva kolmanda riigi vahel sõlmitud kahepoolse kokkuleppe sätetele.

Iga toidust või söödast inimeste tervisele tuleneva otsese või kaudse riski korral tuleb ametliku kontrolli tulemustest ja vastavatest meetmetest komisjonile, teistele liikmesriikidele ja kolmandatele riikidele teadaandmise vahendina kasutada iRASFFi.

Samu põhimõtteid kohaldatakse toidu ja sööda saadetiste suhtes, mida ei pea piiripunktis esitama (kuulub ametliku kontrolli määruse artikli 44 alla), juhul kui riskipõhiselt valitud saadetisest lõppsihtkohas tehtud laborianalüüside tulemused ei ole ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõike 2 normide põhjal nõuetele vastavad.

Ametliku kontrolli määruse artikli 65 lõikes 4 nõutud kooskõlastatud rangema ametliku kontrolli (IMSOCis – TRACESis) võib käivitada ka pärast tõsiste või korduvate rikkumiste või kahtlustatava pettuse või eksitava tegevuse avastamist turule juba lastud saadetiste puhul.

2.4.4. ***Kommertsladude kasutamine (ametliku kontrolli määruse artikkel 64)***

Ametliku kontrolli määruse artikli 47 lõikes 1 osutatud loomade ja kaupade puhul on ametliku kontrolli määruse artiklis 64 sätestatud piiripunktide miinimumnõuded. Täpsemad eeskirjad piiripunktidele ja nende kontrollikeskustele esitatavate nõuete kohta on sätestatud komisjoni rakendusmääruses (EL) 2019/1014 ([51]) ametliku kontrolli määruse artikli 64 lõikes 4 sätestatud volituse alusel.

Konkreetse kaubakategooria jaoks määratud piiripunkt peab vastama piiripunktide miinimumnõuetele selle kategooria kaupade jaoks vajalike rajatiste osas. Vajalikud rajatised (mahalaadimisala/-ruum, kontrollimisala/-ruum ja ladustamisala/-ruum vastavalt kauba temperatuurirežiimile ning juurdepääs tualettruumile) *peavad* olema olemas ja ametliku kontrolli tegijatele juurdepääsetavad. Alade/ruumide sisseseade ja seadmete üksikasjad on samuti sätestatud rakendusmääruses (EL) 2019/1014. Kui piiripunktis on mitu kontrollikeskust, peab iga kontrollikeskus vastama rakendusmääruse (EL) 2019/1014 artiklis 8 sätestatud miinimumnõuetele.

Lisaks võivad piiripunkti pädevad asutused oma kontrolli all lubada ametliku kontrolli määruse artikli 47 lõikes 1 osutatud kauba jaoks kasutada kommertsladusid, nagu on sätestatud rakendusmääruse (EL) 2019/1014 artikli 3 lõike 11 esimeses lõigus. Kommertsladusid kasutatakse *lisavõimalusena* rakendusmääruse (EL) 2019/1014 artikli 3 lõikes 1 esitatud nõudele , mille kohaselt peavad piiripunktis olemas olema ladustamisrajatised kaubakategooriate jaoks, mille jaoks piiripunkt on määratud, ja *mitte* nende rajatiste *asemel*.

([51]) Komisjoni 12. juuni 2019. aasta rakendusmäärus (EL) 2019/1014, millega kehtestatakse piiripunktide, sealhulgas kontrollikeskuste miinimumnõudeid käsitlevad üksikasjalikud eeskirjad ning piiripunktide ja kontrollipunktide loetlemise vorm, kategooriad ja lühendid (ELT L 165, 21.6.2019, lk 10).

Sellist kasutamist võib lubada ainult tingimusel, et kommertslaod:

— on piiripunkti vahetus läheduses ning

— kuuluvad sama tolliasutuse pädevusse kui piiripunkt.

Lisaks peavad rakendusmääruse (EL) 2019/1014 artikli 3 lõike 11 kohaselt kommertslaos hoitavad kaubad kõnealuse määruse artikli 3 lõike 12 kohaselt vastama järgmistele tingimustele:

— need peavad olema ladustatud hügieenilistes tingimustes ning

— need peavad olema nõuetekohaselt identifitseeritud vöötkoodi või muu elektroonilise vahendi või märgistuse abil ning

— kui kaup võib ohustada inimeste, loomade ja taimede tervist või geneetiliselt muundatud organismide ja taimekaitsevahendite puhul ka keskkonda, tuleb kinnipidamisel seda lisaks hoida eraldi lukustatavas ruumis või alal, mis on taraga eraldatud kõikidest muudest kommertslaos ladustatud kaupadest. See tähendab muu hulgas, et neid kaupu tuleb ladustada eraldi muust kaubast ning määratleda need selgelt pädeva asutuse järelevalve oleva kinnipeetud kaubana.

2.4.4.1. *Kommertsladude kasutamine mitteloomsete toodete identsus- ja füüsiliseks kontrolliks*

Rakendusmääruse (EL) 2019/1014 artikli 3 lõike 11 teises lõiguga on piiripunkti pädevale asutusele antud võimalus kasutada kõnealuse määruse artikli 3 lõike 11 esimeses lõigus osutatud kommertsladusid mitteloomsete toodete identsus- ja füüsiliseks kontrolliks, tingimusel et need kommertslaod vastavad kõnealuses määruses sätestatud miinimumnõuetele.

Mõiste „mitteloomsed tooted“ on nimetatud rakendusmääruse 2019/1014 II lisa punktis d ning see viitab mitteloomsele toidule ja söödale ning muudele kui inimtoiduks ettenähtud toodetele peale sööda (st toiduga kokkupuutuvad materjalid), mis on hõlmatud ametliku kontrolli määruse artikli 47 lõike 1 punktides d, e või f osutatud tingimuste või meetmetega. Selle kaubakategooria puhul on rakendusmääruse (EL) 2019/1014 artikli 3 lõike 11 teise lõigu kohaselt lubatud paindlikkus seotud sellega, et nende kaupade puhul on ohtude isoleerimise vajadus väike. Sellist paindlikkust *ei* kohaldata rakendusmääruse (EL) 2019/1014 II lisa punktis c eraldi kaubakategooriana määratletud taimede, taimsete saaduste ja muude objektide puhul, kuna määruse (EÜ) nr 2016/2031 kohaselt on taimede, taimsete saaduste ja muude objektide puhul vaja teha kahjuritõrjet. Sarnaselt ei kasutata seda paindlikkust rakendusmääruse (EL) 2019/1014 II lisa punktis b osutatud kaubakategooriasse kuuluvate heina ja põhu saadetiste puhul, kuna neile kaupadele on vaja teha loomataudide tõrjet.

Eespool öeldust olenemata *võivad* piiripunkti individuaalsed kontrollikeskused, mis on määratud mitteloomsete toodete või taimede, taimsete saaduste ja muude objektide kontrollimiseks, asuda erasektori rajatistes, kui toimub äritegevus, *tingimusel et* need kontrollikeskused vastavad rakendusmääruse (EL) 2019/1014 artiklis 8 sätestatud nõuetele. Kontrollikeskused, mis on piiripunktis sisse seatud rajatised, peavad ametliku kontrolli määruse artikli 64 lõike 1 kohaselt asuma näiteks sisenemiskoha vahetus läheduses ([52]). Lisaks peavad kõik nõutavad rajatised olema vajaduse korral ametlikuks kontrolliks kättesaadavad ja juurdepääsetavad (ametliku kontrolli määruse artikli 64 lõike 3 punktid b, c ja d), ([53]) ning kehtestatud peab olema asjakohane kord hügieenitingimuste tagamiseks ja ristsaastumisest tulenevate riskide ennetamiseks (ametliku kontrolli määruse artikli 64 lõike 3 punktid h ja i). Tuleb märkida, et heina ja põhu ametlikku impordikontrolli tehakse loomsete saaduste suhtes kohaldatavate eeskirjade alusel (ametliku kontrolli määruse artikli 47 lõike 1 punkt b), millele lisanduvad nõuded rajatiste plaani ning kaupade ja toimingute eraldamise kohta, nagu on sätestatud rakendusmääruse (EL) 2019/1014 artiklis 6.

([52]) Erandid sellest nõudest on sätestatud komisjoni 12. märtsi 2019. aasta delegeeritud määruse (EL) 2019/1012 (millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2017/625 ja sätestatakse erandid kontrollpunktide määramise eeskirjadest ja piiripunktide miinimumnõuetest) (ELT L 165, 21.6.2019, lk 4) artiklis 3.

([53]) Näiteks vastavalt kontrollikeskuse lahtiolekuaegadele.

2.4.4.2. *Kommertsladude kasutamise kord piiripunkti pädevate asutuste jaoks*

Piiripunkti pädevad asutused otsustavad, kas nad lubavad kommertsladude kasutamist, nagu on sätestatud rakendusmääruse (EL) 2019/1014 artikli 3 lõikes 11. Komisjoni ei ole vaja kommertsladude kasutamisest teavitada, kui neid rajatisi kasutatakse üksnes *täiendavate* ladudena.

Kui aga pädevad asutused lubavad kasutada kommertsladusid mitteloomsete toodete identsus- ja füüsiliseks kontrolliks, *tuleb* sellest teatada komisjonile vastavalt rakendusmääruse (EL) 2019/1014 artikli 3 lõikele 14 kui kõnealuse piiripunkti taristu muudatusest (ilma kõnealuse piiripunkti määramise kohaldamisala muutmata). Sel juhul peaks pädevatel asutustel olema kehtestatud kord, et tõendada rajatiste vastavust rakendusmääruses (EL) 2019/1014 sätestatud miinimumnõuetele ja esitada komisjonile kogu vajaliku teabe, mille abil saab kontrollida selliste rajatiste vastavust kõnealustele nõuetele.

2.4.4.3. *Kommertsladude loetellu kandmine ja registreerimine süsteemis TRACES-NT*

Juriidilist kohustust lisada kommertslaod ametliku kontrolli määruse artiklis 60 ja rakendusmääruse (EL) 2019/1014 artiklis 7 osutatud avaldatud piiripunktide loetellu ei ole. Kui kommertsladusid kasutatakse identsus- ja füüsiliseks kontrolliks (rakendusmääruse (EL) 2019/1014 artikli 3 lõige 11), peaksid liikmesriigid tegema selle teabe avalikult kättesaadavaks ja lisama selle avaldatud piiripunktide loetelu 7. veergu ([54]).

Samuti ei tule neid kommertsladusid registreerida süsteemis TRACES-NT ning neil ei pea olema individuaalset kordumatut TRACESi tunnust. Selle asemel võib kasutada piiripunkti koodi.

Järgnevas tabelis on esitatud ülevaade piiripunktide/kontrollikeskuste, kommertsladude ja kontrollpunktide vahelistest erinevustest.

([54]) Avaldatud piiripunktide loetelu vorm on esitatud rakendusmääruse (EL) 2019/1014 I lisas.

Tabel 5

Piiripunktidele/kontrollikeskustele, kommertsladudele ja kontrollpunktidele esitatavate nõuete võrdlus

	Piiripunktid/kontrollikeskused	Kommertslaod (kasutatakse kauba ladustamiseks lisaks piiripunkti taristule)	Kommertslaod (kasutatakse mitteloomsete toodete identsus- ja füüsiliseks kontrolliks lisaks piiripunktide taristule)	Muud kontrollpunktid kui piiripunktid
Õigusraamistik	Ametliku kontrolli määruse artikkel 59, komisjoni rakendusmäärus (EL) 2019/1014, komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2019/1012	Komisjoni rakendusmääruse (EL) 2019/1014 artikli 3 lõike 11 esimene lõik	Komisjoni rakendusmääruse (EL) 2019/1014 artikli 3 lõike 11 teine lõik	Ametliku kontrolli määruse artikli 53 lõike 1 punkt a ja lõige 2 ning komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2019/2123
Kohaldamisala	Ametliku kontrolli määruse artikli 47 lõikes 1 osutatud loomade või kauba ametlik kontroll	Ametliku kontrolli määruse artikli 47 lõikes 1 osutatud kauba ladustamine	Ametliku kontrolli määruse artikli 47 lõike 1 kohaste mitteloomsete toodete identsus- ja füüsiline kontroll	Ametliku kontrolli määruse artikli 47 lõike 1 kohase mitteloomse toidu ja sööda ning taimede, taimsete saaduste ja muude objektide, sealhulgas mahepõllumajanduslike ja üleminekuaja toodete identsus- ja füüsiline kontroll, nagu on sätestatud komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2019/2123
Kohaldatavad miinimumnõuded	Ametliku kontrolli määruse artikkel 64 ja komisjoni rakendusmäärus (EL) 2019/1014 (kohaldatavad miinimumnõuded sõltuvalt määramise kohaldamisalasse kuuluvatest looma- ja kaubakategooriatest)	Komisjoni rakendusmääruse (EL) 2019/1014 artikli 3 lõike 11 esimene lõik ja lõige 12	Mitteloomsete toodete identsus- ja füüsilise kontrolli puhul piiripunktide suhtes kohaldatavad miinimumnõuded, nagu on sätestatud ametliku kontrolli määruse artiklis 64 ja komisjoni rakendusmääruses (EL) 2019/1014	Ametliku kontrolli määruse artikli 64 lõige 3 ja komisjoni rakendusmäärus (EL) 2019/1014 (kohaldatavad miinimumnõuded sõltuvalt määramise kohaldamisalasse kuuluvatest looma- ja kaubakategooriatest) (ametliku kontrolli määruse artikli 53 lõike 1 punkt a)
Asukoht liitu sisenemise koha suhtes	Liitu sisenemise koha vahetus läheduses (ametliku kontrolli määruse artikli 64 lõige 1); geograafiliste piirangute korral kohaldatavad erandid on sätestatud komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2019/1012 ametliku kontrolli määruse artikli 64 lõike 2 alusel	Piiripunkti läheduses ja sama tolliasutuse pädevuses (komisjoni rakendusmääruse (EL) 2019/1014 artikli 3 lõike 11 esimene lõik)	Piiripunkti läheduses ja sama tolliasutuse pädevuses (komisjoni rakendusmääruse (EL) 2019/1014 artikli 3 lõike 11 esimene lõik)	Piiripunktist kaugemal, delegeeritud määruses (EL) 2019/2123 sätestatud tingimustel; näiteks peab kontrollpunktidesse transportimine toimuma tollijärelevalve all ja selleks on vaja välja anda eraldi ühtne sisseveodokument, mille koostamise peaksid pädevad asutused kontrollpunktis lõpule viima

Määramis-/teavitamismenetlus	Komisjoni teavitamine enne määramist (ametliku kontrolli määruse artikli 59 lõige 2); kohaldatavatele miinimumnõuetele vastavuse kontrollimine komisjoni poolt	Komisjoni ei ole vaja eelnevalt teavitada; soovitav on teavitada komisjoni sellest, kas kommertsladude kasutamine on lubatud, kui — teatatakse piiripunkti määramisest või — ajakohastatakse piiripunkti või selle kontrollikeskusi käsitlevat teavet või — valmistatakse ette komisjonipoolseid kontrolle	Komisjoni teavitamine enne kommertsladude kasutamist kontrolliks (ametliku kontrolli määruse artiklil 59 lõige 2 ja komisjoni rakendusmääruse (EL) 2019/1014 artikli 3 lõige 14); kohaldatavatele miinimumnõuetele vastavuse kontrollimine komisjoni poolt	enne määramist ei ole komisjoni vaja teavitada (ametliku kontrolli määruse artikli 53 lõige 2)
Lisada avaldatud piiripunktide loetellu	Jah (ametliku kontrolli määruse artikkel 60)	Ei	Jah	Jah (ametliku kontrolli määruse artikli 53 lõige 2 ja artikli 60 lõige 1 ning komisjoni rakendusmääruse (EL) 2019/1014 artikkel 7)

2.5. VI PEATÜKK – Ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute rahastamine (ametliku kontrolli määruse artiklid 78–85)

2.5.1. *Rahastamine – üldsätted*

Selleks et vähendada ametliku kontrolli süsteemi sõltuvust avaliku sektori poolsest rahastamisest, peavad pädevad asutused koguma lõive või tasusid, et katta teatavate ametlike kontrollidega seotud kulud (kohustuslikud lõivud ja tasud). See kehtib näiteks selliste kulude sissenõudmise kohta, mida pädevad asutused kannavad seoses ametliku kontrolli määruse artikli 47 lõikes 1 osutatud loomade ja kaupade ametliku kontrolliga. Ametliku kontrolli määruse artikli 78 kohaselt peavad liikmesriigid kindlustama piisavate rahaliste vahendite olemasolu, et tagada pädevatele asutustele ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute tegemiseks vajalikud töötajad ja muud vahendid. See kehtib ka teatavate ametliku kontrolliga seotud ülesannete ja muude ametlike toimingute delegeerimise korral vastavalt ametliku kontrolli määruse artiklitele 28 ja 31.

Kuigi ettevõtjate tegevuse kooskõla tagamine toidutarneahelat käsitlevate liidu õigusaktidega on peamiselt ettevõtjate endi kohustus, tuleb lisaks nende poolt sel eesmärgil rakendatavale enesekontrollisüsteemile kohaldada ka liikmesriigi hallatavat spetsiaalset ametliku kontrolli süsteemi, et tagada kogu toidutarneahelas tõhus järelevalve.

2.5.2. *Kohustuslikud lõivud ja tasud*

Sellega seoses on ametliku kontrolli määruse artikli 79 lõikes 1 sätestatud järgmine:

Ametliku kontrolli määruse artikli 79 lõige 1
1. Pädevad asutused koguvad lõive ja tasusid IV lisa II peatükis osutatud toimingutega seotud ametliku kontrolli eest ja artikli 47 lõike 1 punktides a, b ja c osutatud loomade ja kaupade ametliku kontrolli eest piiripunktides või artikli 53 lõike 1 punktis a osutatud kontrollipunktides kas: (a) artikli 82 lõike 1 kohaselt arvutatud kulude või (b) IV lisas sätestatud summade tasemel.

Näide: piiril olevate taimede transiitsaadetiste korral tuleb tasu võtta vastavalt IV lisa I peatüki VII osale (VII osa „KOLMANDATEST RIIKIDEST PÄRIT LOOMA- JA KAUBASAADETISED TRANSIIDI VÕI ÜMBERLAADIMISE KORRAL“), mitte vastavalt VIII osale (VIII osa „TAIMEDE, TAIMSETE SAADUSTE NING MUUDE TOODETE, ESEMETE JA MATERJALIDE SAADETISED, MIS VÕIVAD OLLA SOODSAKS PINNASEKS TAIMEKAHJUSTAJATELE VÕI NEID LEVITADA“).

Lisaks on ametliku kontrolli määruse artikli 79 lõikes 2 sätestatud, et pädevad asutused peavad koguma lõive või tasusid, et katta kulud, mida nad kannavad seoses ametliku kontrolli määruse artikli 47 lõike 1 punktides d, e ja f osutatud loomade ja kaupade ametliku kontrolliga, ettevõtja soovil tehtud ametliku kontrolliga, mille eesmärk on saada määruse (EÜ) nr 183/2005 artiklis 10 ette nähtud tunnustamine, ja ametliku kontrolliga, mida esialgu ei olnud kavas teha ja mis on osutunud vajalikuks pärast seda, kui sama ettevõtja puhul avastati nõuete rikkumine, ning mida tehakse selleks, et hinnata rikkumise ulatust ja mõju või kontrollida, kas rikkumine on heastatud.

2.5.3. *Muud lõivud või tasud (mittekohustuslikud)*

Nagu on sätestatud ametliku kontrolli määruse artiklis 80, võivad liikmesriigid koguda lõive ja tasusid ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute kulude katmiseks, mis ei ole ametliku kontrolli määruse artiklis 79 osutatud lõivud ja tasud, välja arvatud juhul, kui see on keelatud õigusnormidega, mida kohaldatakse ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidega reguleeritud valdkondades. Need lõivud ja tasud ei ole kohustuslikud ning nende suhtes ei kohaldata ametliku kontrolli määruse artiklit 81, milles käsitletakse kulusid, ja ametliku kontrolli määruse artiklit 82, milles käsitletakse lõivude ja tasude arvutamist. Ametliku kontrolli määruse artikli 80 kohaselt kogutavad tasud peavad siiski vastama kõnealuse määruse artiklites 83, 84 ja 85 sätestatud nõuetele.

Näiteks on ametliku kontrolli määruse artikli 21 lõike 2 punktis a sätestatud erinormid enne pealelaadimist tehtava ametliku kontrolli kohta, mille eesmärk on kontrollida loomade transpordikõlblikkust. Ametliku kontrolli määruse artikli 21 lõike 2 punkti a kohaste ametlike kontrollide eest võib tasusid või lõive koguda ametliku kontrolli määruse artikli 80 kohaselt, sest need kontrollid ei kuulu ametliku kontrolli määruse artikli 79 kohaldamisalasse ning loomade vedu reguleerivad õigusaktid ei keela võtta lõive ja tasusid, sealhulgas loomade kontrollimise eest enne nende pealelaadimist ja kolmandatesse riikidesse transportimist. Need tasud või lõivud peaksid katma kantud kulud, kuid ei tohiks neid ületada.

2.5.4. ***Kulude suurus ja kohustuslike lõivude või tasude arvutamise meetodid***

Pädevad asutused peavad ametliku kontrolli määruse artikli 79 lõikes 1 osutatud ametliku kontrolliga seoses koguma kohustuslikke lõive või tasusid kas ametliku kontrolli määruse artikli 82 lõike 1 kohaselt arvutatud kulude tasemel või ametliku kontrolli määruse IV lisas sätestatud summade tasemel. Ametliku kontrolli määruse artikli 79 lõikes 2 osutatud ametliku kontrolliga seoses kogutavad tasud või lõivud arvutatakse samuti ametliku kontrolli määruse artikli 82 lõike 1 kohaselt või kogutakse ametliku kontrolli määruse IV lisas sätestatud summade tasemel nende loomade või kaupade või toimingute eest, millega seoses on kõnealuses lisas lõivud kehtestatud.

Ametliku kontrolli määruse IV lisa I peatükis on sätestatud lõivud või tasud liitu sisenevate looma- ja kaubasaadetiste, näiteks elusloomade, liha, kalapüügitoodete, taimede, taimsete saaduste, transiitkaupade jne ametliku kontrolli eest. Sama lisa II peatükis on sätestatud lõivud või tasud tapamajades, lihalõikusettevõtetes, ulukiliha töötlemisettevõtetes, piima tootmise suhtes ning kalapüügitoodete ja vesiviljelustoodete tootmise ja turule laskmise suhtes tehtava ametliku kontrolli eest.

Ametliku kontrolli määruse artikli 79 lõike 1 kohaselt ei ole pädevatel asutustel lubatud ühitada kõnealuse artikli punktides a ja b nimetatud kahte meetodit ametliku kontrolli määruse IV lisa I peatükis osutatud samasse kategooriasse ([55]) kuuluvate loomade ja kaupade saadetiste puhul (nt kalapüügitoodete saadetiste ametlik kontroll) ja ametliku kontrolli määruse IV lisa II peatükis osutatud samasse kategooriasse ([56]) kuuluvate toimingute puhul (nt ametlik kontroll tapamajades).

Liikmesriigid võivad siiski määrata lõive või tasusid ametliku kontrolli määruse artikli 82 lõike 1 kohaselt arvutatud kulude tasemel ja kõnealuse määruse IV lisaga ette nähtud summades, tingimusel et saadetised või toimingud kuuluvad eri kategooriatesse. Näiteks:

1. lihasaadetiste ametliku kontrolli puhul võib kasutada arvutusmeetodit ja samas võib lihatoodete, kodulinnuliha, looduslike ulukite liha, küülikuliha või tehistingimustes peetavate ulukite liha saadetiste ametliku kontrolli puhul kasutada ametliku kontrolli määruse IV lisa I peatükis kindlaksmääratud summat või

2. lihalõikusettevõtetes tehtava ametliku kontrolli puhul võib kasutada arvutusmeetodit ja samas võib piimatootmise ametliku kontrolli puhul kasutada ametliku kontrolli määruse IV lisa II peatükis kindlaksmääratud summat.

Liikmesriigid võivad seda teha üksnes juhul, kui selline vahetegemine on kooskõlas mittediskrimineerimise ja võrdse kohtlemise aluspõhimõtetega.

Ametliku kontrolli määruse artiklis 81 loetletud kulud on asjakohased üksnes ametliku kontrolli määruse artikli 79 lõike 1 punkti a ja artikli 79 lõike 2, mitte artikli 79 lõike 1 punkti b puhul.

Näide: liikmesriik otsustab imporditasude puhul kohaldada ametliku kontrolli määruse artikli 79 lõike 1 punkti b (st lõive või tasusid liitu sisenevate looma- ja kaubasaadetiste ametliku kontrolli eest ametliku kontrolli määruse IV lisa I peatükis sätestatud summade tasemel). Ametliku kontrolliga kaasnevad aga lisakulud, näiteks transpordikulud piiripunktidest eemal toimuvate kontrollide puhul ja väljaspool ametlikku tööaega kontrolle tegevate ametnike ületunnitasud. Neid kulusid ei saa lisada ametliku kontrolli määruse artikli 79 lõike 1 punktil b põhinevatele tasudele, sest ametliku kontrolli määruse IV lisas sätestatud tasud on kindlaksmääratud tasud ja liikmesriigid ei tohiks nõuda lisakulude hüvitamist.

([55]) Ametliku kontrolli määruse IV lisa I peatüki I–VIII osas on loetletud 8 (kaheksa) loomade ja kaupade kategooriat.
([56]) Ametliku kontrolli määruse IV lisa II peatüki I–V osas on loetletud 5 (viis) toimingute kategooriat.

Ametliku kontrolli määruse artikli 82 lõikes 1 on sätestatud järgmine:

> Ametliku kontrolli määruse artikli 82 lõige 1
>
> 1. Artikli 79 lõike 1 punkti a ja artikli 79 lõike 2 kohaselt kogutavad lõivud ja tasud kehtestatakse, kasutades üht järgmistest arvutusmeetoditest või nende kombinatsiooni:
>
> (a) arvutatakse kindla summana, lähtudes pädevate asutuste ametliku kontrolliga seotud kogukuludest teataval ajavahemikul, ning neid kohaldatakse kõigi ettevõtjate suhtes olenemata sellest, kas selle ajavahemiku jooksul on ettevõtja suhtes ametlikku kontrolli tehtud; teatava sektori, tegevusala või ettevõtjate kategooria puhul tasude kindlaksmääramisel võtavad pädevad asutused arvesse mõju, mis asjaomase tegevusala liik ja ulatus ning sellega seotud riskitegurid avaldavad ametliku kontrolli kogukulude jaotusele, või
>
> (b) arvutatakse iga üksiku ametliku kontrollitoimingu tegelike kulude põhjal ning neid kohaldatakse selles ametlikus kontrollis osalenud ettevõtjate suhtes.

Selle sätte punkt a võimaldab liikmesriikidel arvutada kindlasummalise tasu konkreetse sektori, tegevusala või ettevõtjate kategooria jaoks, võttes aluseks *kõikide* ametliku kontrolli määruse kohaldamisalasse kuuluvate ametlike kontrollide kulud. Seoses iga sektori, tegevusala ja ettevõtjate kategooria puhul võetavate tasude arvutamisega nõutakse ametliku kontrolli määruse artikli 82 lõike 1 punktis a, et liikmesriigid võtaksid arvesse mõju, mida asjaomase tegevusala liik ja ulatus ning sellega seotud riskitegurid avaldavad ametliku kontrolli kogukulude jaotusele.

Ametliku kontrolli määruse artikli 82 lõikes 3 on sätestatud, et kui tasud või lõivud arvutatakse kindlasummalise tasuna vastavalt ametliku kontrolli määruse artikli 82 lõike 1 punktile a, ei tohi need pädevate asutuste kogutavad tasud või lõivud *ületada kõnealuses sättes osutatud ajavahemiku jooksul tehtud ametliku kontrolli kogukulusid*. Ametliku kontrolli määruse artikli 82 lõikes 4 on sätestatud, et kui tasud või lõivud arvutatakse vastavalt ametliku kontrolli määruse artikli 82 lõike 1 punktile b, ei tohi need *ületada tehtud ametliku kontrolli tegelikke kulusid*.

Ametliku kontrolli määruse artikli 81 punktides a–g selgitatakse täiendavalt nimetatud kogukulude ulatust. Nende hulka kuuluvad niivõrd, kuivõrd need tulenevad asjaomastest ametlikest kontrollidest, ametliku kontrolliga seotud töötajate, *sealhulgas abi- ja haldustöötajate* palgad, sotsiaalkindlustus-, pensioni- ja kindlustuskulud (punkt a), samuti *rajatiste ja seadmete* kulud, sealhulgas hooldus- ja kindlustuskulud ja muud seotud kulud (punkt b), *koolituskulud*, välja arvatud pädeva asutuse poolt töölevõtmiseks vajaliku kvalifikatsiooni omandamise kulud (punkt e), ning selliste töötajate *reisikulud* (punkt f).

Pädevate asutuste poolt teataval ajavahemikul ametliku kontrolliga seoses kantud kogukulude (ametliku kontrolli määruse artikli 82 lõike 1 punkt a) ulatuse kohta on kõnealuse määruse põhjenduses 66 täpsustatud, et need võivad hõlmata *üldkulusid*, mida pädevad asutused on kandnud ametliku kontrolli tegemisel. Lisaks on selles põhjenduses selgitatud, et *üldkulud võivad hõlmata toetus- ja korralduskulusid, mis on vajalikud ametliku kontrolli kavandamiseks ja tegemiseks*.

Peale selle on sätestatud, et kui tasusid või lõive kohaldatakse iga ametliku kontrolli tegelike kulude alusel eraldi, peaksid ettevõtjad, kes on seni nõudeid korralikult täitnud, maksma väiksemat tasu kui ettevõtjad, kes ei ole nõudeid täitnud, sest nõudeid korralikult täitvate ettevõtjate suhtes tuleb ametlikku kontrolli teha harvem. Kui tasud või lõivud arvutatakse pädeva asutuse poolt teataval ajavahemikul kantud kogukulude alusel ja nõutakse sisse kõikidelt ettevõtjatelt, olenemata sellest, kas nende suhtes kohaldati teataval ajavahemikul ametlikku kontrolli või mitte, tuleks need arvutada nii, et tunnustada ettevõtjaid, kellel on liidu toidutarneahela õigusaktide järgimisel pidevalt head tulemused.

Konkreetselt haldus- ja tugitöötajatega seotud kulude puhul võib Euroopa Liidu Kohtu väljakujunenud praktika ([57]) kohaselt võtta tasude arvutamisel arvesse *üksnes tööaega, mida haldus- ja tugitöötajad vajavad ametliku kontrolliga lahutamatult seotud toiminguteks*.

([57]) Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 19. detsember 2019, Exportslachterij J. Gosschalk, C-477/18 ja C-478/18, punkt 66.

Ametliku kontrolli määruse artikli 79 lõike 3 kohaselt võivad liikmesriigid objektiivsel ja mittediskrimineerival alusel vähendada IV lisa II peatükis osutatud toimingutega seotud lõive ja tasusid (tapamajad, lihalõikusettevõtted, ulukiliha töötlemisettevõtted, piimatootmine ning kalapüügi- ja vesiviljelustoodete tootmine ja turule laskmine), võttes arvesse:

— vähese tootlikkusega ettevõtjate huve;

— traditsioonilisi tootmiseks, töötlemiseks ja turustamiseks kasutatavaid meetodeid;

— spetsiifiliste geograafiliste piirangutega piirkondades asuvate ettevõtjate vajadusi

— ning seda, kas varasem ametlik kontroll on näidanud, et ettevõtja järgib ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud norme.

2.5.5. ***Läbipaistvus***

Ametliku kontrolli määruse põhjendus 68:

Ametliku kontrolli rahastamine ettevõtjatelt lõivude ja tasude kogumise kaudu peaks olema täielikult läbipaistev, et kodanikel ja ettevõtjatel oleks võimalik aru saada lõivude ja tasude kehtestamiseks kasutatud meetoditest ja andmetest.

Ametliku kontrolli määruse artikkel 85

Läbipaistvus

1. Liikmesriigid tagavad läbipaistvuse kõrge taseme seoses järgmisega:

    a) artikli 79 lõike 1 punktis a, artikli 79 lõikes 2 ja artiklis 80 sätestatud lõivud ja tasud;

        i) nimetatud lõivude või tasude kindlaksmääramisel kasutatavad meetodid ja andmed;

        ii) lõivude või tasude summa ettevõtjate kategooriate ning ametliku kontrolli või muude ametlike toimingute kategooriate kaupa;

        iii) artiklis 81 osutatud kulude jaotus;

    b) lõivude või tasude kogumise eest vastutavate asutuste või organite nimetused.

2. Iga pädev asutus avalikustab iga perioodi kohta käesoleva artikli lõikes 1 osutatud teabe ning pädevate asutuste kulud, mille katmiseks kogutakse artikli 79 lõike 1 punkti a, artikli 79 lõike 2 ja artikli 80 alusel lõive ja tasusid.

3. Liikmesriigid konsulteerivad asjaomaste sidusrühmadega seoses artikli 79 lõike 1 punktis a, artikli 79 lõikes 2 ja artiklis 80 sätestatud lõivude või tasude arvutamise üldiste meetoditega.

Ametliku kontrolli määruse artiklist 85 tuleneb, et liikmesriigid peavad tagama suure läbipaistvuse seoses artikli 79 lõike 1 punktis a, artikli 79 lõikes 2 ja artiklis 80 sätestatud *lõivude ja tasudega ning lõivude ja tasude kogumise eest vastutavate asutuste või organite nimetustega*.

Vastavalt ametliku kontrolli määruse artikli 113 lõike 1 punktile e ja komisjoni rakendusmäärusele (EL) 2019/723 peavad liikmesriigid esitama oma aastaaruannetes lingi pädeva asutuse veebilehele, mis sisaldab avalikku teavet ametliku kontrolli määruse artikli 85 lõikes 2 osutatud lõivude ja tasude kohta.

2.6. **VII PEATÜKK – Ametlik sertifitseerimine (ametliku kontrolli määruse artiklid 86–91)**

2.6.1. ***Ametlik sertifitseerimine***

Ametlikud sertifikaadid ja ametlikud kinnitused annavad kindluse õiguslike nõuete täitmise kohta ametliku kontrolli määrusega hõlmatud valdkondades. Nende määratlused on esitatud ametliku kontrolli määruse artiklis 3. Mõlemad on ametliku kontrolli määruse II jaotise VII peatükis sätestatud ametliku sertifitseerimise komponendid. Ametliku kontrolli määruse artiklitega 86–91 on kehtestatud eeskirjad ametliku sertifitseerimise ühtse ja ühtlustatud raamistiku jaoks kõigis asjaomastes ametliku kontrolli valdkondades.

Ametliku kontrolli määruse artikkel 3

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid: [..]

27) „ametlik sertifikaat“ – paber- või elektrooniline dokument, millele on alla kirjutanud sertifikaati välja andev ametnik ja milles kinnitatakse vastavust ühele või mitmele artikli 1 lõikes 2 osutatud normides sätestatud nõudele;

28) „ametlik kinnitus“ – etikett, märgis või muus vormis kinnitus, mille on pädeva asutuse järelevalve all ja ametliku kontrolli tulemusel välja andnud ettevõtja või pädev asutus ise ning millega kinnitatakse vastavust ühele või mitmele käesolevas määruses või artikli 1 lõikes 2 osutatud normides sätestatud nõudele; [..]

Ametliku kontrolli määruse artikli 3 punktides 27 ja 28 esitatud määratlustest ning põhjendustest 69 ja 70 ilmneb, et kui ametlikud sertifikaadid on paber- või elektroonilisel kujul dokumendid, siis teatavate loomade või kaupade jaoks kasutatavate ametlike kinnituste puhul on tegemist märgiste ja märkide või muud liiki kinnitustega.

Ametlike sertifikaatide ja ametlike kinnituste väljaandmist, kui seda teevad pädevad asutused, käsitatakse ametliku kontrolli määruse artikli 2 lõike 2 kontekstis muu ametliku toiminguna kui ametlik kontroll.

Neil kahel sertifitseerimise vormil on ühiseid ja erinevaid jooni. Ametlike sertifikaatide puhul on nende väljaandmise alus ja vormistamise nõuded sätestatud ametliku kontrolli määruse artikli 88 lõikes 3 ja artiklis 89. Täiendavaid nõudeid võib lisada ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidesse või kehtestada rakendusaktidega, mis põhinevad komisjonile ametliku kontrolli määruse artikliga 90 antud volitustel. Ametlike kinnituste jaoks on ametliku kontrolli määruse artiklis 91 sätestatud üldpõhimõtted, nende väljaandmise erieeskirjad on aga ametliku kontrolli määruse kohastes valdkondlikes õigusaktides.

Ametliku kontrolli määrusega nõutakse pädevatelt asutustelt nii ametlike sertifikaatide kui ka ametlike kinnituste usaldusväärsuse tagamist. Sellest tulenevalt on artikli 88 lõikes 2, artikli 89 lõikes 1 ning artikli 91 lõigetes 2 ja 3 samalaadsed sätted, milles osutatakse ametliku sertifitseerimise ehtsusele ja õigsusele ning pädevate asutuste kohustusele tagada, et:

(i) ametlikke sertifikaate allkirjastavad töötajad või

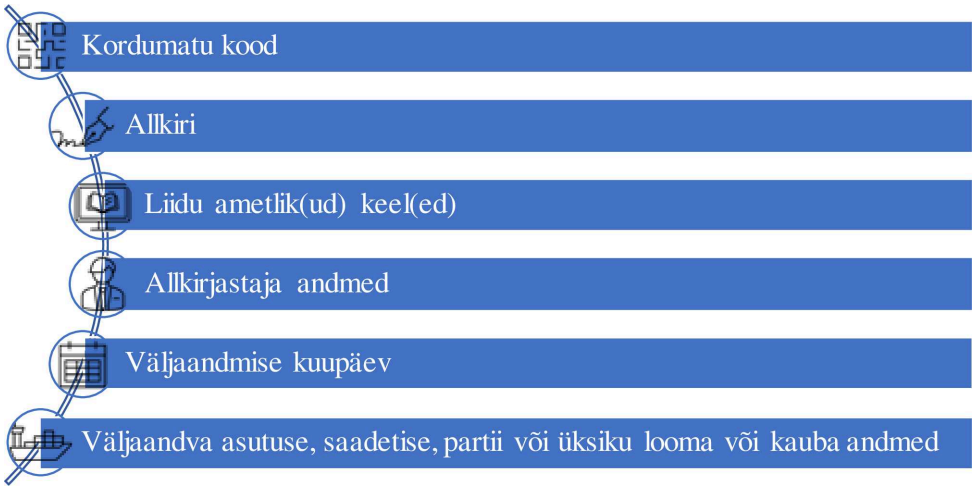
(ii) ametliku kontrolli raames ametlike kinnituste väljaandmise üle järelevalvet teostavad töötajad või juhul, kui ametlikke kinnitusi annavad välja pädevad asutused, ametlike kinnituste väljaandmisega tegelevad töötajad

on erapooletud, neil ei ole huvide konflikti ja nad on nõuetekohaselt koolitatud.

Ametlike sertifikaatide kohustuslikud osad on täpsustatud ametliku kontrolli määruse artiklis 89 ja näidatud joonisel 7.

Joonis 7

Ametlike sertifikaatide osad ametliku kontrolli määruse sätete põhjal

Ametlike kinnituste puhul on asjaomased nõuded liidu ametlike keelte kasutamine ning vajaduse korral ametliku kinnituse ja saadetise või partii vahelise seose kontrollimine (ametliku kontrolli määruse artikli 91 lõige 2).

Joonis 8 ja joonis 9 kajastavad ametlike kinnituste väljaandmises osalevate pädevate asutuste ja töötajate eri ülesandeid, nagu on sätestatud ametliku kontrolli määruse artiklites 3, 88, 89 ja 91.

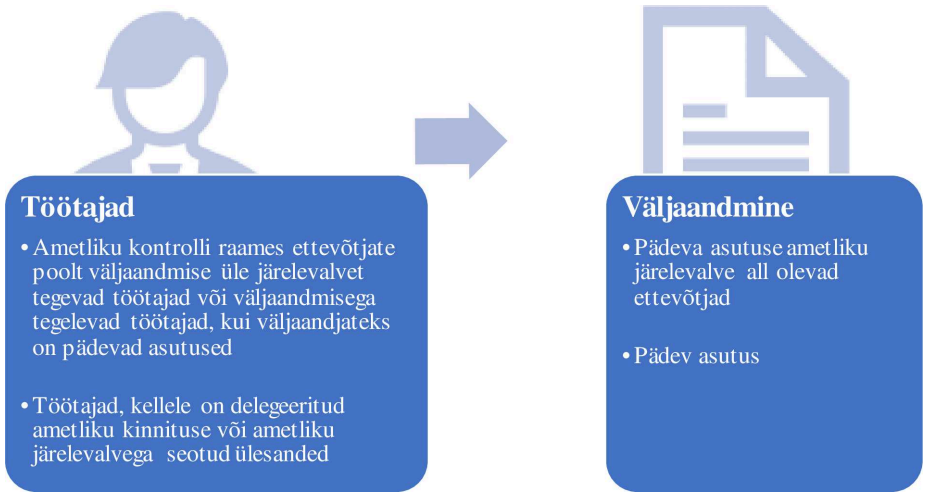
Joonis 8

Ametlike sertifikaatide väljaandmise protsessis osalevate asutuste ja töötajate ülesanded ametliku kontrolli määruse sätete põhjal

Joonis 9

Ametlike kinnituste väljaandmise protsessis osalevate asutuste ja töötajate ülesanded ametliku kontrolli määruse sätete põhjal

2.6.2. ***Ametlik sertifikaat***

Ametliku kontrolli määruse artikli 88 lõikest 1 tuleneb, et ametlike sertifikaatide väljaandmise eest vastutavad *üksnes* pädevad asutused. Teatavaid ametlike sertifikaatide väljaandmisega seotud ülesandeid võib ametliku kontrolli määruse artikli 86 lõike 2 kohaselt siiski delegeerida, tingimusel et see delegeerimine on kooskõlas ametliku kontrolli määruse artiklitega 28–33.

Ametlikud sertifikaadid võimaldavad identifitseerida loomi või kaupu, mille kohta need on välja antud, ning neile on märgitud nende väljaandmise kuupäev ja isik, kes need allkirjastas (ametliku kontrolli määruse artikli 89 lõige 1), mis muudab selle isiku vastutavaks sertifikaadis sisalduva teabe eest. Ametliku sertifikaadi väljaandmine põhineb sertifitseeritavate loomade ja kaupadega seotud konkreetsete faktide ja andmete kontrollimisel või kinnitamisel (ametliku kontrolli määruse artikli 88 lõige 3), tagades seega igale üksikule sertifikaadile kantud teabe usaldusväärsuse.

Täiendavad elemendid ametliku sertifikaadi õigsuse ja usaldusväärsuse tagamiseks on lisatud ametliku kontrolli määruse artikli 89 lõikesse 1:

(i) sertifikaati välja andev ametnik ei tohi alla kirjutada täitmata või osaliselt täidetud sertifikaatidele;

(ii) sertifikaat peab olema koostatud ühes või mitmes sertifikaati välja andvale ametnikule arusaadavas ametlikus keeles ning vajaduse korral ühes või mitmes sihtliikmesriigi ametlikus keeles;

Tuleb märkida, et ametliku kontrolli määruse artikli 89 lõikes 2 rõhutatakse pädevate asutuste kohustust võtta asjakohaseid meetmeid ametlike sertifikaatide väljaandmise ja kasutamisega seotud pettuste ärahoidmiseks. Ametliku kontrolli määruse artikli 138 lõike 5 sätetega suurendatakse seda vastutust veelgi ja nähakse ette meetmed, mida pädev asutus on kohustatud sellistel juhtudel võtma. Need meetmed hõlmavad üksikisikute vastu suunatud haldusmeetmeid, nimelt sertifikaati väljastava ametniku tegevuse ajutist peatamist või sertifikaatide allkirjastamise õiguse äravõtmist, samuti meetmeid rikkumiste kordumise vältimiseks.

Selleks et pakkuda pädevatele asutustele paindlikkust, on ametliku kontrolli määruse artikli 88 lõikes 3 sätestatud eeskirjades loetletud kolm eri viisi, kuidas sertifikaate väljastavad ametnikud saavad teavet vajalike andmete kohta enne sertifikaatide allkirjastamist.

Täpsemalt võib fakte ja andmeid hankida sertifikaati väljastav ametnik otse või kaudselt teise pädevate asutuste poolt volitatud ja nende kontrolli all tegutseva isiku või ettevõtja enda kaudu, nagu on öeldud artikli 88 lõikes 3, tingimusel et selle sätte tingimused on täidetud. Tuleb siiski märkida, et ametliku kontrolli määruse artikli 88 lõikest 4 tulenevalt võib ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normide erisätetega ette näha, et sertifikaadi allkirjastab sertifikaati väljastav ametnik ja see antakse välja üksnes siis, kui sertifikaati väljastaval ametnikul on *vahetu* teave faktide ja andmete kohta.

Ametlikud sertifikaadid võivad olla eeltingimuseks

(i) loomade ja kaupade turulelaskmisele või liikumisele ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normide kohaselt.

Selliste ametlike sertifikaatide kategooriad on eelkõige järgmised:

a. loomatervise määruse [määrus (EL) 2016/429] artiklite 149, 161, 167 ja 216 kohased loomatervise sertifikaadid, mida kasutatakse vastavalt peetavate maismaaloomade, peetavate veiste, lammaste, kitsede, sigade ja hobuslaste paljundusmaterjali ning kodulindude paljundusmaterjali, loomsete saaduste ja veeloomade paljundusmaterjali liikumiseks;

b. ametlikud sertifikaadid vastavalt komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/2292 artiklile 21;

c. loomsete kõrvalsaaduste ja neist saadud toodete tervisesertifikaadid, nagu on nõutud määruse (EÜ) nr 1069/2009 artiklis 21 ja komisjoni määruses (EL) nr 142/2011;

d. koduhobuslasi või koduloomadena peetavaid veiseid, lambaid, kitsi, sigu või kodulinde vedava maanteesõiduki juhi või sellel saatjana tegutseva isiku pädevustunnistus vastavalt määruse (EÜ) nr 1/2005 artikli 6 lõikele 5 ning autotranspordivahendite ja loomaveolaevade vastavussertifikaadid vastavalt kõnealuse määruse artiklitele 18 ja 19;

e. komisjoni rakendusmääruse (EL) 2019/1793 artiklile 11 vastavad ametlikud sertifikaadid;

f. ekspordi- ja reekspordi fütosanitaarsertifikaadid ning ekspordieelsed sertifikaadid, nagu on sätestatud määruse (EL) 2016/2031 artiklites 100, 101 ja 102;

g. määruse (EL) 2018/848 (mis käsitleb mahepõllumajanduslikku tootmist ja mahepõllumajanduslike toodete märgistamist) artikli 35 kohased sertifikaadid;

h. Hiinast pärit või sealt saadetud toodete terviseohutuse sertifikaat, nagu on nõutud komisjoni rakendusotsuse 2011/884/EL ([58]) artiklis 4;

(ii) saadetiste eksportimisele kolmandatesse riikidesse liikmesriigist, mis on kas päritolu- või lähteriik, nagu on osutatud ametliku kontrolli määruse artikli 87 punktis b.

2.6.3. ***Ametlik kinnitus***

Vastupidiselt ametlikele sertifikaatidele, mida annavad välja üksnes pädevad asutused, tuleneb ametliku kontrolli määruse artikli 3 punktist 28 ja artiklist 91, et ametlikke kinnitusi annavad välja peamiselt ettevõtjad. Näiteks määruse (EL) 2016/2031 kohaselt annavad reeglina taimepasse, mida on vaja taimede, taimsete saaduste ja muude objektide liikumiseks liidu territooriumil, välja loa saanud ettevõtjad.

Sel juhul teevad pädevad asutused ettevõtjate üle järelevalvet selleks ettenähtud ametliku kontrolli teel. Vastavalt ametliku kontrolli määruse artikli 86 lõikele 2 võivad pädevad asutused delegeerida teatavaid ametliku järelevalvega seotud ülesandeid, tingimusel et see delegeerimine on kooskõlas ametliku kontrolli määruse artikli artiklitega 28–33. Delegeerimist võib kasutada ka kinnituste väljaandmisega seotud muude konkreetsete ülesannete jaoks, kui see on kooskõlas kõnealustes artiklites sätestatud eeskirjadega.

Pädevatel asutustel on seoses ametlike kinnitustega kaks ülesannet:

(i) kas kinnituste väljastamine,

(ii) või kui ettevõtjad on need välja andnud, siis järelevalve ettevõtja üle ja eelkõige korrapärane ametliku kontrolli tegemine vastavalt ametliku kontrolli määruse artikli 91 lõikele 4, et kontrollida, kas kinnituse välja andnud ettevõtjad järgivad kohaldatavaid eeskirju ning fakte ja andmeid, millel väljaandmine põhineb.

([58]) 2011/884/EL: Komisjoni 22. detsembri 2011. aasta rakendusotsus erakorraliste meetmete kohta seoses lubamatu geneetiliselt muundatud riisiga Hiinast pärit riisitoodetes ning otsuse 2008/289/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 343, 23.12.2011, lk 140).

Ametlikud kinnitused on näiteks:

(i) tervise- ja identifitseerimismärgid, nagu on sätestatud ametliku kontrolli määruse artikli 18 lõikes 4 ja määruse (EÜ) nr 853/2004 artiklis 5;

(ii) taimepassid, mida on vaja taimede, taimsete saaduste ja muude objektide liikumiseks liidu territooriumil, nagu on sätestatud määruse (EL) 2016/2031 VI peatüki 2. jaos;

(iii) määruse (EL) 2016/2031 artiklis 96 sätestatud puidust pakkematerjali märgis ja sama määruse artiklis 99 sätestatud muud kinnitused kui puidust pakkematerjali märgis;

(iv) määruse (EL) 2018/848 (mis käsitleb mahepõllumajanduslikku tootmist ja mahepõllumajanduslike toodete märgistamist) artiklis 33 sätestatud Euroopa Liidu mahepõllumajandusliku tootmise logo;

(v) määruse (EL) 2024/1143 artikli 37 kohased liidu sümbolid kaitstud päritolunimetuste ja kaitstud geograafiliste tähiste jaoks ning sama määruse artikli 70 kohane liidu sümbol garanteeritud traditsiooniliste toodete jaoks.

2.6.4. ***Sertifikaati välja andev ametnik***

Ametliku kontrolli määruse artikli 3 lõige 26

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid: [..]

26) „sertifikaati välja andev ametnik“ –

(a) pädeva asutuse ametnik, kellele asutus on andnud loa allkirjastada ametlikke sertifikaate; või

(b) muu füüsiline isik, kellele pädevad asutused on kooskõlas artikli 1 lõikes 2 osutatud normidega andnud loa allkirjastada ametlikke sertifikaate; [..]

Sertifikaati välja andva ametniku kvalifikatsioon on ette nähtud üksnes ametlikele sertifikaatidele allakirjutamiseks, nagu on määratletud ametliku kontrolli määruse artikli 88 lõikes 2. Samuti ilmneb sertifikaati välja andva ametniku määratlusest, et see võib olla kas ametnik või muu füüsiline isik, kellele pädevad asutused on andnud loa allkirjastada ametlikke sertifikaate kooskõlas ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud normidega. Muud sertifikaadile alla kirjutavad füüsilised isikud peavad olema pädevate asutuste määratud ja volitatud, seega delegeerimist ei ole sellega seoses vaja.

Täiendavaid eeskirju sertifikaati välja andva ametniku kvalifikatsiooni kohta võib sätestada liidu õigusaktides. Rakendusmääruses (EL) 2020/2235, millega kehtestatakse loomatervise sertifikaatide näidised, ametlike sertifikaatide näidised ja loomatervise/ametlike sertifikaatide näidised teatavatesse kategooriatesse kuuluvate loomade ja kaupade saadetiste liitu toomiseks ja liidusiseseks liikumiseks, on sertifikaadile allakirjutaja kas veterinaarjärelevalve ametnik või sertifikaati väljastav ametnik.

3. **III JAOTIS „REFERENTLABORID JA -KESKUSED“**

ELi referentlaborite ja riiklike referentlaborite eesmärk on edendada ühtseid tavasid seoses liikmesriikide määratud ametlikes laborites kohaldatavate meetodite väljatöötamise või kasutamisega, tagades seeläbi ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute raames tehtud uuringute, analüüside ja diagnoosimise tulemuste usaldusväärsuse ja ühtsuse.

ELi referentkeskuste eesmärk on edendada teaduslikke ja tehnilisi eriteadmisi loomade heaolu ning toidutarneahela autentsuse ja terviklikkuse valdkonnas, edendades seeläbi keskuste vastavates sihtvaldkondades ühist teaduslikku arusaamist, mis on ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute aluseks.

3.1. **Määramine ja tegevuse ulatus**

3.1.1. ***ELi referentlaborid ja ELi referentkeskused (ametliku kontrolli määruse artiklid 92–99)***

ELi referentlaborite ja ELi referentkeskuste tegevuse ulatus on peamiselt kindlaks määratud valdkondlike õigusaktidega, millega reguleeritakse ELi toidutarneahela õiguse eri poliitikavaldkondi ning kehtestatakse vajadus ühtlustatud meetodite ja teaduslike eriteadmiste järele: ELi referentlaborite puhul vastavalt ametliku kontrolli määruse artikli 92 lõikele 1 ning ELi referentkeskuste puhul vastavalt ametliku kontrolli määruse artikli 95 lõikele 1 ja artikli 97 lõikele 1.

Komisjon võib delegeeritud õigusaktiga vastu võtta ametliku otsuse konkreetse sektori jaoks ELi referentlabori asutamise kohta (ametliku kontrolli määruse artikli 92 lõige 4) ning määrab seejärel rakendusaktiga (ametliku kontrolli määruse artikli 93 lõige 1) ühe või mitu laborit, kes võtavad pärast avalikku konkurssi (ametliku kontrolli määruse artikli 93 lõike 2 punkt a) ELi referentlaborite ülesanded üle. Asutamis- ja määramisotsustega võib piirata ELi referentlaborite tegevuse ulatust teatavate pädevusvaldkondadega (nt patogeenide rühmad, taimekahjustajate liigid jne). Samamoodi võib komisjoni ametliku otsusega, mille kohaselt määratakse rakendusaktidega üks või mitu loomade heaolu või toidutarneahela autentsuse ja terviklikkuse valdkonnas pädevat ELi referentkeskust, ([59]) piirata ELi referentkeskuse tegevuse ulatust teatavate pädevusvaldkondadega.

ELi referentlaborite ja ELi referentkeskuste kohustuslikud ülesanded ning nende tegevusega seotud nõuded (nt varustus, töötajad, akrediteerimine jne) on sätestatud ELi referentlaborite puhul ametliku kontrolli määruse artikli 93 lõikes 3 ja artiklis 94, loomade heaolu valdkonna ELi referentkeskuste puhul ametliku kontrolli määruse artikli 95 lõikes 3 ja artiklis 96 ning toidutarneahela autentsuse ja terviklikkuse valdkonna ELi referentkeskuste puhul ametliku kontrolli määruse artikli 97 lõikes 3 ja artiklis 98. See õigusraamistik võimaldab märkimisväärset paindlikkust ELi referentlabori või ELi referentkeskuse tegevuse ulatuse üksikasjalikuks täpsustamiseks tema iga-aastases või mitmeaastases tööprogrammis.

Kui pärast ELi referentlabori või ELi referentkeskuse määramist tahetakse talle kehtestada lisaülesandeid või -nõudeid, tuleks hinnata, kas need lisaülesanded ja -nõuded kuuluvad 1) vastavate valdkondlike õigusaktide, 2) asutamist käsitleva delegeeritud õigusakti ja/või määramist käsitleva rakendusakti ning 3) ametliku kontrolli määruse artiklites 93–98 kirjeldatud ülesannete ja nõuete loetelu kohaldamisalasse. Kui lisaülesanded või -nõuded kuuluvad sellesse kohaldamisalasse, võib komisjon otsustada lisada need ELi referentlabori või ELi referentkeskuse iga-aastasesse või mitmeaastasesse tööprogrammi. Kui lisaülesanded või -nõuded ei kuulu eespool kirjeldatud kohaldamisalasse, on vastavalt ametliku kontrolli määruse artikli 99 lõikele 2 vaja komisjoni ametlikku otsust delegeeritud õigusakti näol. See menetlus piirdub siiski olukordadega, mis on tingitud uutest või tekkivatest riskidest, uutest või esilekerkivatest loomataudidest või taimekahjustajatest või uutest õiguslikest nõuetest.

3.1.2. ***Riiklikud referentlaborid (ametliku kontrolli määruse artiklid 100–101)***

Liikmesriigid peavad iga ELi referentlabori jaoks määrama ühe või mitu riiklikku referentlaborit. ELi referentlabori ülesanded võib täita üks vastav riiklik asutus, mis toimib riikliku referentlaborina, või siis võib need jagada mitme riikliku asutuse vahel. Viimasel juhul peavad liikmesriigid tagama riikliku referentlabori ülesandeid jagavate laborite vahelise tiheda koostöö (ametliku kontrolli määruse artikli 100 lõige 5). Liikmesriigid võivad otsustada määrata täiendavad riiklikud referentlaborid ka poliitikavaldkondade jaoks, kus vastavat ELi referentlaborit määratud ei ole (ametliku kontrolli määruse artikli 100 lõige 1). Need täiendavad riiklikud referentlaborid peavad siiski täitma ametliku kontrolli määruse artiklites 100 ja 101 riiklike referentlaborite suhtes kehtestatud nõudeid, ülesandeid ja kohustusi, välja arvatud neid, mis käsitlevad koostööd ELi referentlaboritega (nt ametliku kontrolli määruse artikli 101 lõike 1 punkt a ja artikli 101 lõike 1 punkt d).

Labor võib täita nii ametliku labori kui ka referentlabori ülesandeid, tingimusel et ta täidab vastavaid nõudeid ja kohustusi ning on määratud iga asjaomase ülesande täitmiseks.

Liikmesriigid võivad määrata riiklikuks referentlaboriks mõnes teises ELi või EMP riigis asuva labori. Seda mehhanismi võib kasutada näiteks juhul, kui omamaistel laboritel puudub riikliku referentlabori akrediteerimisnõuete täitmiseks vajalik võimekus või selleks nõutavad eriteadmised. Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingu, ([60]) eriti Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokolli artikli 5 lõike 4 ja 2. lisa 43. jao kohaselt on see ainus mehhanism Põhja-Iirimaaga seotud riiklike referentlaborite määramiseks.

([59]) Käesoleva teatise avaldamise kuupäeva seisuga ei ole toidutarneahela autentsuse ja terviklikkuse valdkonnas pädevat ELi referentkeskust veel määratud.

([60]) ELT L 29, 31.1.2020, lk 7.

3.2. **Akrediteerimine**

3.2.1. ***ELi referentlaborid (ametliku kontrolli määruse artikkel 93) ja riiklikud referentlaborid (ametliku kontrolli määruse artikkel 100)***

ELi referentlaborid ja riiklikud referentlaborid peavad tegutsema kooskõlas standardiga EN ISO/IEC 17025 ja olema kõnealuse standardi alusel akrediteeritud. Nende akrediteerimise ulatus peab hõlmama kõiki laboratoorsete analüüside, uuringute või diagnoosimise meetodeid, mida labor peab ELi referentlabori või riikliku referentlaborina tegutsedes kasutama. Mõiste „meetod“ all võib mõista mõõtmisprotseduuri, mida kohaldatakse konkreetse maatriksi või maatriksite rühma ja konkreetse analüüdi või analüütide rühma või nende kombinatsiooni suhtes (olenevalt kõnealusest meetodist) kooskõlas standardiga EN ISO/IEC 17025.

Need eeskirjad vastavad ametlike laborite määramisega seotud asjakohastele kohustustele, mis on sätestatud ametliku kontrolli määruse artikli 37 lõike 4 punktis e ja artikli 37 lõikes 5 (vt akrediteerimist käsitlev peatükk 2.3.3.2). Ametliku kontrolli määrusega nähakse ette erandid sellest kohustusest, andes liikmesriikidele õiguse teatavatel tingimustel määrata riiklik referentlabor, mis ei täida akrediteerimisnõuet, ning võimaldatakse teatavat paindlikkust seoses akrediteerimisulatusega.

1. Riikliku referentlabori või ELi referentlabori akrediteerimise ulatus võib

   a. hõlmata meetodite rühmi (riiklike referentlaborite puhul ametliku kontrolli määruse artikli 100 lõige 2 koostoimes artikli 37 lõike 5 punktiga b, ELi referentlaborite puhul ametliku kontrolli määruse artikli 93 lõike 3 punkti a alapunkt ii);

   b. olla määratletud paindlikult (riiklike referentlaborite puhul ametliku kontrolli määruse artikli 100 lõige 2 koostoimes artikli 37 lõike 5 punktiga c, ELi referentlaborite puhul ametliku kontrolli määruse artikli 93 lõike 3 punkti a alapunkt iii).

2. Riiklike referentlaborite puhul on lubatud ajutine erand kohustuslikust akrediteerimisest (1 + 1 aasta) (ametliku kontrolli määruse artikli 100 lõige 2 koostoimes artikli 42 lõikega 1, artikli 42 lõike 2 punktidega a ja b ning artikli 42 lõikega 3):

   a. kui meetodi kasutamist on hakatud liidu õigusnormide kohaselt alles hiljuti nõudma, nagu on osutatud ametliku kontrolli määruse artikli 34 lõikes 1 (arvestatakse alates asjaomaste õigusnormide jõustumise kuupäevast);

   b. kui kasutatavas meetodis tehtud muudatused tingivad vajaduse uue akrediteeringu järele või olemasoleva akrediteeringu laiendamise järele (kui see ei ole hõlmatud paindliku akrediteerimisulatusega ([61]));

   c. kui meetodi kasutamise vajadus tuleneb hädaolukorrast või uuest riskist.

3. Taimetervise valdkonnas kehtis akrediteerimisnõude jõustumiseks üleminekuperiood kuni 29. aprillini 2022 (ametliku kontrolli määruse artikli 167 lõige 2).

Riiklikud referentlaborid või ELi referentlaborid ei kuulu ametliku kontrolli määruse artikliga 41 ja komisjoni delegeeritud määrusega (EL) 2021/1353 kehtestatud kohustuslikust akrediteerimisest tehtavate erandite kohaldamisalasse. Taimetervise valdkonnas võivad vastavalt pädevad asutused või komisjon siiski määrata ametliku kontrolli määruse artikli 41 kohaselt vastu võetud erandi alusel määratud ametliku labori riiklikuks referentlaboriks või ELi referentlaboriks, olenemata sellest, kas see labor vastab kõikide oma meetoditele akrediteeringu saamise tingimusele (vastavalt ametliku kontrolli määruse artikli 93 lõige 4 ja artikli 100 lõige 2). See võimalus ei mõjutaks taimetervise valdkonnas enne ametliku kontrolli määruse artikli 41 kohase delegeeritud õigusakti vastuvõtmist määratud riiklikke referentlaboreid ja ELi referentlaboreid.

3.2.2. ***ELi referentkeskused (ametliku kontrolli määruse artiklid 95–98)***

Kuna ELi referentkeskuste ülesanne seisneb eelkõige toetamises, ei ole nende kohustuslikku akrediteerimist ette nähtud. Sellest hoolimata peavad ELi referentkeskused oma vastavates sihtvaldkondades omama „kõrgetasemelisi teaduslikke ja tehnilisi eriteadmisi“ ning tagama, et nende töötajatel on „põhjalikud teadmised rahvusvahelistest standarditest ja tavadest“ (vastavalt ametliku kontrolli määruse artikli 95 lõike 3 punktid b ja e ning artikli 97 lõike 3 punktid b ja e).

([61]) „Paindlik akrediteerimisulatus“ – akrediteerimisulatus, mis võimaldab vastavushindamisasutusel muuta metoodikat ja muid akrediteerimisasutuse kinnituse kohaselt vastavushindamisasutuse pädevusse kuuluvaid parameetreid (ISO/IEC 17011:2017).

3.3. **Avaldamis- ja teavitamiskohustused**

3.3.1. ***Riiklike referentlaborite loetelu***

Ametliku kontrolli määruse artikli 100 lõike 4 kohaselt peavad liikmesriigid edastama komisjonile, teistele liikmesriikidele ja asjaomastele ELi referentlaboritele riiklike referentlaborite nimede ja aadresside ajakohastatud loetelu ning tegema selle loetelu üldsusele kättesaadavaks.

Ametliku kontrolli määruse artikli 94 lõike 3 kohaselt peavad ELi referentlaborid avaldama liikmesriikide poolt ELi referentlaborite sihtvaldkondades määratud riiklike referentlaborite loetelu.

3.3.2. ***ELi referentlaborite ja ELi referentkeskuste loetelud***

Ametliku kontrolli määruse artikli 99 lõike 1 kohaselt avaldab komisjon oma veebisaidil määratud ELi referentlaborite (https://ec.europa.eu/food/ref-labs_en) ja ELi referentkeskuste (loomade heaolu puhul https://ec.europa.eu/food/animals/welfare/eu-ref-centre_en) nimede ja aadresside ajakohastatud loetelu.

3.3.3. ***Andmekaitse***

Riiklike referentlaborite (liikmesriigid) ja ELi referentlaborite (Euroopa Komisjon) kohta teabe avaldamisel kohaldatakse ELi andmekaitsenorme (vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2016/679 ([62]) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2018/1725 ([63])). Teavet füüsiliste isikute kohta ei tohi avaldada ilma nende nõusolekuta. Parima tavana tuleks avaldada üksnes labori üldised kontaktandmed (nt aadress, postiaadress), kuna siis on ametliku kontrolli määruse artikli 94 lõikes 3, artikli 99 lõikes 1 ja artikli 100 lõikes 4 sätestatud avaldamiskohustused piisavalt täidetud.

3.4. **Aruandlus ja komisjoni kontrollid**

3.4.1. ***ELi referentlaborid ja ELi referentkeskused***

Kooskõlas ametliku kontrolli määruse artikli 99 lõikega 3 kontrollib komisjon ELi referentlaboreid ja ELi referentkeskusi, et kontrollida, kas ELi referentlaborid täidavad ametliku kontrolli määruse artikli 93 lõikes 3 ja artiklis 94 sätestatud nõudeid ning kas ELi referentkeskused täidavad ametliku kontrolli määruse artikli 95 lõikes 3 ja artikli 97 lõikes 3 sätestatud nõudeid.

Senise tava kohaselt teeb komisjon oma kontrollide raames järgmist: vaatab läbi aruanded, võttes aluseks ELi referentlaborite ja ELi referentkeskuste iga-aastased või mitmeaastased tööprogrammid;

— vaatab läbi iga-aastased finantsaruanded.

Lisaks võib komisjon otsustada teha igal üksikjuhul eraldi kohapealseid kontrolle, et veenduda laborite vastavuses määramiskriteeriumidele ning kontrollida, kas esitatud ühe- või mitmeaastaseid programme on nõuetekohaselt rakendatud ja nende kohta on nõuetekohaselt aruandeid esitatud,

— elementidega seoses, mida ei ole dokumentide läbivaatamise abil lihtne kontrollida,

— kui aruannetest või muudest teabeallikatest nähtub probleeme või nõuete rikkumisi.

3.4.2. ***Riiklikud referentlaborid***

Riiklike referentlaborite suhtes ametliku kontrolli määruse artikli 99 lõikes 3 kirjeldatud komisjoni kontrolle ei kohaldata. Komisjon võib siiski käsitleda riiklike referentlaborite tegevust oma kontrollide raames, mille eesmärk on veenduda liikmesriikide kontrollisüsteemide toimivuses, nagu on kirjeldatud kõnealuse määruse artiklites 116–119.

([62]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

([63]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39).

3.4.2.1. *Riiklikud referentlaborid: laboritevahelised võrdlevad uuringud ja pädevuskontrollid*

Ametliku kontrolli määruse artikli 94 lõike 2 punkti c kohaselt jälgivad ELi referentlaborid regulaarselt riiklike referentlaborite tegevust laboritevaheliste võrdlevate uuringute või pädevuskontrollide kaudu, eelkõige juhul, kui on kehtestatud õiguslik nõue kasutada teatavaid meetodeid. Riiklikud referentlaborid on vastavalt ametliku kontrolli määruse artikli 101 lõike 1 punktile a kohustatud osalema võrdlevates uuringutes / pädevuskontrollides. Õiguslike nõuete või asjaomase analüüdi/ohuga seotud ohutusprobleemide puudumisel peaksid riiklikud referentlaborid tegema kõik endast oleneva, et tagada osalemine ELi referentlabori võrdlevates uuringutes / pädevuskontrollides, või põhjendama mitteosalemist.

Vajaduse korral võivad riiklikud referentlaborid või ELi referentlaborid taotleda, et võrdlevas uuringus / pädevuskontrollis osaleks mõni teine liikmesriiki esindav riiklik referentlabor või ametlik labor (ametliku kontrolli määruse artikli 94 lõike 2 punkt c ja artikli 38 lõige 2). Juhul kui riiklik referentlabor ei osale võrdlevas uuringus / pädevuskontrollis või kui ELi referentlabor ei aktsepteeri mitteosalemise põhjendust, tuleks liikmesriike teavitada, et nad võtaksid meetmeid.

Kui riikliku referentlabori tulemused ELi referentlaborite korraldatud võrdlevas uuringus / pädevuskontrollis ei ole piisavalt head, tuleks võtta asjakohaseid järelmeetmeid. Üldiselt tuleks nende meetmete puhul järgida kaheetapilist lähenemisviisi. Esimeses etapis tuleks nõuda, et riiklik referentlabor võtaks tuvastatud probleemide lahendamiseks parandusmeetmeid. Teises etapis, kui parandusmeetmetest hoolimata on tulemused endiselt puudulikud või kui riiklik referentlabor ei tee esimeses etapis kindlakstehtud probleemide lahendamiseks täielikku koostööd, peaks ELi referentlabor teavitama sellest komisjoni. Komisjon otsustab, milliseid edasisi meetmeid võtta, ja võib nõuda liikmesriigi pädevalt asutuselt meetmete võtmist.

4. **VII JAOTIS – SUNNIMEETMED**

4.1. **I PEATÜKK – Pädevate asutuste meetmed ja sanktsioonid**

4.1.1. ***Rikkumistest teatamine (ametliku kontrolli määruse artikkel 140)***

Liidu eeskirjade järgimist võib tõhustada mehhanismidega, mis võimaldavad isikutel edastada pädevatele asutustele uut teavet liidu eeskirjade rikkumiste kohta ja julgustavad seda tegema, aidates seega pädevatel asutustel rikkumisi avastada ja võimaldades neil võtta asjakohaseid järelmeetmeid. Siiski võib inimesi, kes teataksid rikkumistest, heidutada teatamismenetluste puudumine või hirm negatiivsete tagajärgede ees, näiteks eraelu puutumatuse rikkumine, survestamine või diskrimineerimine, eriti juhtudel, kui teave on saadud seoses tööga.

Sellega seoses on direktiivis (EL) 2019/1937 ([64]) (rikkumisest teavitajaid käsitlev direktiiv) sätestatud ühine raamistik liidu õiguse rikkumistest teavitamiseks ja rikkumisest teavitajate kaitseks valdkondades, kus rikkumistest teavitamist peetakse liidu õiguse täitmise tagamist tugevdavaks ja kus liidu õigusaktide rikkumine võib avalikku huvi tõsiselt kahjustada. Rikkumisest teavitajaid käsitleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvad ametliku kontrolli määrus ise ja mitu muud liidu õigusakti, millega kehtestatakse toidutarneahela eeskirjad (rikkumisest teavitajaid käsitleva direktiivi artikli 2 lõige 1 ja lisa).

Samal ajal on ametliku kontrolli määruse artiklis 140 sätestatud liikmesriikide üldine kohustus kehtestada pädevates asutustes ametliku kontrolli määruse tähenduses tõhusad aruandlusmehhanismid, sh eelkõige menetlused teadete vastuvõtmiseks ja survestamise eest kaitsmiseks ametliku kontrolli määruse rikkumistest teavitamisel.

Seega, kuigi ametliku kontrolli määruse endaga nõutakse pädevatelt asutustelt tõhusaid teatamissüsteeme ja rikkumisest teavitavate isikute kaitset, täiendatakse rikkumisest teavitajaid käsitleva direktiiviga ametliku kontrolli määruse artiklit 140 ja kehtestatakse üksikasjalikud sätted teavituskanalite ja konkreetsete kõnealuse direktiivi kohaldamisalasse kuuluvaid teavitajaid toetavate ja kaitsvate meetmete kohta.

Rikkumisest teavitajaid käsitlev direktiiv ei mõjuta kriminaalmenetlust käsitlevate siseriiklike õigusnormide kohaldamist, eelkõige selliste normide kohaldamist, mille eesmärk on tagada uurimise ja menetluse usaldusväärsus või puudutatud isikute kaitseõigus (direktiivi artikli 3 lõike 3 punkt d ja põhjendus 28). Järgmistes punktides kirjeldatakse üksikasjalikumalt ametliku kontrolli määruse artikli 140 ja rikkumisest teavitajaid käsitleva direktiivi kohaldamisala ning teavituskanalite ülesehituse nõudeid.

([64]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta (ELT L 305, 26.11.2019, lk 17).

4.1.1.1. *Sisuline kohaldamisala: rikkumiste liik, millest võib teavitada*

Ametliku kontrolli määruse artikkel 140

Rikkumistest teavitamine

1. Liikmesriigid tagavad, et pädevatel asutustel on tõhusad mehhanismid, et võimaldada käesoleva määruse tegelikust või võimalikust rikkumisest teavitamist.

2. Lõikes 1 osutatud mehhanismid hõlmavad vähemalt järgmist:

   a) rikkumiste teadete vastuvõtmise ja järelkontrolli menetlused;

   b) rikkumisest teavitavate isikute asjakohane kaitse kättemaksu, diskrimineerimise või muud laadi ebaõiglase kohtlemise eest; ning

   c) rikkumisest teavitava isiku isikuandmete kaitse kooskõlas liidu ja siseriikliku õigusega.

Ametliku kontrolli määruse artikliga 140 on kehtestatud liikmesriikidele kohustus võimaldada „käesoleva määruse“ rikkumistest, st ametliku kontrolli määruses sätestatud ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute tegemise eeskirjade rikkumisest teavitamist. See võib muu hulgas hõlmata ametliku kontrolli ja muude ametlike toimingute kavandamist, korraldamist, tegemist, dokumenteerimist või rahastamist käsitlevate eeskirjade rikkumist, ametliku kontrolli määruses sätestatud ettevõtjate kohustusi käsitlevate eeskirjade rikkumist ning selliste üksuste töötajate käitumist, erapooletust või kvalifikatsiooni, kelle suhtes kohaldatakse ametliku kontrolli määrust.

Kõik rikkumisest teavitajaid käsitleva direktiivi lisas loetletud õigusaktid kuuluvad kõnealuse direktiivi sisulisse kohaldamisalasse. Seega kuulub kogu ametliku kontrolli määrus rikkumisest teavitajaid käsitleva direktiivi sisulisse kohaldamisalasse.

Kuigi ametliku kontrolli määruse artiklis 140 ei ole sätestatud nõudeid nende isikute kaitseks, kes teavitavad muudes õigusaktides sätestatud eeskirjade rikkumisest ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud valdkondades, kuuluvad mõned neist aktidest rikkumisest teavitajaid käsitleva direktiivi sisulisse kohaldamisalasse (vt Tabel 6: Rikkumisest teavitajaid käsitleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvad õigusaktid). Teisisõnu hõlmab rikkumisest teavitajaid käsitlev direktiiv ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud valdkondades toimunud liidu õigusaktide rikkumisi kajastavaid teateid ainult määral, mil need on seotud a) ametliku kontrolli määruse rikkumisega, nt tehtava ametliku kontrolliga, või b) rikkumisest teavitajaid käsitleva direktiivi lisas loetletud liidu õigusaktide rikkumisega.

Tuleks meeles pidada ka seda, et komisjon julgustab liikmesriike, et nad kaaluksid rikkumisest teavitajaid käsitleva direktiivi ülevõtmisel selle kohaldamisala laiendamist muudele valdkondadele ning tagaksid riigi tasandil üldiselt tervikliku ja sidusa raamistiku.

Tabel 6

Soovituslik loetelu ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud valdkondades vastu võetud ELi õigusaktidest, mille suhtes kohaldatakse rikkumisest teavitajaid käsitlevat direktiivi. Lisaks kuulub ka ametliku kontrolli määrus ise rikkumisest teavitajaid käsitleva direktiivi kohaldamisalasse

Ametliku kontrolli määruse artikli 1 lõikes 2 osutatud valdkonnad		Direktiivi (EL) 2019/1937 (artikli 2 lõige 1 ja lisa) kohaldamisalas olevad õigusaktid
a)	toit ja toiduohutus	Määrus (EÜ) nr 178/2002

b)	geneetiliselt muundatud organismide (GMOd) tahtlik keskkonda viimine toidu ja sööda tootmise eesmärgil	-
c)	sööt ja söödaohutus	Määrus (EÜ) nr 178/2002
d)	loomatervisenõuded	Määrus (EL) 2016/429 Määrus (EÜ) nr 1069/2009
e)	loomsed kõrvalsaadused ja neist saadud tooted	Määrus (EÜ) nr 1069/2009
f)	loomade heaolunõuded	Nõukogu direktiiv 98/58/EÜ ([1]) Nõukogu määrus (EÜ) nr 1/2005 Nõukogu määrus (EÜ) nr 1099/2009 Nõukogu direktiiv 1999/22/EÜ ([2]) Direktiiv 2010/63/EL ([3])
g)	taimekahjustajate vastased kaitsemeetmed	-
h)	taimekaitsevahendid ja pestitsiidide säästev kasutamine	-
i)	mahepõllumajanduslik tootmine ja mahepõllumajanduslike toodete märgistamine	Määrus (EL) 2018/848
j)	kaitstud päritolunimetuste, kaitstud geograafiliste tähiste ja garanteeritud traditsiooniliste toodete kasutamine ja märgistamine	-

([1]) Nõukogu 20. juuli 1998. aasta direktiiv 98/58/EÜ, mis käsitleb põllumajandusloomade kaitset (EÜT L 221, 8.8.1998, lk 23).
([2]) Nõukogu 29. märtsi 1999. aasta direktiiv 1999/22/EÜ, mis käsitleb metsloomade pidamist loomaaedades (EÜT L 94, 9.4.1999, lk 24);
([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. septembri 2010. aasta direktiiv 2010/63/EL teaduslikel eesmärkidel kasutatavate loomade kaitse kohta (ELT L 276, 20.10.2010, lk 33).

4.1.1.2. *Teavitamismehhanismid*

Ametliku kontrolli määruse artikliga 140 on kehtestatud pädevate asutuste kohustus tagada tõhusad teavituskanalid ametliku kontrolli määruse rikkumisest teavitamiseks ning selles on üldsõnaliselt viidatud tegelikest või võimalikest rikkumistest teavitamisele ja rikkumisest teavitavatele isikutele. Lisaks on ametliku kontrolli määruse põhjenduses 91 selgitatud, et iga isikut, kes teavitab pädevaid asutusi võimalikest rikkumistest, tuleks kaitsta. Seega peaksid ametliku kontrolli määruse alusel rakendatavad teavituskanalid olema kooskõlas rikkumisest teavitajaid käsitleva direktiivi standarditega.

Teavituskanalite loomisel on väga olulised selged „viidad“, ([65]) st anda üldsusele täpset ja kergesti kättesaadavat teavet teavituskanalite ja nendega seotud kaitsetasemete kohta, eelkõige juhul, kui ühenduse võtmiseks on lisaks vähemkonfidentsiaalsetele teabe esitamise viisidele võimalik kasutada rikkumisest teavitajaid käsitleva direktiivi nõuetele vastavaid konfidentsiaalseid kanaleid.

([65]) Rikkumisest teavitajate direktiivi põhjendus 89: *„[..] Liikmesriigid peaksid tagama, et selle kohta antakse üldsusele selget ja lihtsalt kättesaadavat asjakohast ja täpset teavet. Individuaalsed, erapooletud ja konfidentsiaalsed tasuta nõuanded peaks olema kättesaadavad näiteks selle kohta, kas kõnealune teave on hõlmatud rikkumisest teavitajate kaitse suhtes kohaldatavate normidega, millist teavituskanalit oleks kõige parem kasutada ja millised alternatiivsed menetlused on kättesaadavad juhul, kui teave ei ole kohaldatavate normidega hõlmatud. [..]“*

Järgmistes punktides keskendutakse teavitamismehhanismide rakendamisele ametliku kontrolli määruses määratletud pädevate asutuste poolt kooskõlas rikkumisest teavitajaid käsitleva direktiiviga.

4.1.1.3. *Kirjalikud menetlused*

Rikkumisest teavitajaid käsitleva direktiivi kohaselt tuleb kehtestada rikkumisteadete vastuvõtmise ja nende suhtes järelmeetmete võtmise kord.

See tähendab, et pädeval asutusel peaksid olema kehtestatud selged kirjalikud menetlused, millega määratakse kindlaks, kuidas teateid saab esitada, kuidas neid töödeldakse ja menetletakse, milliseid kaitsemehhanisme kohaldatakse ja kuidas nende suhtes järelmeetmeid võetakse.

Nende kaitsemeetmete eesmärk on teabe nõuetekohane töötlemine, sh konfidentsiaalsuse ja isikuandmete kaitse pädevas asutuses, aga ka võimalike rikkumisest teavitajate teavitamine teavitamisvõimalustest ja teadete töötlemise korrast, mis peaks olema kergesti ja avalikult kättesaadavad, et julgustada võimalikke rikkumisest teavitajaid ja anda neile kindlustunnet nende teate konfidentsiaalse menetlemise ja tõhusate järelmeetmete osas.

4.1.1.4. *Kontaktisikud, teadete vastuvõtmine ja menetlemine*

Ametliku kontrolli määruse artiklis 140 sätestatud teavitamismehhanismid, mille peavad kehtestama ametliku kontrolli määruse kohaselt määratud pädevad asutused, kuuluvad mõiste „asutusesisesed teavituskanalid“ alla (rikkumisest teavitajaid käsitleva direktiivi artiklid 7–9) ([66]). Asutusesisene teavitamine hõlmab ka juhtumeid, mil teavituskanalit käitavad üksused on volitanud kolmandaid isikuid nende nimel rikkumise teateid vastu võtma (rikkumisest teavitajaid käsitleva direktiivi artikli 8 lõige 5).

Kuigi see on üksuste (pädevad asutused) otsustada, kas lubada kolmandatel isikutel nende nimel teateid saada või mitte, peaksid teateid saavad ja käitlevad isikud igal juhul pakkuma asjakohaseid tagatisi sõltumatuse, konfidentsiaalsuse, andmekaitse ja saladuse austamise kohta (rikkumisest teavitajaid käsitleva direktiivi põhjendus 54).

Kõiki üksuste (pädevad asutused ametliku kontrolli määruse tähenduses) saadud aruandeid tuleks käsitleda konfidentsiaalsetena. Direktiivi artiklis 9 on nõutud, et üksused (pädevad asutused) saadaksid rikkumisest teavitavale isikule teate kättesaamise kohta seitsme päeva jooksul ning rikkumisest teavitav isik peaks saama tagasisidet mõistliku aja jooksul, mis ei ole pikem kui kolm kuud pärast teavitavale isikule teate kättesaamise kinnituse saatmist või, kui kinnitust ei saadetud, kolm kuud pärast teate esitamisele järgneva seitsmepäevase ajavahemiku lõppemist. Järelmeetmed on teate vastuvõtja või pädeva asutuse poolt võetavad meetmed, et hinnata teates sisalduvate väidete õigsust, ja kui see on asjakohane, teavitatud rikkumisjuhtumit menetleda, sealhulgas selliste meetmetega nagu sisejuurdlus, uurimine, süüdistuse esitamine, vahendite tagasinõudmine või menetlemise lõpetamine (rikkumisest teavitajaid käsitleva direktiivi artikli 5 lõige 12).

4.1.1.5. *Isikuandmete kaitse*

Rikkumisest teavitajaid käsitleva direktiivi kohaste teavituskanalite loomise nõuete ([67]) eesmärk on, et teavituskanaleid käitavad üksused käsitleksid rikkumisest teavitava isiku identiteeti ülima konfidentsiaalsusega, sest rikkumisest teavitava isiku identiteedi konfidentsiaalsuse tagamine on survemeetmete vältimiseks väga oluline ([68]).

([66]) Tuleb märkida, et lisaks asutusesisestele teavituskanalitele on rikkumisest teavitajaid käsitlevas direktiivis nõutud, et liikmesriigid looksid asutusevälised teavituskanalid ning määraksid selleks asutused, kes on pädevad teateid vastu võtma, nende kohta tagasisidet andma ja nende suhtes järelmeetmeid võtma (vt eelkõige direktiivi artikkel 11). Käesolev dokument ei hõlma rikkumisest teavitajaid käsitleva direktiivi kohast asutusevälist teavitamist.

([67]) Rikkumisest teavitajate direktiivi artikkel 16.

([68]) Rikkumisest teavitajate direktiivi põhjendus 82.

Isikuandmeid tuleb töödelda kooskõlas siseriiklike või liidu andmekaitsenormidega ning peamiselt kooskõlas määruses (EL) 2016/679 (isikuandmete kaitse üldmäärus) ja direktiivis (EL) 2016/680 sätestatud normidega. Sellega seoses tuleb märkida, et „isikuandmed" tähendab kogu teavet tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku (andmesubjekt) kohta; tuvastatav füüsiline isik on isik, keda saab otseselt või kaudselt tuvastada, eelkõige sellise identifitseerimistunnuse põhjal nagu nimi, isikukood, asukohateave, võrguidentifikaator või selle füüsilise isiku ühe või mitme füüsilise, füsioloogilise, geneetilise, vaimse, majandusliku, kultuurilise või sotsiaalse tunnuse põhjal (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punkt 1 ja direktiivi (EL) 2016/680 artikli 3 punkt 1).

Teade sisaldab tõenäoliselt nii rikkumisest teavitava isiku kui ka puudutatud isiku ning rikkumisest teavitava isikuga seotud isikute isikuandmeid. Rikkumisest teavitavaid isikuid käsitleva direktiivi kohaselt peavad teavituskanalid olema loodud nii, et rikkumisest teatava isiku ja puudutatud isiku (st füüsiline või juriidiline isik, kellele teates osutatakse kui isikule, keda rikkumisega seostatakse või kes on rikkujaga seotud) identiteet oleks kaitstud ([69]). Seega tuleb väidete uurimise raames anda asutusesisene juurdepääs olemasolevale teabele üksnes määratud töötajatele ([70]).

Lisaks tuleb teadete dokumenteerimisel järgida erieeskirju. Teateid ei säilitata kauem kui see on vajalik ja proportsionaalne rikkumisest teavitavaid isikuid käsitleva direktiiviga kehtestatud nõuete või muude liidu või siseriikliku õigusega kehtestatud nõuete ([71]) järgimiseks, sh väidete seisukohast oluliste isikuandmete kogumist käsitlevate eeskirjade, isikuandmete säilitamisaja (mis sõltub muu hulgas rikkumisest teavitamise menetluse tulemusest ja juhtumi tulemuse laadist) ([72]) kindlaksmääramise või asjakohaste turvameetmete rakendamise ([73]) järgimiseks.

Soovitatakse, et kui pädevad asutused ametliku kontrolli määruse tähenduses teevad teavituskanaleid käsitleva teabe kättesaadavaks võimalikele rikkumisest teavitavatele isikutele, lisavad sinna ka teabe selle kohta, kuidas teadetes sisalduvaid isikuandmeid töödeldakse.

Lisaks soovitatakse, et organisatsioonid võtaksid kavandamisetapis arvesse uute rikkumisest teavitamise protsesside mõju andmekaitsele (isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 25 sätestatud lõimitud andmekaitse põhimõte). Andmekaitseametnikku varases etapis protsessi kaasates saavad asjaomased organisatsioonid kohandada oma rikkumisest teavitamise korda andmekaitsenõuetega.

4.1.1.6. *Anonüümne teavitamine*

Rikkumisest teavitajaid käsitlev direktiiv jätab anonüümsete rikkumisteadete vastuvõtmise ja nende suhtes järelmeetmete võtmise võimaluse liikmesriikide otsustada ([74]). Rikkumisest teavitajaid käsitlevas direktiivis on siiski selgelt rõhutatud, ([75]) et hoolimata sellest, kas liikmesriigid otsustavad anonüümsete teadete suhtes järelmeetmeid võtta või mitte, on isikutel, kes teavitasid rikkumisest anonüümselt, kuid kes seejärel tuvastati ning kelle suhtes kohaldatakse survemeetmeid, õigus saada kaitset direktiivi VI peatüki alusel.

Anonüümse teavitamise eeliseks on see, et see võib vähendada teavitamise suhtes valitsevat tõrksust eelkõige nende isikute puhul, kes vaatamata konfidentsiaalsustagatistele ei usu, et nende identiteeti ei avalikustata.

Tehnilised lahendused, mis lasevad isikutel esialgu teavitada anonüümselt, võimaldades samal ajal kahepoolset suhtlust, võivad aidata vähendada algset tõrksust teavitamise suhtes ning võimaldavad asutustel küsida rikkumisest teavitavatelt isikutelt lisateavet. Hoolimata tehnilistest sidevahenditest peavad olema kehtestatud mehhanismid, mis tagavad konfidentsiaalsuse ja kaitse survemeetmete vastu, et tagada kaitse pärast rikkumisest teavitava isiku identiteedi avalikustamist.

([69]) Rikkumisest teavitajate direktiivi artikli 22 lõige 3.
([70]) Rikkumisest teavitajate direktiivi artikli 9 lõike 1 punkt a ja artikli 12 lõike 1 punkt a.
([71]) Rikkumisest teavitajate direktiivi artikli 18 lõige 1.
([72]) Määruse 2016/679 artikli 5 lõike 1 punkt e, millega on kehtestatud üldpõhimõte säilitada isikuandmeid „...kujul, mis võimaldab andmesubjekte tuvastada ainult seni, kuni see on vajalik kasutatavate isikuandmete töötlemise eesmärkidel....".
([73]) Määruse 2016/679 artikli 5 lõike 1 punkt f, milles on sätestatud, et isikuandmeid „...töödeldakse viisil, mis tagab isikuandmete asjakohase turvalisuse, sealhulgas kaitseb loata või ebaseadusliku töötlemise eest ning juhusliku kaotamise, hävitamise või kahjustumise eest, kasutades asjakohaseid tehnilisi või korralduslikke meetmeid („usaldusväärsus ja konfidentsiaalsus")".
([74]) Rikkumisest teavitajate direktiivi artikli 6 lõige 2.
([75]) Rikkumisest teavitajate direktiivi artikli 6 lõige 3.

Tabel 7

Näited olemasolevatest teavitamistehnikatest ([76])

Vahend	Eelised	Puudused/probleemid
Postkast/post	— kergesti rakendatav	— tagada tuleb konfidentsiaalne edastamine kontaktisikule
e-post	— kergesti rakendatav	— e-posti kontole tohib juurde pääseda ainult kontaktisik — e-posti teenuse osutaja peab tagama andmekaitse
Telefon/häälsõnumivahetus/ füüsiline kohtumine	— kergesti rakendatav — otsesuhtlus kontaktisikuga	— siiski tuleb tagada konfidentsiaalsus ja erapooletus vastuvõtmisel ja käitlemisel
digilahendused/IT-platvormid	— väike tõrksus teatamise suhtes — andmeturve — kahesuunaline suhtlus — anonüümseid teateid on lihtne esitada	— siiski tuleb tagada konfidentsiaalsus ja erapooletus vastuvõtmisel ja käitlemisel

4.1.1.7. *Kaitse survemeetmete vastu*

Survemeetmed, diskrimineerimine või muud liiki ebaõiglane kohtlemine võib hõlmata igasugust rikkumisest teavitavat isikut kahjustavat otsest või kaudset tegevust (või tegevusetust). Pädeva asutuse heaks töötavad isikud võivad näiteks kogeda vallandamist, töölepingu peatamist või madalamale ametikohale viimist. Ka väljastpoolt pädevat asutust teavitavad isikud võivad kogeda negatiivseid tagajärgi, näiteks nende identiteedi või muude teatega seotud isikuandmete avaldamise või teenuste osutamisest keeldumise või muu pädevate asutuste tegevusega seotud ebaõiglase kohtlemise kaudu.

Rikkumisest teavitajaid käsitleva direktiivi artiklis 19 on esitatud mitteammendav loetelu liikmesriikide keelatavatest survemeetmetest ning selle artiklites 20 ja 21 on sätestatud mitu toetusmeedet ja survestamisvastast meedet, et tagada survestamise all kannatavate teavitavate isikute piisav kaitse. Survestamise vältimiseks on lisaks üliioluline kontaktisiku erapooletus ja teadete konfidentsiaalne käsitlemine vastavalt eespool kirjeldatule, et kaitsta rikkumisest teavitava isiku identiteeti ja isikuandmeid. Selged kirjalikud menetlused ja sihipärane koolitus võivad aidata suurendada töötajate ja juhtkonna teadlikkust ning nende eesmärk peaks olema vältida diskrimineerivat ja ebaõiglast käitumist.

Rikkumisest teavitajaid käsitleva direktiiviga ette nähtud kaitsemeetmete puhul võetakse arvesse jõudude ebavõrdsust rikkumisest teavitavate isikute ja selle organisatsiooni vahel, kus rikkumine aset leidis, juhtudel, mil teave saadi tööalases kontekstis. Kui teateid esitavad isikud, kes on rikkumist käsitleva teabe saanud väljaspool tööga seotud konteksti, ei pruugi selline jõudude ebavõrdsus olla nii oluline. Sellegipoolest on ametliku kontrolli määruse artiklis 140, nagu eespool kirjeldatud, tunnistatud, et isikud, kes said teavet rikkumiste kohta väljaspool tööalast konteksti, võivad samuti anda väärtuslikku teavet, tehes seda eelkõige konfidentsiaalsete teavituskanalite kaudu.

([76]) Rikkumisest teavitajaid käsitlevas direktiivis on sätestatud teatavad nõuded seoses teavituskanalite ülesehitusega. Näiteks peab suuline teavitamine olema võimalik telefoni või muu häälsõnumivahetuse süsteemi teel ning rikkumisest teavitava isiku taotlusel korraldatud füüsilisel kohtumisel (rikkumisest teavitajaid käsitleva direktiivi artiklid 9 ja 12).